

STICHTING PENSIOENFONDS
BRITISH AMERICAN TOBACCO

2019

Jaarverslag

Inhoudsopgave

I BESTUURSVERSLAG	3
VOORWOORD	4
1 MEERJARENOVERZICHT VAN KERNCIJFERS EN KENGETALLEN	5
2 ALGEMENE INFORMATIE	8
3 FINANCIËLE INFORMATIE	17
4 RISICOPARAGRAAF	21
5 INFORMATIE OVER DE VERWACHTE GANG VAN ZAKEN	29
6 BESTUURSAANGELEGENHEDEN	30
7 PENSIOENPARAGRAAF	41
8 COMMUNICATIEPARAGRAAF	43
9 ACTUARIËLE PARAGRAAF	45
10 RAPPORTAGE OVER GOVERNANCE	48
11 2020: HET CORONA-VIRUS	53
II JAARREKENING	60
BALANS PER 31 DECEMBER 2019	61
STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2019	62
KASTSTROOMOVERZICHT OVER 2019	63
TOELICHTING OP DE BALANS EN STAAT VAN BATEN EN LASTEN	64
1 ALGEMENE TOELICHTING	64
2 GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA	64
3 GRONDSLAGEN VOOR BEPALING VAN HET RESULTAAT	67
4 BELEGGINGEN VOOR RISICO PENSIOENFONDS	69
5 VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA	71
6 STICHTINGSKAPITAAL EN RESERVES	71
7 TECHNISCHE VOORZIENINGEN	72
8 OVERIGE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA	74
9 RISICOBEBEER EN DERIVATEN	74
10 VERBONDEN PARTIJEN	80
11 PREMIEBIJDRAGEN (VAN WERKGEVER EN WERKNEMERS) EN KOOPSOMMEN	80
12 BELEGGINGSRESULTATEN RISICO PENSIOENFONDS	81
13 PENSIOENUITKERINGEN	81
14 PENSIOENUITVOERINGSKOSTEN	81
15 MUTATIE VOORZIENING PENSIOENVERPLICHTINGEN VOOR RISICO VAN HET PENSIOENFONDS	82
16 MUTATIE OVERIGE TECHNISCHE VOORZIENINGEN	83
17 SALDO OVERDRACHTEN VAN RECHTEN	83
18 OVERIGE LASTEN	83
19 AANTAL PERSONEELSLEDEN	83
20 BEZOLDIGING BESTUURDERS	84
21 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM	84
III OVERIGE GEGEVENS	86
ACTUARIËLE VERKLARING	87
CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	89
APPENDIX A: AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN	92

I Bestuursverslag

Voorwoord

Hierna treft u het jaarverslag van Stichting Pensioenfonds British American Tobacco over het jaar 2019 aan. Het bestuur legt in dit jaarverslag verantwoording af over het gevoerde beleid en de financiële resultaten.

In het meerjarenoverzicht op pagina 5 kunt u snel zien hoe de ontwikkelingen in 2019 zijn geweest. Het verslag van het bestuur gaat vervolgens in op de diverse thema's, gevolgd door de bevindingen van het verantwoordingsorgaan en van de visitatiecommissie, waarna in de jaarrekening alle cijfers worden uitgewerkt en toegelicht. Ten slotte vindt u de actuariële- en de controleverklaring.

Als u wilt reageren op de inhoud van de jaarrekening dan kunt u dat doen door een e-mail te sturen aan het bestuur van het fonds via pensioenfondsbat@dion.nl. Vanzelfsprekend kunt u ook een brief sturen aan ons postadres.

Het bestuur dankt iedereen die zich in 2019 heeft ingezet voor het fonds.

Het bestuur

1 Meerjarenoverzicht van kerncijfers en kengetallen

(Bedragen in duizenden €)

		2019	2018	2017	2016	2015
Aantal aangesloten werkgevers						
		4	4	4	4	5
Aantal verzekerden ultimo jaar						
Actieve deelnemers (incl. AO'ers)		69	80	94	114	136
Gewezen deelnemers ('slapers')		1.123	1.163	1.211	1.253	1.340
Pensioengerechtigden		1.175	1.153	1.114	1.064	1.007
Totaal aantal verzekerden		2.367	2.396	2.419	2.431	2.483
Pensioenen						
Kostendeekkende premie	1	2.092	1.970	2.235	3.155	3.017
Gedempte kostendeekkende premie	2	1.843	1.700	1.753	2.661	2.470
Feitelijke premie incl. koopsommen	3	1.843	1.700	1.753	2.661	2.470
Uitvoeringskosten	4	1.246	1.183	1.106	1.849	1.639
Uitvoeringskosten per deelnemer	5	404	381	334	521	436
Uitkeringen		16.300	15.488	14.650	14.072	14.070
Verhoging/Toeslagverlening						
Verhoging actieve deelnemers	6	100	89	78	28	-
Toeslag pensioenen en premievrije rechten	7	3.125	10.539	7.424	958	2.060
Vermogen en solvabiliteit						
Aanwezig eigen vermogen	8	78.266	90.590	127.493	104.563	107.714
Minimaal vereist eigen vermogen (PW)	9	23.837	21.989	21.755	22.352	21.373
Vereist eigen vermogen (PW)	10	65.666	62.351	69.347	68.062	64.816
Pensioenverplichtingen	11	584.669	530.637	522.912	537.197	509.561
Beleidsdekkingsgraad in %	12	112,9%	123,9%	124,3%	115,1%	121,9%
Actuele DNB dekkingsgraad in %	13	113,4%	117,1%	124,4%	119,5%	121,1%
Vereiste dekkingsgraad in %	14	111,2%	111,8%	113,3%	112,7%	112,7%
Wettelijke reële dekkingsgraad in %	15	92,0%	101,8%	101,5%	94,0%	99,1%
Beleggingsportefeuille						
Vastgoedbeleggingen		-	-	-	-	4.281
Aandelen		177.894	162.415	185.372	176.393	156.349
Vastrentende waarden		444.564	443.576	457.630	458.166	458.697
Derivaten	16	39.504	15.543	6.216	6.201	-2.358
Balanswaarde		661.962	621.534	649.218	640.760	616.969
Beleggingsrendement						
Beleggingsopbrengsten		57.723	-14.210	22.655	37.751	8.526
Rendement portefeuille in %		9,4%	-2,2%	3,6%	6,2%	1,4%
Kosten vermogensbeheer in % van gemiddeld belegd vermogen	17	0,23%	0,28%	0,30%	0,32%	0,31%
Gemiddeld rendement per jaar						
Afgelopen 5 jaar		3,6%	5,0%	6,0%	8,7%	8,6%
Afgelopen 10 jaar		7,0%	6,9%	6,6%	6,5%	6,6%

Toelichting op het meerjarenoverzicht

1) Kostendekkende premie (en koopsommen)

Deze premie is berekend op basis van de door DNB gepubliceerde Rentetermijnstructuur (RTS) en de solvabiliteitsopslag primo jaar, met een kostenopslag van 2% voor administratie- en excassokosten. Tevens is een kostenopslag ter grootte van de werkelijke uitvoeringskosten minus excassovrijval van toepassing. Vanaf 2016 wordt jaarlijks een koopsom geheven ter dekking van de onvoorwaardelijke verhoging (toeslag) actieven, over de aanspraken die door actieve deelnemers worden opgebouwd vanaf 1 januari 2015.

2) Gedempte kostendekkende premie (en koopsommen)

Vanaf 2016 wordt voor de berekening van de hoogte van het bedrag een 10-jaars gemiddelde over de gehele rentetermijnstructuur gehanteerd.) en de solvabiliteitsopslag primo jaar, met een kostenopslag van 2% voor administratie- en excassokosten. Deze gemiddelde rente bedroeg primo 2019: 2,5% (primo 2018: 2,7%). De jaren daarvoor werd de premie berekend op basis van het 10-jaars gemiddelde van de 15-jaars rente en de solvabiliteitsopslag primo jaar, met een kostenopslag van 2% voor administratie- en excassokosten. Tevens is een kostenopslag ter grootte van de werkelijke uitvoeringskosten minus excassovrijval van toepassing. Vanaf 2016 wordt, op basis van dezelfde methodiek, jaarlijks een koopsom geheven ter dekking van de onvoorwaardelijke verhoging (toeslag) actieven, over de aanspraken die door actieve deelnemers worden opgebouwd vanaf 1 januari 2015.

3) Feitelijke premie (en koopsommen)

De werkelijke (feitelijk) te ontvangen premies en koopsommen.

4) Uitvoeringskosten

Per 1 april 2014 heeft het pensioenfonds de medewerkers van het pensioenbureau die in dienst waren bij British American Tobacco Nederland B.V., zelf in dienst genomen. Per 1 april 2015 is een project manager bij het fonds in dienst getreden. Gedurende 2016 zijn twee medewerkers van het pensioenbureau uit dienst getreden. Hun werkzaamheden zijn ondergebracht bij Dion Pensioen Services B.V. De personeelskosten en de kosten voor Dion Pensioen Services maken onderdeel uit van de uitvoeringskosten welke, na verrekening van de excassovrijval, als kostenopslag in de premie worden verwerkt. Eind maart 2017 is de project manager uit dienst getreden.

5) Uitvoeringskosten per deelnemer

De betreffende uitvoeringskosten per deelnemer zijn uitgedrukt in een getal waarbij de slapers zijn meegeteld. Verdere uitleg inzake de kosten is weergegeven in paragraaf 1 van het bestuursverslag, onderdeel 'Uitvoeringskosten'.

6) Verhoging actieve deelnemers

Vanaf 1 januari 2015 is sprake van een middelloonregeling, waarbij een onvoorwaardelijke toeslag van toepassing is op de aanspraken die worden opgebouwd vanaf 1 januari 2015 voor zover en zolang de deelnemers nog een actieve deelnemers is. Deze onvoorwaardelijke toeslag is voor het eerst per 1 januari 2016 toegekend.

7) Toeslag pensioenen en premievrije rechten

Toeslagen van pensioenen en premievrije rechten, welke per 1 januari worden toegekend, worden in de verplichtingen per ultimo van het voorgaande verslagjaar opgenomen. De toeslagverlening inactieve deelnemers is voorwaardelijk.

De afgelopen jaren zijn de volgende toeslagen toegekend per 1 januari van het betreffende jaar: 2020: 0,56%, 2019: 1,68%, 2018: 1,34%, 2017: 0,18%, 2016: 0,41%, 2015: 0,52%, 2014: 0,63%. De toeslagverlening per 1 januari 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2017 en 2020 bedroeg minder dan 100% van de "CPI alle Huishoudens afgeleid" (met referentie periode oktober tot en met oktober).

Per 1 januari 2018 en 1 januari 2019 is een gedeelte van de oudste gemiste toeslag van 1 januari 2009 ingehaald. Alleen de pensioenaanspraken en pensioenrechten die de toeslag per 1 januari 2009 hebben gemist, hebben deze inhaaltoeslagen van respectievelijk 0,15% en 0,45% ontvangen. De resterende achterstand van 1 januari 2009 ter grootte van 2,03% is conform het ter zake geformuleerd beleid per 1 januari 2019 komen te vervallen.

Zie paragraaf 9 (actuariële paragraaf) voor uitleg over de criteria die gelden voor het inhalen van achterstanden.

De opgebouwde aanspraken van de actieven zijn, bij de overgang naar de middelloonregeling, per 31 december 2014 premievrij gemaakt. Deze premievrije rechten komen jaarlijks in aanmerking voor de voorwaardelijke toeslagverlening.

8) Aanwezig Eigen Vermogen

Het aanwezig eigen vermogen ultimo 2019 is vastgesteld met inachtneming van de waardering van de verplichtingen op basis van de door DNB gepubliceerde RTS per 31 december 2019.

9) Minimaal vereist eigen vermogen (PW)

Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt ultimo 2019: 4,1% van de verplichtingen gewaardeerd op basis van de door DNB gepubliceerde RTS per 31 december 2019.

10) Vereist eigen vermogen (PW)

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen wordt het standaard model van DNB toegepast.

Het vereist eigen vermogen bedroeg ultimo 2019: 11,2% en ultimo 2018: 11,8%.

11) Pensioenverplichtingen

De pensioenverplichtingen zijn gewaardeerd op basis van de door DNB gepubliceerde RTS per 31 december. Opname van de sterftetrend ten behoeve van het langlevensrisico is geïntroduceerd ultimo 2007. Over de afgelopen vijf jaar heeft het Actuariel Genootschap nieuwe Prognosetafels gepubliceerd in 2018, 2016 en 2014, waarvan de effecten in de verplichtingen zijn verwerkt.

12) Beleidsdekkingsgraad in %

De beleidsdekkingsgraad is vastgesteld op basis van een twaalf-maands-middeling van de actuele DNB dekkingsgraad (zie bij 13).

13) Actuele DNB dekkingsgraad in %

De actuele DNB dekkingsgraad wordt berekend door de waarde van beleggingen te delen door de waarde van de pensioenverplichtingen op basis van de door DNB gepubliceerde RTS voor de betreffende maand.

14) Vereiste dekkingsgraad in %

De vereiste dekkingsgraad is gelijk aan 100% plus het vereist eigen vermogen uitgedrukt als percentage van de pensioenverplichtingen. Ultimo 2019 bedraagt de vereiste dekkingsgraad bij de strategische mix $100\% + (65.666 / 584.669) = 111,2\%$.

15) Wettelijke reële dekkingsgraad in %

De wettelijke kaders voor bepaling van de reële dekkingsgraad zijn vastgelegd in artikel 7 van de Regeling Pensioenwet.

16) Derivaten

In de balans zijn de derivaten met positieve marktwaarde opgenomen in de activa. Derivaten met een negatieve marktwaarde zijn onder de passiva weergegeven.

	2019	2018
	€	€
Positieve marktwaarde	49.411	26.922
Negatieve marktwaarde	-9.907	-11.379
Totaal	39.504	15.543

17) Kosten vermogensbeheer in % van gemiddeld belegd vermogen

De kosten vermogensbeheer zijn weergegeven, conform de aanbeveling Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie.

2 Algemene informatie

Stichting Pensioenfonds British American Tobacco ('het pensioenfonds'), statutair gevestigd in Amstelveen, is opgericht op 16 april 1937. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41200082. De statuten zijn voor het laatst gewijzigd op 16 oktober 2017.

Het pensioenfonds is een ondernemingspensioenfonds. Op basis van een uitkeringsovereenkomst in de vorm van een middelloonregeling ('pensioenregeling') bouwen de werknemers een financiële aanspraak op ten behoeve van de gevolgen van pensionering, arbeidsongeschiktheid en overlijden. Per 1 januari 2010 vallen nieuwe werknemers van de aangesloten ondernemingen in een andere pensioenregeling die niet door het pensioenfonds wordt uitgevoerd. Er komen sindsdien dus geen nieuwe deelnemers meer bij.

Het pensioenfonds draagt de verantwoordelijkheid voor een goede uitvoering van de pensioenregelingen voor (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en overige belanghebbenden in overeenstemming met de bestaande wet- en regelgeving. De inhoud van de pensioenregeling is het resultaat van het overleg tussen de sociale partners.

Het pensioenfonds heeft een paritair samengesteld bestuur dat zich terzijde laat staan door het pensioenbureau, 3 sleutelfuncties, een adviserend actuaire en twee adviescommissies. Daarnaast is er een externe actuaire, een onafhankelijke accountant, een externe compliance officer en een externe functionaris gegevensbescherming aangesteld en is een verantwoordingsorgaan en een visitatiecommissie ingesteld. De 2 personeelsleden van het pensioenbureau zijn in dienst bij het pensioenfonds. De werkzaamheden met betrekking tot vermogensbeheer, de operationele acties, de communicatie en beleidsvoorbereiding, worden uitgevoerd door de medewerkers van het pensioenbureau. De deelnemersadministratie, uitkeringenadministratie en de financiële administratie zijn extern ondergebracht bij Dion Pensioen Services B.V. ('Dion'). Het vermogen wordt belegd in verschillende beleggingsfondsen van verschillende vermogensbeheerders.

AANGESLOTEN ONDERNEMINGEN

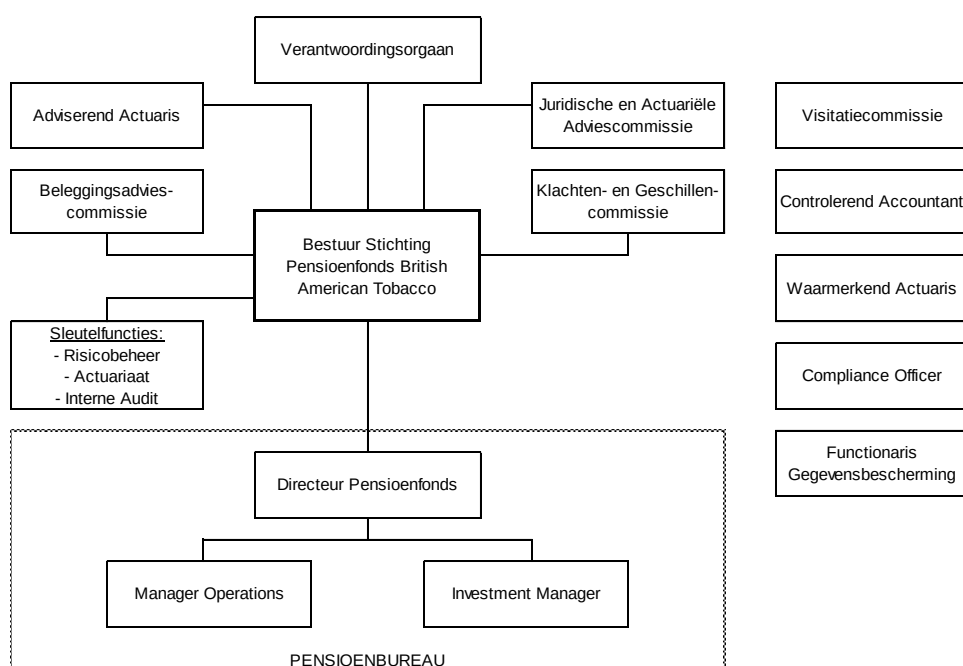
Tussen het pensioenfonds en de volgende ondernemingen ('de werkgever') bestaat een sponsorverband:

- British American Tobacco Nederland B.V.;
- British American Tobacco Holdings (The Netherlands) B.V., overgegaan naar British American Tobacco International Holdings B.V. per 1 december 2019;
- Theodorus Niemeyer B.V. (alleen voor de populatie waarvan op 1 januari 2009 het arbeidscontract met British American Tobacco Manufacturing B.V. is overgegaan naar Theodorus Niemeyer B.V.).

Naast de sponsorverbanden met voorgenoemde entiteiten is ook voor aansluiting van het pensioenfonds als werkgever een uitvoeringsreglement van kracht. Het pensioenfonds is daarmee de vierde 'aangesloten werkgever'.

ORGANISATIESTRUCTUUR

De organisatiestructuur van het pensioenfonds is in het onderstaande figuur weergegeven:

Figuur 1: organisatiestructuur Stichting Pensioenfonds British American Tobacco ultimo 2019

SAMENSTELLING VAN BESTUUR

De samenstelling van het bestuur is voor het laatst per 16 oktober 2017 gewijzigd. Bij een volledige bezetting is het bestuur, sinds die datum samengesteld uit twee werkgeversvertegenwoordigers, één werknemersvertegenwoordiger en één vertegenwoordigers namens de pensioengerechtigden. Daarnaast zijn er twee onafhankelijk bestuurders aangesteld.

Onderstaand worden de bestuursleden per groep weergegeven, waarbij mutaties zijn toegelicht.

Benoemd door de werkgever:

Naam	Functie in bestuur	Bestuurslid vanaf	Bestuurslid tot	Nevenfunctie
Dhr. Drs. R.J. Sommeling	Bestuurslid	1 juli 2011	1 juli 2021	Geen
Dhr. R.H. Pennings RA	Secretaris	4 augustus 2014	4 augustus 2022	Geen

In 2019 hebben zich geen wijzigingen in de bestuurlijke bezetting namens de werkgever voorgedaan.

Benoemd namens de werknemers:

Naam	Functie in bestuur	Bestuurslid vanaf	Bestuurslid tot	Nevenfunctie
Mw. Mr. J.E.P. Bollen	Plaatsvervangend voorzitter	17 februari 2015	17 februari 2023	Geen

In 2019 hebben zich geen wijzigingen in de bestuurlijke bezetting namens de werknemers voorgedaan. De herbenoeming (eerste) van mevrouw J.E.P. Bollen heeft in 2018 plaatsgevonden.

Benoemd namens de pensioengerechtigden:

Naam	Functie in bestuur	Bestuurslid vanaf	Bestuurslid tot	Nevenfunctie
Dhr. Mr. W.C.M. Bénard	Plaatsvervangend Secretaris	16 februari 2016	16 februari 2024	Geen

In 2019 is, vooruitlopend op het einde van de zittingstermijn van de heer Mr. W.C.M. Bénard, een kandidaatstelling uitgeschreven. In de brief is medegedeeld dat de heer Bénard zich voor nog een termijn beschikbaar stelt. Er hebben zich geen andere kandidaten aangemeld. Het bestuur heeft in 2019 besloten om de heer Bénard voor een nieuwe termijn tot 16 februari 2024 te benoemen (eerste herbenoeming).

Benoemd als onafhankelijk bestuurslid:

Naam	Functie in bestuur	Bestuurslid vanaf	Bestuurslid tot	Nevenfunctie
Dhr. Mr. J. van Dulst	Voorzitter	10 november 2015	16 oktober 2021	Geen
Dhr. Drs. J.R. Schepen EPP	Bestuurslid	16 oktober 2017	16 oktober 2021	Geen

In 2019 hebben zich geen wijzigingen in de bestuurlijke bezetting van de onafhankelijke bestuurders voorgedaan.

De bestuursleden namens de werkgever worden voorgedragen door de werkgever en hebben een maximale zittingstermijn van 12 jaar (vanaf 1 juli 2014). De werknemersafgevaardigden en de vertegenwoordigers namens de pensioengerechtigden worden na verkiezing, gehouden uit de geledingen, voorgedragen voor een termijn van maximaal 4 jaar. Zij kunnen zich na afloop van de termijn 2 maal herkiesbaar stellen (vanaf 1 juli 2014). Voor onafhankelijke bestuursleden geldt ook een maximale zittingstermijn van 12 jaar en zij worden direct door het bestuur benoemd.

Jaarlijks wordt uitvraag gedaan naar de eventuele nevenfuncties van de bestuursleden. Voor zover deze nevenfuncties geen schijn van belangenverstrengeling hebben, worden deze als niet relevant beoordeeld en niet vermeld in het jaarverslag.

Het bestuur vertegenwoordigt het pensioenfonds en draagt (eind)verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling(en) en het daartoe behorende beleid. Het bestuur vergadert zo dikwijls als de voorzitter of twee leden dat wenselijk achten, maar tenminste éénmaal per jaar. Voor enkele besluiten, waaronder die over de liquidatie van het pensioenfonds, is een gekwalificeerde meerderheid, van tenminste twee derde van het aantal stemmen, vereist. In 2019 is 8 maal door het bestuur vergaderd.

VERANTWOORDINGSORGAAN

Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur ten aanzien van het door het bestuur gevoerde beleid. Het verantwoordingsorgaan is per ultimo 2019 als volgt samengesteld:

Naam	Functie	Termijn tot
Dhr. M. Wiechers RA(ZA)	Commissielid (Werkgever)	25 juni 2021
Dhr. J.C. Nooij BSc, QC	Commissielid (Werknemers)	16 februari 2020
Dhr. T.F. Zwollo	Commissielid (Pensioengerechtigden)	9 december 2023
Dhr. Ing. S. van Laar	Commissielid (Pensioengerechtigden)	20 december 2021

In 2019 liep de zittingstermijn van de heer T.F. Zwollo af. Er is een kandidaatstelling onder de pensioengerechtigden uitgeschreven. In de brief is medegedeeld dat de heer Zwollo zich voor nog een termijn beschikbaar stelt. Er hebben zich geen andere kandidaten aangemeld. Het bestuur heeft besloten om de heer Zwollo voor een nieuwe termijn tot 9 december 2023 te benoemen.

Vooruitlopend op het einde van de zittingstermijn van de heer J.C. Nooij per 16 februari 2020, is in juli 2019 een kandidaatstelling onder de actieven uitgeschreven. In de brief is medegedeeld dat de heer Nooij zich voor nog een termijn beschikbaar stelt. Er hebben zich geen andere kandidaten aangemeld. Eind 2019 is duidelijk geworden dat de heer Nooij toch niet voor nog een termijn beschikbaar is. Begin 2020 zal een nieuwe kandidaatstelling worden uitgeschreven.

De leden van het verantwoordingsorgaan worden benoemd/gekozen door hun achterban (werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden) voor een periode van 4 jaar waarna ze aftreden, maar direct herkiesbaar/benoembaar zijn. De maximale zittingsduur bedraagt 12 jaar (vanaf 1 juli 2014).

Zie paragraaf 10, Rapportage over Governance, voor nadere toelichting.

VISITATIECOMMISSIE

Er heeft over 2019 een visitatie plaatsgevonden. Zie paragraaf 10, Rapportage over Governance, voor nadere toelichting.

PENSIOENBUREAU

Het dagelijkse beheer van het pensioenfonds is opgedragen aan het pensioenbureau, dat als volgt is samengesteld:

Naam	Functie
Dhr. E.P.M. Koeckhoven, CFA, CPE	Directeur Pensioenfonds, Investment Manager Pensioenfonds en Medebepaler dagelijks beleid
Dhr. A. Westerhof MBA, BBA, BPLA, CPE	Manager Operations Pensioenfonds, vervuller sleutelfunctie Risicobeheer en Medebepaler dagelijks beleid

De werkzaamheden met betrekking tot vermogensbeheer, risk management, communicatie en beleidsvoorbereiding worden uitgevoerd door voornoemde medewerkers van het pensioenbureau.

KLACHTEN- EN GESCHILLENCOMMISSIE

Indien een klacht of een geschil ontstaat tussen het pensioenfonds en een belanghebbende bij het pensioenfonds, kan de belanghebbende zich wenden tot de klachten- en geschillencommissie van het pensioenfonds. Deze commissie zal haar oordeel over de klacht of het geschil uitbrengen, waarna het bestuur het oordeel van de klachten- en geschillencommissie zal toetsen en al dan niet zal bekrachtigen. Deze procedure, evenals de taken en verantwoordelijkheden staan beschreven in het 'Reglement klachten en geschillen Stichting Pensioenfonds British American Tobacco'.

De klachten- en geschillencommissie bestaat uit de volgende leden:

Naam	Functie
Dhr. Prof. dr E. Lutjens	Voorzitter
Dhr. Drs. M.W. Lohman AAG	Commissielid
Dhr. Mr. M.J.M. Ligtenberg CPL	Commissielid

In 2019 heeft de klachten- en geschillencommissie geen klacht/geschil behandeld.

BELEGGINGSADVIESCOMMISSIE

De taak van de commissie is het gevraagd en ongevraagd adviseren van het bestuur en de directie ter zake van vermogensbeheer en beleggingsbeleid, daaronder begrepen strategische en tactische beleggingsvraagstukken, alsmede beleidsadvisering met betrekking tot de optimale samenstelling van de beleggingsportefeuille. Beleidsadvisering over juridische- en actuariële beleidsvraagstukken maakt expliciet geen deel uit van de activiteiten van deze commissie. De beleggingsadviescommissie is als volgt samengesteld:

Naam	Functie	Termijn tot
Dhr. Prof. em. dr R.A.H. van der Meer	Voorzitter	27 maart 2021
Dhr. Drs. R.E. van Wakeren RBA	Commissielid	18 april 2023
Dhr. H.W. Peters RBA	Commissielid	31 oktober 2023
Dhr. Drs. J.R. Schepen EPP	Toehoorder bestuur (geen stemrecht)	n.v.t.
Dhr. Drs. R.J. Sommeling	Toehoorder bestuur (geen stemrecht)	n.v.t.

Aan twee leden is in 2019, voorafgaand aan het einde van de zittingstermijn in 2020, een nieuwe zittingstermijn aangeboden. De heren Drs. R.E. van Wakeren RBA en Dhr. H.W. Peters RBA hebben dit aanbod geaccepteerd, waarna ze voor een termijn van 3 jaar door het bestuur zijn herbenoemd.

De leden van de commissie worden benoemd voor een periode van 3 jaar en zijn na afloop van deze periode opnieuw benoembaar. Gedurende de zittingsperiode kunnen de leden van de commissie, bij een met redenen omkleed bestuursbesluit, uit hun functie worden ontheven.

Tot de taken die in ieder geval tot het terrein van de commissie behoren, worden gerekend:

- Het adviseren over de invulling en uitvoering van het strategisch en tactisch beleggingsbeleid en de implicaties daarvan ten aanzien van verwacht risico, rendement en kosten;
- Het adviseren over het beleid met betrekking tot de optimale samenstelling van de beleggingsportefeuille en de implicaties daarvan ten aanzien van verwacht risico, rendement en kosten;
- Het adviseren over de inhoud van of relevante passages uit de actuariële en bedrijfstechnische nota en het beleggingsplan van het fonds;
- Het adviseren met betrekking tot de periodiek door het fonds te verrichten Asset Liability Management-studie en de Haalbaarheidstoets, vooral daar waar het gaat om gehanteerde vooronderstellingen en methodiek;
- Het adviseren over vorm en inhoud van door het fonds gehanteerde en ontwikkelde rendements- en risicorapportages met betrekking tot individuele mandaten, beleggingscategorieën en de beleggingsportefeuille als geheel;
- Het adviseren over te sluiten overeenkomsten met derde partijen die, alsdan betrokken worden bij de uitvoering en uitbesteding van de beleggings- en vermogensbeheer activiteiten van het fonds;
- Het adviseren over beleidsstandpunten die de toezichthouders, met name DNB en de AFM, innemen ten aanzien van de voorgaande thema's.

JURIDISCHE EN ACTUARIËLE ADVIESCOMMISSIE

De taak van de commissie is het gevraagd en ongevraagd adviseren van het bestuur en de directie ter zake van juridische en actuariële aangelegenheden, daaronder begrepen juridische en actuariële beleidsvraagstukken. Beleidsadvisering over beleggingsbeleid en vermogensbeheer maakt expliciet geen deel uit van de activiteiten van de commissie. De juridische en actuariële adviescommissie bestaat uit de volgende leden:

Naam	Functie	Termijn tot
Dhr. Prof. Dr. E. Lutjens	Voorzitter	25 juni 2023
Dhr. Drs. M.W. Lohman AAG	Commissielid	25 juni 2023
Dhr. Mr. M.J.M. Ligtenberg CPL	Commissielid	5 juni 2021
Dhr. R.H. Pennings RA	Toehoorder bestuur (geen stemrecht)	Tot 1 maart 2019
Mw. Mr. J.E.P. Bollen	Toehoorder bestuur (geen stemrecht)	N.v.t.
Dhr. Mr. W.C.M. Bénard	Toehoorder bestuur (geen stemrecht)	Vanaf 1 maart 2019. N.v.t.

De heren Prof. Dr. E. Lutjens en Drs. M.W. Lohman AAG zijn, vooruitlopend op het einde van hun zittingstermijn in 2020, in 2019 voor een nieuwe termijn van 3 jaar door het bestuur benoemd.

De leden van de commissie worden benoemd voor een periode van 3 jaar en zijn na afloop van deze periode opnieuw benoembaar. Gedurende de zittingsperiode kunnen de leden van de commissie, bij een met redenen omkleed bestuursbesluit, van hun functie worden ontheven.

Tot de taken die in ieder geval tot het terrein van de commissie behoren, worden gerekend:

- Het adviseren over de inhoud van het pensioenreglement en met name over de juridische en actuariële gevolgen van voorgestelde wijzigingen in het pensioenreglement;
- Het adviseren over de maatregelen die het bestuur wenst te nemen in het kader van de voorschriften voor goed pensioenfondsbestuur en de uitvoering daarvan;
- Het adviseren over de inhoud van, relevante passages uit, de actuariële en bedrijfstechnische nota en de statuten van het fonds;
- Het adviseren over vorm en inhoud van het door het fonds ontwikkelde communicatiebeleid ten aanzien van de deelnemers en overige belanghebbenden;
- Het adviseren over te sluiten uitvoeringsovereenkomst(en) met de werkgever(s) en over de overeenkomsten met derde partijen die, alsdan betrokken worden bij de uitvoering en uitbesteding van de deelnemers- en rechtenadministratie van het fonds;
- Het adviseren over beleidsstandpunten die de toezichthouders en de belastingdienst innemen met betrekking tot de voorgaande punten;
- Het in behandeling nemen van klachten en geschillen van (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en andere belanghebbenden en het voorbereiden van bestuursbesluiten terzake. De taken en verantwoordelijkheden die samenhangen met de behandeling van klachten en geschillen door de commissie, zijn nader geregeld in het 'Reglement Klachten en Geschillen'.

SLEUTELFUNCTIES

Als gevolg van de inwerkingtreding van de Implementatiewet van de herziene Europese richtlijn IORP II op 13 januari 2019, heeft het pensioenfonds drie sleutelfuncties ingericht: sleutelfunctie Actuarieel, sleutelfunctie Risicobeheer en sleutelfunctie Interne Audit.

Voor het vervullen van de sleutelfuncties Risicobeheer en Interne Audit heeft het pensioenfonds ervoor gekozen om deze functies te splitsen in een sleutelfunctiehouder en een vervuller. Voor het vervullen van de sleutelfunctie Actuarieel is, ervoor gekozen om de gehele functie (houder en vervuller) uit te besteden aan de waarmede actuaire.

De sleutelfunctiehouders dragen de verantwoordelijkheid voor de functie. De sleutelfunctiehouders Risicobeheer en Interne Audit zijn bestuursleden, met dien verstande dat het (vooralsnog) gaat om een waarnemende rol. Uiterlijk eind augustus 2020 wordt de waarnemer vervangen door een definitieve functionaris. De vervullers voor de sleutelfuncties Risicobeheer en Interne Audit zijn belast met de dagelijkse uitvoering van de betreffende sleutelfunctie. Zij ondersteunen de sleutelfunctiehouders in het uitoefenen van hun taken en verantwoordelijkheden. De vervuller voor de sleutelfunctie Risicobeheer is een vanuit het bestuur gedelegeerde rol aan de Manager Operations van het pensioenbureau, die voorheen ook de functie van Risk manager vervulde. In de hoedanigheid van vervuller valt de Manager Operations niet onder het management van de Directeur van het pensioenfonds. De functie van vervuller voor Interne Audit is uitbesteed aan BDO accountants & adviseurs.

Voor alle bij de sleutelfuncties betrokken personen geldt het wettelijke vereiste dat het pensioenfonds waarborgt dat zij in staat worden gesteld hun taken op een objectieve, eerlijke en onafhankelijke manier te vervullen. Doordat het pensioenfonds de sleutelfuncties Risicobeheer en Interne Audit heeft opgesplitst in een sleutelfunctiehouder en een vervuller, heeft de sleutelfunctiehouder geen operationele werkzaamheden die hij zelf controleert. De sleutelfunctiehouder richt zich specifiek op de controlerende en eventueel adviserende werkzaamheden. De vervuller voert de operationele taken uit. Deze scheiding van taken is ondersteunend aan de onafhankelijkheid van de sleutelfunctiehouder en van de vervuller. De sleutelfunctiehouder hoeft zijn eigen werkzaamheden niet te controleren en omgekeerd hoeft de vervuller zijn eigen werkzaamheden niet te beoordelen. De onafhankelijkheid van de invulling van de sleutelfunctie Actuarieel staat buiten kijf. De sleutelfunctie wordt door de waarmede actuaire ingevuld en deze dient vanuit zijn functie van waarmede actuaire al aan strikte wet- en regelgeving te voldoen inzake de onafhankelijkheid.

Doordat het sleutelfunctiehouderschap voor Risicobeheer en Interne Audit bij bestuursleden is belegd, voldoet de invulling aan de vereisten ten aanzien van status en autoriteit. Voor de waarmede actuaire is dit eveneens vanzelfsprekend. In de hoedanigheid van waarmede actuaire dient hij al te beschikken over status en autoriteit ten einde zijn functie effectief uit te kunnen voeren.

De sleutelfuncties rapporteren meerdere malen per jaar aan het bestuur en geven gevraagd en ongevraagd advies dan wel suggesties. Bevindingen en aanbevelingen in het kader van de uitoefening van de sleutelfunctie Risicobeheer en Interne Audit kunnen bij escalatie aan het toezichthoudend orgaan van het pensioenfonds (de visitatiecommissie) worden gerapporteerd. De vervullers van de sleutelfuncties hebben de mogelijkheid om direct naar het bestuur te escaleren. De sleutelfunctiehouders hebben in bepaalde situaties de plicht om melding te doen aan de toezichthouder.

De taken per sleutelfunctie zijn als volgt:

Actuarieel	Risicobeheer	Interne audit
Inrichting processen actuariële functie	Inrichting processen Risicobeheer	Inrichting processen interne auditfunctie
	Inrichten en onderhouden methoden ter identificatie, meting, bewaking en beheersen risico's	Toepassing van de audit jaarcyclus
Beoordelen van processen voor de berekening van de technische voorziening	Risicobeoordeling	Beoordeling van de uitgevoerde audits
Beoordelen van de betrouwbaarheid en adequaatheid van de berekening van de technische voorziening	Controleren risicobeheersing	Beoordeling van auditbevindingen, bepalen van de consequenties voor het pensioenfonds en bewaken van de noodzakelijke follow up
Beoordelen gedragslijn met betrekking tot het aangaan van pensioenverplichtingen	Inrichten en onderhouden van rapportages	
	Risico-alertheid bevorderen	
	Adviseren vanuit controlefunctie	

Voor het uitvoeren van het sleutelfunctiehouderschap dient de verantwoordelijke te beschikken over de benodigde deskundigheid en competenties. Een en ander naar proportionaliteit. Dit vertaalt zich in de kennis op de verschillende deelgebieden in onderlinge samenhang en in verhouding tot de omvang, aard, schaal en complexiteit van de werkzaamheden die de sleutelfunctiehouder verricht.

De volgende karakteristieken bepalen de proportionaliteit voor de benodigde deskundigheid en competenties in ons pensioenfonds:

- De pensioenregeling onder beheer van het pensioenfonds is niet complex;
- Door het (zeer) beperkt aantal actieve deelnemers is de uitvoering van de pensioenregeling overzichtelijk en goed beheersbaar;
- Het beleggingsbeleid van het pensioenfonds kent relatief gezien een beperkte complexiteit;
- Door opsplitsing van het houderschap en vervuller wordt dieper gaande expertise van de vervuller benut.

Door bovenstaande karakteristieken behoeven de sleutelfunctiehouders voor Risicobeheer en Interne Audit geen expert te zijn op de verschillende deelgebieden en kan worden volstaan met een universitair of HBO werk- en denkniveau aangevuld met een pensioenopleiding op geschiktheidsniveau B. Omdat de sleutelfunctie Actuarieel in het geheel is uitbesteed en er geen sprake is van opsplitsing van het houderschap en de vervuller, stelt het pensioenfonds zwaardere eisen aan de geschiktheid. Doordat de functie bij de waarmede actuaris is belegd en hij voor het uitoefenen van zijn taak als actuaris al aan hoge deskundigheidsvereisten moet voldoen, geeft dat voor het pensioenfonds voldoende zekerheid omtrent de geschiktheid.

Als gevolg van de opsplitsing in een sleutelfunctiehouder en vervuller van de sleutelfunctie, wordt een hogere mate van deskundigheid bij de vervuller belegd. De rol van vervuller wordt voor de sleutelfunctie Interne Audit uitbesteed aan een externe partij die expert is op het gebied van Interne Audit. De rol van vervuller voor de sleutelfunctie Risicobeheer is gedelegeerd aan de Manager Operations, die uitgebreide kennis heeft van het pensioenfonds en ruime ervaring heeft op het gebied van risicomanagement.

ADVISEURS EN CERTIFICEERDERS

Het pensioenfonds heeft Mercer (Nederland) B.V. aangesteld als adviserend actuaris.

Gedurende 2019 is het pensioenfonds gebruik gaan maken van een andere certificerend actuaris. De certificerend actuaris van Mercer heeft nog het jaarwerk over 2018 afgerond. In het derde kwartaal van 2019 is EY Actuarissen aangesteld als waarmede actuaris (en sleutelfunctiehouder actuariel).

De onafhankelijke accountant is PricewaterhouseCoopers Accountants N.V..

De heer Schilt van P1P2 is de functionaris gegevensbescherming in het kader van de AVG.

Voor de toepassing en naleving van de gedragscode van het pensioenfonds is TriVu aangesteld als adviseur en compliance officer.

VERMOGENSBEHEERDERS EN CUSTODIAN

Gedurende 2019 is het vermogensbeheer uitbesteed aan State Street Global Advisors (SSgA), Northern Trust Global Investors (NTGI), NN Investment Partners, HSBC Asset Management en First Liability Matching N.V. (FLM). Gedurende 2019 zijn er geen wijzigingen in vermogensbeheerders geweest.

De vermogensbeheerders zijn verantwoordelijk voor de selectie en timing van de transacties in de door hen beheerde portefeuilles binnen de geldende beleggingsrestricties.

The Northern Trust Corporation voert als custodian de beleggingsadministratie en de onafhankelijke performancemeting uit voor het pensioenfonds.

Door Stichting Pensioenfonds British American Tobacco zijn alle relevante documenten ter beoordeling van de kwaliteit (waaronder diverse ISAE3402 verklaringen) van de dienstverlening van bovenstaande partijen ontvangen.

Statutaire doelstellingen

De rechten en plichten van de bij het pensioenfonds aangesloten werkgevers zijn vastgelegd in de statuten, de pensioenreglementen (hierna: 'reglementen') en de uitvoeringsovereenkomst van het pensioenfonds.

Het pensioenfonds heeft ten doel het verlenen van pensioenaanspraken en het doen van pensioenuitkeringen aan deelnemers en gewezen deelnemers en gepensioneerden, alsmede aan hun nabestaanden. Een en ander overeenkomstig de pensioenreglementen, die voldoen aan de voorwaarden van de Pensioenwet respectievelijk de wettelijke bepalingen betreffende de loonbelasting. Deze doelstelling vormt de kernactiviteit van het pensioenfonds.

Naast deze kernactiviteit voert het pensioenfonds geen nevenactiviteiten uit, zoals het aanbieden van een levensloopregeling, vrijwillige verzekeringen, vrijwillige pensioenopbouw door derden of andere producten en diensten waaronder beleidsondersteuning en vermogensbeheer voor derden.

In de statutaire doelstellingen is geen verandering opgetreden.

Zie paragraaf 3, Financiële informatie en paragraaf 7, Pensioenparagraaf, voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen en kenmerken met betrekking tot pensioenen en de pensioenregeling. Zie paragraaf 2, Financiële informatie, voor informatie over de tussen het pensioenfonds en de aangesloten werkgever(s) getroffen overeenkomst betreffende uitvoering en financiering en voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen en kenmerken met betrekking tot de uitvoeringsovereenkomst.

Missie

Het pensioenfonds heeft als kerntaak een correcte en heldere uitvoering van de gemaakte afspraken aangaande pensioenen tussen alle belanghebbenden, waarbij het pensioenfonds, als gesloten fonds, zich in haar uitvoerend beleid richt op een solide waarborging van de pensioenen zonder daarbij de ambities ten aanzien van toeslagverlening uit het oog te verliezen.

Visie

Sinds 1 januari 2010 kunnen geen nieuwe deelnemers meer tot de pensioenregeling onder beheer van het pensioenfonds toetreden. In vaktermen spreekt men daarom over een gesloten pensioenfonds. Dit heeft tot gevolg dat het actieve deelnemersbestand op termijn afneemt, de premie voor nieuwe pensioenopbouw niet meer kan worden ingezet als sturingsmiddel en dat de vaste kosten die door de werkgever worden betaald over een steeds kleiner wordend (actief) deelnemersbestand worden gerekend. Naar de toekomst toe komt het erop neer dat het pensioenfonds bij financiële afwegingen hier rekening mee moet houden.

Naast de genoemde interne ontwikkeling staat het pensioenfonds bloot aan externe ontwikkelingen. Enerzijds wordt het pensioenfonds geconfronteerd met stringenter wet- en regelgeving op het gebied van governance en de daarmee samenhangende deskundigheid en worden de wettelijke vereisten die aan de uitvoering worden gesteld verder verscherpt. Anderzijds heeft het economische klimaat de afgelopen jaren geleid tot een grotere bewustwording van financiële risico's in het algemeen. Het pensioenfonds heeft in die jaren bewezen een solide en robuust beleggingsbeleid te hebben gevoerd. Het fonds blijft er terdege van bewust dat op interne en externe ontwikkelingen kritisch en alert in het te voeren beleid in de toekomst moet worden gereageerd dan wel zo mogelijk geanticipeerd.

Ten einde de missie te realiseren streeft het pensioenfonds als pensioenuitvoerder naar waardetoevoeging door:

1. Dienstverlening op hoog niveau;
2. Correcte, tijdige en duidelijke communicatie aan belanghebbenden;
3. Het voeren van een gedegen beleggingsbeleid met een adequate spreiding van de beleggingen;
4. Een evenwichtig risicomanagement, waarbij de maatregelen de soliditeit bevorderen en in evenwicht zijn met de mogelijkheid tot het realiseren van de ambities ten aanzien van toeslagverlening.

Strategie

De strategie van het Pensioenfonds concretiseert het toekomstbeeld (visie) van het pensioenfonds door middel van realistische doelstellingen en beleidsuitgangspunten binnen de kaders van de risicohouding. Hierna worden de doelstellingen en de beleidsuitgangspunten en de risicohouding van het fonds uiteengezet.

De doelstellingen van het pensioenfonds zijn als volgt:

1. Het correct en op tijd uitvoeren van de uitkeringenadministratie;
2. Het correct en transparant uitvoeren van de rechtenadministratie;
3. Duidelijke en tijdige communicatie met belanghebbenden opdat zij een weloverwogen beslissing kunnen nemen;
4. Zoveel mogelijke waarborging van de nominale pensioenverplichtingen;
5. Het zoveel mogelijk realiseren van de ambities ten aanzien van toeslagverlening;
6. Binnen de kaders van doelstellingen 4 en 5: risico's beheersen waarbij rekening wordt gehouden met de status van het pensioenfonds als gesloten fonds;
7. Het rekening houden met de belangen van alle belanghebbenden waarbij het pensioenfonds frequent toetst of de huidige uitvoering van het pensioenbedrijf deze belangen beter kan waarborgen ten opzichte van alternatieve uitvoeringsvormen;
8. Het streven naar een hoge mate van deskundigheid binnen het bestuur en het pensioenbureau.

Om de 4 waarde toevoegende onderdelen van de visie, alsmede de doelstellingen van het fonds te bereiken, richt het pensioenfonds zich op de volgende beleidsuitgangspunten:

1. Een professioneel pensioenbureau ondersteunt het bestuur in haar beleidsvormende en uitvoerende taken;
2. De externe pensioenuitvoerder van de administraties geeft, onder toezicht van het pensioenbureau, invulling aan de kwaliteitseisen en het hoge service niveau dat het bestuur nastreeft en in een service level agreement met de externe pensioenuitvoerder heeft vastgelegd;
3. Het communicatiebeleid van het pensioenfonds gaat uit van zoveel mogelijke standaardisatie van de informatie aan (gewezen) deelnemers, arbeidsongeschikten, pensioengerechtigden en ex-partners ten einde de herkenbaarheid en duidelijkheid te bevorderen. Het pensioenbureau onderhoudt de communicatiedocumenten en doet zo nodig wijzigingsvoorstellen aan het bestuur. Het bestuur en het pensioenbureau zien erop toe dat belanghebbenden tijdig en correct door de externe pensioenuitvoerder van de deelnemersadministratie worden geïnformeerd;
4. In het beleggingsbeleid streeft het fonds, binnen de beperkingen die een gesloten pensioenfonds met zich meebrengt, naar zoveel mogelijke uitlegbaarheid van de beleggingen, waarborging van de nominale pensioenverplichtingen alsmede het realiseren van de ambities ten aanzien van toeslagverlening, waarbij een adequate spreiding over beleggingscategorieën en partijen de basis vormt;
5. Het pensioenfonds hecht belang aan een zo volledig mogelijke identificatie van risico's ten einde deze te kunnen beheersen, waarbij maatregelen op een evenwichtige manier worden ingezet opdat een balans tussen reductie van het risico en het behoud van opwaarts potentieel (rendement) wordt gewaarborgd;
6. Ter bevordering van de geschiktheid heeft het bestuur een gedegen geschiktheidsbeleid vastgesteld. Het bestuur voelt zich in haar geschiktheid gesteund door een professioneel pensioenbureau dat als eerste aanspreekpunt en countervailing power optreedt naar externe adviseurs en uitvoeringsorganisaties;
7. Het pensioenfonds is zich bewust van externe en mogelijk ook interne ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de organisatie en de uitvoering van het pensioenbedrijf. Waar alternatieven op een evenwichtige en realistische wijze een verdere optimalisatie kunnen bewerkstelligen, zal het bestuur deze overwegen.

Om de haalbaarheid en relevantie te waarborgen, toetst het bestuur op frequente basis in hoeverre de beleidsuitgangspunten nog van toepassing zijn en in hoeverre de doelstellingen zijn behaald.

Het bestuur van het pensioenfonds heeft op 17 december 2019 de beleidsuitgangspunten en doelstellingen geëvalueerd en beoordeeld onder voorbehoud dat er zich tot aan 31 december 2019 geen ontwikkelingen of omstandigheden voordoen die tot een andere beoordeling leiden.

Het bestuur van het pensioenfonds heeft na een intern overleg met het verantwoordingsorgaan een verduidelijking in de missie, visie en strategie van het pensioenfonds aangebracht. De bredere aanduiding van financiële ambities is doelgerichter verwoord als ambities ten aanzien van toeslagverlening. Hierbij opmerkende dat het niet alleen de ambitie

betreft om zoveel mogelijk de maatstaf van toeslagverlening te realiseren, maar ook de reële dekkingsgraad op basis van marktwaarde van 100% te behalen.

In het kader van de Code Pensioenfondsen beoordeelt het pensioenfonds jaarlijks of en in hoeverre de doelstellingen zijn behaald en of de beleidsuitgangspunten nog actueel zijn. Het bestuur oordeelt dat de beleidsuitgangspunten van toepassing blijven, gezien de verwachte ontwikkelingen ten aanzien van pensioenen.

Ten aanzien van de doelstellingen van het pensioenfonds heeft het bestuur, na evaluatie, kunnen vaststellen dat een aantal doelstellingen niet is behaald. Voor de rechtenadministratie is een correctie uitgevoerd op de verrekening van de inhaal van een deel van de toeslagachterstand. De betreffende pensioengerechtigden zijn daarover schriftelijk geïnformeerd. De realisatie van deze doelstelling is derhalve niet op het gewenste niveau. Het pensioenfonds kent over 2019 (per 1 januari 2020) een gedeeltelijke toeslag van ongeveer 32% van de maatstaf toe. In dat kader heeft het bestuur vastgesteld dat deze doelstelling ten opzichte van de ambitie in mindere mate is behaald. Als gevolg van de verslechtering van de financiële positie, gerekend in de dekkingsgraad van het pensioenfonds ten opzichte van de dekkingsgraad horende bij het vereist eigen vermogen, is de flexibiliteit ten aanzien van risicobeheersing afgenomen. Hierdoor is het bestuur van mening dat de doelstelling daaromtrent niet volledig is behaald.

Er is geen aanleiding om de doelstellingen voor 2020 aan te passen, dan wel te wijzigen. De doelstellingen vormen samen met de beleidsuitgangspunten de strategie, die ondersteunend is aan de missie en visie van het pensioenfonds.

3 Financiële informatie

Beleggingen

Het pensioenfonds voert een beleggingsbeleid waarbij risico's worden onderkend, geanalyseerd en waar wenselijk en mogelijk worden afgedekt. De beleggingsportefeuille is opgesplitst in een 'matching' en een 'return' portefeuille. De 'matching' portefeuille bestaat uit een 'rente hedge' portefeuille en liquide middelen (geldmarktfondsen). Doel van de 'rente hedge' portefeuille is de waardeontwikkeling van 'de in beheer gegeven kasstromen opgehoogd met een percentage voor waardevastheid' op basis van marktwaarde zo nauwkeurig mogelijk te repliceren.

Het beheer van deze 'rente hedge' portefeuille is opgedragen aan First Liability Matching N.V.. Deze 'rente hedge' portefeuille kan obligaties, index linked obligaties, liquiditeiten, renteswaps en inflatieswaps bevatten. Over de eventuele netto exposure van de payer renteswaps is de korte rente (6 maands Euribor) verschuldigd. Ultimo 2019 bedraagt het 'funding level' van de 'rente hedge' portefeuille 104% (2018: 101%).

Ultimo 2019 bedraagt de rente hedge 31% op basis van marktwaarde.

De benchmark voor de 'rente hedge' portefeuille is gedefinieerd als de waardeontwikkeling van de in beheer gegeven kasstromen opgehoogd met een percentage waardevastheid op basis van marktwaarde.

De overige beleggingen zijn ondergebracht in de 'return' portefeuille. Het doel van deze portefeuille is het behalen van een rendement om:

- De korte rente op de eventuele netto exposure van de renteswaps in de 'matching' portefeuille te kunnen financieren;
- Actuariële- en bestandsrisico's te kunnen opvangen; en
- Groei in dekkingsgraad te bewerkstelligen.

Over 2019 is het belegd vermogen met € 40.427 duizend gestegen tot € 661.962 duizend (inclusief derivaten met negatieve waarde). Daarbij is een rendement behaald van 9,42% (na kosten).

Pensioenen

De voorziening pensioenverplichtingen is in 2019 per saldo met € 54.032 duizend toegenomen. De voorziening pensioenverplichtingen is onder andere gedaald door de betaalde uitkeringen (€ 16.404 duizend), de aanpassing van de opslag wezenpensioen, (€ 2.143 duizend), de aanpassing van de sterftecijfactoren (€ 489 duizend) en de negatieve oprenting van de verplichtingen (€ 1.220 duizend). Daarentegen is de voorziening pensioenverplichtingen onder andere gestegen door de gedaalde rente (€ 70.784 duizend), de toeslagverlening (€ 3.125 duizend) en nieuwe opbouw (€ 1.051 duizend). Het overige verschil wordt door kleine posten veroorzaakt.

Ontwikkelingen in het aantal deelnemers

Het aantal actieve deelnemers (inclusief arbeidsongeschikten) is door de sluiting van de pensioenregeling voor nieuwe toetreders verder afgenomen (van 80 tot 69). Het aantal gewezen deelnemers is met 40 afgenomen en het aantal pensioengerechtigden is met 22 toegenomen. Het totale deelnemersbestand is met 29 afgenomen naar 2.367 deelnemers. In paragraaf 7 van het bestuursverslag is een tabel opgenomen met een uitsplitsing van het verloop van de deelnemers.

Uitvoeringskosten

De Pensioenfederatie heeft eind 2011 de Aanbevelingen uitvoeringskosten gepresenteerd, waarin de pensioenfondsen opgeroepen worden om de kosten van het pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten op een transparante wijze te publiceren. In 2016 is de meest recente herziening tot stand gekomen.

De aanbevelingen luiden als volgt:

- Rapporteer de kosten van pensioenbeheer in euro per deelnemer;
- Rapporteer de kosten van het vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen;
- Rapporteer separaat (eventueel geschatte) transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen.

Verder wordt aanbevolen om, in het kader van eventuele prestatievergoedingen, de kosten vermogensbeheer in relatie tot de beleggingsmix en het rendement op langere termijn te bekijken.

Het pensioenfonds heeft geen contracten met vermogensbeheerders op basis waarvan prestatievergoedingen zouden moeten worden betaald.

Het fonds deelt de mening van de Pensioenfederatie en wenst volledige transparantie te realiseren ten aanzien van deze kosten. Dit gaat verder dan alleen de direct in de jaarrekening te verantwoorden kosten. Met onderstaande overzichten geeft het fonds gevolg aan de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Het kostenoverzicht maakt onderscheid tussen de kosten van het pensioenbeheer en de kosten van vermogensbeheer.

Pensioenbeheer

De kosten per deelnemer worden berekend conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie, waarbij het aantal deelnemers gedefinieerd is als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers tellen hierin dus niet mee. Het bestuur acht het, gezien het hoge aantal gewezen deelnemers, van belang om ook de kosten per deelnemer op basis van alle deelnemers weer te geven. Deze kosten zijn ook in onderstaande tabel opgenomen.

Deelnemerscategorieën	Totaal 2019	Totaal 2018
Actieve deelnemers en arbeidsongeschikten	69	80
Gewezen deelnemers	1.123	1.163
Gepensioneerden	1.175	1.153
Totaal deelnemers	2.367	2.396
Kosten Pensioenbeheer (€ * 1.000)	956	913
Kosten per deelnemer (€ * 1)	768	741
Kosten per deelnemer inclusief gewezen deelnemers (€ * 1)	404	381

Op basis van onderzoek van het actuariel adviesbureau Lane Clark & Peacock (LCP) over 2018, liggen de gemiddelde pensioenbeheerskosten op € 344 per deelnemer bij pensioenfondsen met 1.000 tot 10.000 deelnemers. De kosten voor het pensioenbeheer liggen hoger dan bij een gemiddeld fonds. Er zijn over 2019 nog geen gegevens beschikbaar over de gemiddelde pensioenbeheerskosten per deelnemer.

Het bestuur is zich er van bewust dat de kosten hoger liggen dan bij een gemiddeld pensioenfonds met 1.000 tot 10.000 deelnemers, zoals door LCP is onderzocht. Het bestuur merkt daarbij op dat, als gevolg van het toepassen van een opslag op de premie voor de werkgever ter dekking van deze kosten, de deelnemer hier geen nadelige gevolgen van ondervindt.

De werkgever betaalt, conform de uitvoeringsovereenkomst, de pensioenbeheerskosten (inclusief de personeelskosten) voor zover deze uitkomen boven de excassovrijval van 2% van de uitkeringen. Na het toepassen van de kostenopslag op de premie is er geen sprake van een 'verlies op kosten'.

De hogere pensioenbeheerskosten hebben ook geen invloed op de reserves van het fonds.

Vermogensbeheer

De kosten van het vermogensbeheer worden onderstaand weergegeven. Er is in 2019, net als in voorgaande jaren, geen sprake geweest van enige prestatievergoeding.

Vermogensbeheer-categorie	Beheerkosten in basispunten		Transactiekosten in basispunten	
	2019	2018	2019	2018
Aandelen	8	9	-	-
Vastrentende waarden	9	13	1	1
Derivaten	-	-	-	-
Overige kosten	6	5	-	-
Totaal belegd vermogen	661.962	621.534	661.962	621.534
In het verslagjaar gemiddeld belegde vermogen	650.875	640.627	650.875	640.627
Kosten als percentage van het gemiddeld belegde vermogen	0,23%	0,28%	0,01%	0,01%

Ten opzichte van het gemiddeld belegd vermogen komen de kosten uit op 0,23%. Deze kosten zijn relatief laag als gevolg van de gekozen beleggingsmix, waarvan alternatieve beleggingen geen deel uitmaken en doordat er een relatief hoog bedrag belegd is in geldmarktfondsen. Rekening houdend met deze beleggingsmix is er sprake van lagere kosten dan bij een gemiddeld pensioenfonds. Afgaande op de studie van LCP over 2018 liggen de vermogensbeheerskosten exclusief de transactiekosten voor een pensioenfonds met een vermogen tussen de € 100 miljoen en € 1.000 miljoen gemiddeld op 0,34%. De kosten voor vastrentende waarden zijn in 2019 fors lager als gevolg van nieuwe fee-afspraken die per 1 januari 2019 zijn ingegaan.

Bij de vaststelling van de kosten van het pensioenbeheer en vermogensbeheer zijn de personeelskosten van € 507 duizend, zoals gepresenteerd in de toelichting bij de Staat van Baten en Lasten, als volgt verwerkt. Het pensioenfonds heeft een serviceovereenkomst met de sponsor waarin geregeld is dat de medewerkers van het pensioenfonds bepaalde pensioen gerelateerde taken uitvoeren voor de sponsor. Deze taken mogen 30% van de tijd van de betreffende medewerkers in beslag nemen. De personeelskosten behorende bij deze 30% worden niet meegenomen in bovenstaande berekeningen. Van de resterende 70% aan personeelskosten wordt 50% toegewezen aan pensioenbeheer en voor de overige 50% toegewezen aan kosten vermogensbeheer.

	2019	2018
Totaal vermogensbeheerkosten in staat van baten lasten	616	641
Toegewezen personeelskosten aan kosten vermogensbeheer	177	167
Beheerkosten in NAV's beleggingsfondsen	535	813
Performance fees in NAV's beleggingsfondsen	-	-
Transactiekosten in NAV's in beleggingsfondsen	39	86
Overige kosten in NAV's in beleggingsfondsen	194	158
Totaal kosten vermogensbeheer opgenomen in bestuursverslag	1.562	1.865

Samenvatting van het actuair verslag

Op basis van de nominale verplichtingen bedraagt per 31 december 2019 de beleidsdekkingsgraad 112,9%. De actuele DNB dekkingsgraad bedraagt ultimo 2019 113,4% en de reële dekkingsgraad bedraagt per 31 december 2019 (op basis van de wettelijke definitie) 92,0%. Voor de beoordeling van de financiële positie op basis van het FTK is de nominale beleidsdekkingsgraad maatgevend.

Onder het FTK zijn twee toetsingsgrenzen gedefinieerd, het Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV) en het Vereist Eigen Vermogen (VEV). De beleidsdekkingsgraad van 112,9% is hoger dan zowel de dekkingsgraad behorende bij het MVEV van 104,1%, als het VEV van 111,2%. Er is derhalve geen sprake van een tekort.

Overeenkomsten tussen pensioenfonds en aangesloten werkgevers betreffende uitvoering en financiering

Volgens de uitvoeringsovereenkomst is de pensioenpremie met betrekking tot 2019 voor alle aangesloten entiteiten als volgt berekend:

- Werkelijke kosten één jaar pensioenopbouw (coming service);
- Solvabiliteitsopslag van 11,8%;
- Proportionele verrekening administratie- en uitvoeringskosten met de excassovrijval;
- Onvoorwaardelijke toeslag actieven;
- Discontering tegen 2,5% (10-jaars voortschrijdend gemiddelde van de DNB RTS);
- Prognosetafel AG2018, startjaar 2019 met sterftecorrectiefactoren voor mannen ten opzichte van de Nederlandse bevolking met de Mercer-correctietabel 2016 op basis van inkomensklasse "Midden" en voor vrouwen een correctie ten opzichte van de Nederlandse bevolking met de Mercer-correctietabel 2016 op basis van inkomensklasse "Hoog" voor hoofdverzekerden. Voor de medeverzekerden geldt het omgekeerde ("Midden" voor vrouwen en "Hoog" voor mannen).

Voor de voorwaardelijke toeslagverlening van pensioenen en premievrije rechten wordt uitdrukkelijk geen premiecomponent in rekening gebracht bij de aangesloten werkgevers. Vanaf 1 januari 2016 zijn de kosten voor de onvoorwaardelijke toeslagverlening van de actieven over de pensioenaanspraken welke zijn opgebouwd vanaf 1 januari 2015 onderdeel van de premie.

Voor de premie wordt vanaf 1 januari 2016, conform de eisen van het FTK, het voortschrijdend gemiddelde van de gehele DNB RTS over 10 jaareinden gebruikt. Hierdoor is feitelijk sprake van het heffen van een gedempte kostendekkende premie volgens artikel 128, lid 2 van de Pensioenwet.

(Vereiste) dekkingsgraden van het pensioenfonds

Het FTK stelt eisen aan de minimale solvabiliteit van pensioenfondsen in termen van de nominale dekkingsgraad. Deze bestaan uit het Minimaal Vereist Eigen Vermogen en het Vereist Eigen Vermogen, waarbij laatst genoemde afhankelijk is van de samenstelling van de beleggingsportefeuille in combinatie met de omvang van de nominale pensioenverplichtingen. Het Minimaal Vereist Eigen Vermogen verlangt een nominale dekkingsgraad van ten minste 104,1% van de nominale pensioenverplichtingen van het fonds. Het Vereist Eigen Vermogen verlangt, per ultimo 2019, een nominale dekkingsgraad van 111,2%.

	2019	2018
	%	%
Beleidsdekkingsgraad	112,9	123,9
Vereist Eigen Vermogen	11,2	11,8
Minimaal Vereist Eigen Vermogen	4,1	4,1
Actuele DNB dekkingsgraad	113,4	117,1
(Wettelijke) Reële dekkingsgraad	92,0	101,8

Volgens het FTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor beleidsbeslissingen. Deze dekkingsgraad wordt berekend als het 12-maands gemiddelde van de actuele DNB dekkingsgraad. Door deze middeling is de dekkingsgraad minder afhankelijk van dagkoersen.

De wettelijke reële dekkingsgraad is conform de richtlijnen van DNB gebaseerd op de parameters die per 1 januari 2020 gelden.

Het bestuur heeft een gedegen proces opgezet om te kunnen vaststellen dat de berekening van beleidsdekkingsgraad aantoonbaar juist is verlopen. In de beschrijving van het proces is elk onderdeel dat effect heeft op de waarde van de beleggingen en van de verplichtingen opgenomen en is aangegeven welke impact de onderdelen hierop kunnen hebben. Per maand wordt een controle-overzicht samengesteld dat door een functionaris wordt opgesteld en door een andere functionaris wordt gecontroleerd. Tevens vindt in de maand opvolgend (of bij andere mutaties met terugwerkende kracht) een back-test plaats om de (beleids-)dekkingsgraad opnieuw te berekenen. Mocht bij het uitvoeren van de back-test een afwijking groter dan het tolerantieniveau van 0,3% dekkingsgraad worden geconstateerd, dan zal de dekkingsgraad worden aangepast na voorafgaande melding aan het bestuur. Dit tolerantieniveau is ook van toepassing op de maandrapportages aan DNB. De eerste 5 maanden van 2019 is dit proces door het pensioenbureau uitgevoerd en daarna door een externe partij. Er hebben zich in 2019 geen verschillen voorgedaan.

De actuele DNB dekkingsgraad wordt bepaald door gebruik te maken van de DNB rentecurve ultimo maand/jaar.

Solvabiliteit

Per 31 december 2019 bevond het pensioenfonds zich niet in een situatie van tekort ten opzichte van het vereist eigen vermogen. Er is daarom geen herstelplan van toepassing.

Toeslagverlening

De toeslagverlening binnen het pensioenfonds is afhankelijk van de financiële situatie van het pensioenfonds. De toeslagverlening is voorwaardelijk en het besluit tot toeslagverlening wordt jaarlijks door het bestuur genomen. Het toeslagbeleid van het pensioenfonds staat volledige toeslagverlening toe indien de reële dekkingsgraad 100% of meer bedraagt. De reële dekkingsgraad bedroeg 93,4% per ultimo november 2019. De maatstaf "CPI alle Huishoudens afgeleid" (referentieperiode oktober 2018 tot en met oktober 2019) bedroeg 1,73%. Het bestuur heeft de belangen van de verschillende belanghebbenden in overweging genomen en heeft besloten, om op basis van de toeslagenstaffel een toeslag van 0,56% per 1 januari 2020 toe te kennen.

De toeslagenstaffel geeft aan dat er tussen een beleidsdekkingsgraad van 110% en 100% reële dekkingsgraad toeslag kan worden verleend conform het principe van 'Toekomstbestendig indexeren'. Bij een reële dekkingsgraad van 100% kan volledige toeslag worden verleend. Bij een reële dekkingsgraad boven 100% kan eventueel een inhaaltoeslag worden verleend, waarbij maximaal 1/5de van het surplus boven 100% voor inhaaltoeslag mag worden gebruikt. Hierbij wordt de oudste gemiste indexatie uit de gemiste indexaties over maximaal de afgelopen 10 jaar als eerste ingehaald. Indien de maatstaf een negatieve waarde heeft, wordt deze nu en in de toekomst niet meegenomen.

Aangezien de reële dekkingsgraad per ultimo november 2019 lager was dan 100%, was er geen mogelijkheid tot het verlenen van een inhaaltoeslag.

4 Risicoparaagraaf

In deze paragraaf wordt eerst een beschrijving gegeven van het risicomanagementbeleid. Vervolgens wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste risico's en wordt per risico aangegeven wat de beheersmaatregelen zijn en in welke mate de risico's zich in 2019 voorgedaan hebben.

Het risicomanagementbeleid

Naast de ontwikkeling van het risicomanagement op het gebied van financiële risico's, is de aandacht verder verbreed naar de niet-financiële risico's. Pensioenfondsen zijn financiële instellingen waar de deelnemers op moeten kunnen vertrouwen. Integriteit is hierbij de basis voor het vertrouwen. Het is daarom een logisch gevolg dat integriteitsrisico's de juiste aandacht hebben binnen het risicomanagement van het pensioenfonds. Integriteitsrisico's hebben een overlap met de operationele risico's van het pensioenfonds, welke laatste invloed hebben op een beheerste uitvoering van het pensioenbedrijf. Omdat de uitvoering van het pensioenbedrijf in grote mate afhankelijk is van IT, krijgen daaraan gerelateerde risico's toenemende aandacht. Ditzelfde geldt voor de uitbestedingsrisico's. Het integrale risicomanagement omvat de voornoemde risicocategorieën en in bepaalde gevallen de samenhang daartussen. Veel risico's kunnen immers niet losstaand van elkaar worden beoordeeld en moeten in een groter geheel worden gezien.

Effectief (integraal) risicomanagement vereist een groot draagvlak en risicobewustzijn binnen het bestuur van het pensioenfonds, maar ook in de lagen en ketens daaronder. Risicobewustzijn en risicobewust handelen dienen in de cultuur van het pensioenfonds en uitbestedingspartners te zijn ingebed ten einde het 'in control' zijn te kunnen onderbouwen.

Het risicomanagementbeleid van het pensioenfonds gaat in op de volgende onderdelen:

- Governance en cultuur: Taken en verantwoordelijkheden dienen helder te zijn. Risicobewustzijn en integriteit zijn cultuuraspecten waar het pensioenfonds waarde aan hecht.
- Strategie en doelstellingen risicomanagement: Risico's worden meegewogen in strategische keuzes. Op geaggregeerd niveau wordt een risk appetite vastgesteld. Het risicomanagement ondersteunt de doelstellingen van het fonds door gerelateerde risico's te identificeren, te beoordelen en te beheersen middels voorgestelde maatregelen.
- (Integraal) risicomanagement: de uitgangspunten van het risicomanagement van het pensioenfonds en de kaders waarbinnen het risicomanagement is vormgegeven.
- Risicomanagementcyclus: Risico's worden geïdentificeerd en beoordeeld, waarbij (afhankelijk van de doelstellingen van het fonds) prioritering wordt gegeven aan de risico's; de (geaggregeerde) 'key risks' van het pensioenfonds. De resultaten van deze 'key risks' worden periodiek beoordeeld en gerapporteerd. De eigenrisicobeoordeling maakt onderdeel uit van de risicomanagementcyclus en dient eens in de drie jaar, of zoveel vaker als nodig, te worden uitgevoerd.
- De risico's en rapportage: risico's worden inzichtelijk gemaakt, kennis wordt gedeeld en resultaten worden gerapporteerd.

De sleutelfunctiehouder Risicobeheer is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de volgende taken:

1. Inrichting processen risicobeheer;
2. Inrichten en onderhouden methoden ter identificatie, meting, bewaking en beheersen risico's;
3. Risicobeoordeling (proces en inhoud);
4. Controleren risicobeheersing;
5. Inrichten en onderhouden van rapportages;
6. Risico-alertheid bevorderen;
7. Adviseren vanuit controle functie.

De vervuller sleutelfunctie Risicobeheer ondersteunt de sleutelfunctiehouder in de uitvoering van het risicomanagement en verleent (inhoudelijke en praktische) ondersteuning bij het voorbereiden van beleidsvoorstellen aangaande risicomanagement richting het bestuur van het pensioenfonds. Daarnaast participeert de vervuller in de vergaderingen van de beleggingsadviescommissie en is hij nauw betrokken bij het beleggingsproces.

Het risicomanagement heeft tot hoofddoel om ondersteunend te zijn aan de missie van het pensioenfonds en de strategie van het pensioenfonds (fondsdoelstellingen en beleidsuitgangspunten). De verwevenheid van risicomanagement met de strategie van het pensioenfonds komt tot uiting in de beleidsuitgangspunten, welke in feite de door het fonds ingezette maatregelen reflecteren om de doelstellingen te kunnen bereiken. De eigenrisicobeoordeling (zie hoofdstuk 3.5) kan met name invloed hebben op de beleidsuitgangspunten; de wijze waarop het pensioenfonds de fondsdoelstellingen wil bereiken en invulling geeft aan de missie van het pensioenfonds.

Om het hoofddoel (ondersteunend aan missie en strategie) te realiseren, zijn de volgende subdoelen gedefinieerd:

- Overzicht geven van de risico's die de bedrijfsvoering van het pensioenfonds kunnen raken;
- Inzicht geven in de verwachte bruto omvang van de risico's;
- Aanreiken van mogelijkheden om de risico's naar een acceptabel niveau te brengen;
- Monitoren van ontwikkelingen aangaande de gedefinieerde risico's;

- Bewaken van de effectiviteit van de ingezette (beheers-)maatregelen alsmede de grenzen die het fonds aan risico's heeft gesteld (risico appetite);
- Periodieke uitvoering van een eigenrisicobeoordeling ten einde de samenhang tussen de strategie van het pensioenfonds en de risico's die het fonds raken inzichtelijk te maken en daarop te kunnen sturen.

Een organisatie neemt per definitie risico's. Aan welke risico's en in welke mate een organisatie aan risico's bloot staat, hangt onder andere af van de aard van de werkzaamheden, de invulling van de werkzaamheden en de omgeving van de organisatie. Kenmerkend voor een risico is dat er een gebeurtenis aan ten grondslag ligt, waarvan het moment van zich voordoen een onbekende factor is. Binnen het risicomanagement bij het pensioenfonds wordt uitgegaan van risico's met de samenhangende negatieve gevolgen.

Het pensioenfonds hanteert binnen het risicomanagement risicocategorieën teneinde op een gestructureerde wijze risico's te signaleren en te definiëren. Deze risicocategorieën vinden hun basis in de categorisering die in de FIRM-methode wordt gebruikt. Het fonds is zich ervan bewust dat er ook andere benaderingen zijn. Binnen het risicomanagement worden de volgende categorieën onderscheiden:

Financieel:

- Matching-/Renterisico;
- Marktrisico;
- Kredietrisico;
- Verzekeringstechnisch risico.

Niet Financieel:

- Uitbestedingsrisico;
- Operationeel risico;
- Omgevingsrisico;
- IT-risico;
- Juridisch risico;
- Bestandsrisico;
- Integriteitsrisico (markt, organisatorisch, persoonlijk en relationeel).

De risicocategorieën zijn opgedeeld in risico-items die binnen het risicomanagement afzonderlijk worden gedefinieerd, geanalyseerd en behandeld. Het bestuur van het pensioenfonds behandelt in een bestuursvergadering de afzonderlijke risico's en ook de eventuele onderlinge samenhang, hetgeen de integrale benadering reflecteert.

Risicomanagement is een dynamisch proces waarbinnen het resultaat van 'Kans x Impact' een variabele factor is, maar ook de afweging van de maatregelen (verwachte effectiviteit versus inspanning, kosten en implementatietijd).

De kans waarop een risico zich voordoet, wordt sterk beïnvloed door de tijd en/of marktomstandigheden. Marktomstandigheden wijzigen voortdurend, waardoor de nadruk op actief risicomanagement is gegroeid. Bij actief risicomanagement worden de risico's periodiek herijkt, zodat de risico's in een actueel perspectief worden geplaatst en de efficiëntie alsmede de effectiviteit van de (voorgestelde) maatregelen worden beoordeeld.

In het kader van risicobeheersing wordt onderscheid gemaakt tussen het bruto (inherent) risico en het netto risico. Het bruto risico reflecteert zoveel mogelijk het aanvankelijke risico zonder ingrijpen c.q. beïnvloeding van de kans en/of impact. Het netto risico reflecteert het resultaat na de maatregelen die worden ingezet teneinde het risico op een wenselijk c.q. acceptabel niveau te krijgen.

Per risico-item is het inherent (bruto) risico vastgesteld. Dit is het ongeschoonde risico, waarbij nog geen rekening is gehouden met eventuele beheersmaatregelen die daarvoor zijn ingezet. Vanuit het inherente risico wordt het netto risico bepaald door de effectiviteit van eventuele beheersmaatregelen te waarderen. Het netto risico resulteert in een status van alertheid, waarbij het bestuur afhankelijk van de status van alertheid en het oordeel van de vervuller sleutelfunctie Risicobeheer, gevraagd wordt om nadere besluitvorming.

Deze besluitvorming kan leiden tot:

- Vermijden van het risico;
- Reduceren van het risico;
- Overdragen van het risico;
- Accepteren van het risico en een risico appetite vaststellen.

De keuze voor de te nemen maatregelen hangt nauw samen met de verwachte effectiviteit van de maatregelen alsmede met de inspanning, de kosten en de benodigde implementatietijd van de maatregelen. Derhalve dient (continu) te worden afgewogen of de inspanning en kosten opwegen tegen de verwachte effectiviteit van de maatregelen.

Belangrijkste risico's (key-risks)

Het pensioenfonds onderkent een groot aantal risico's, maar niet alle risico's zijn even relevant. In dat kader heeft het pensioenfonds een aantal key risks vastgesteld. Dit zijn met name de risico's die invloed (kunnen) hebben op het behalen van de fondsdoelstellingen dan wel de beleidsuitgangspunten. De key risks, op het niveau van risicocategorie, zijn als volgt:

- Uitbestedingsrisico (kwaliteit en tijdigheid administraties);
- Matching- / renterisico (waarborging nominale pensioenverplichtingen en zoveel mogelijke realisatie van de ambities ten aanzien van toeslagverlening);
- Marktrisico (waarborging nominale pensioenverplichtingen en zoveel mogelijke realisatie van de ambities ten aanzien van toeslagverlening);
- Kredietrisico (waarborging nominale pensioenverplichtingen en zoveel mogelijke realisatie van de ambities ten aanzien van toeslagverlening);
- Operationeel risico (streven naar hoge mate van deskundigheid van het bestuur en pensioenbureau).

Onderstaand worden deze belangrijkste risico's voor het pensioenfonds beschreven, worden de beheersingsmaatregelen benoemd en wordt weergegeven of en in welke mate de risico's zich in 2019 gerealiseerd hebben.

1. UITBESTEDINGSRISICO

Beschrijving risico

Het risico dat de continuïteit van het pensioenfonds in het geding komt door instabiliteit bij een externe partij die diensten aan het pensioenfonds levert of dat geleverde kwaliteit en tijdigheid van de dienstverlening ontoereikend is.

Beheersmaatregelen

Ter reductie van de impact heeft het pensioenfonds voor levering van diverse diensten een back-up dienstverlener. In verband met de benodigde kennis en ervaring is dit niet voor iedere dienst mogelijk of is er nog geen directe vervanger aangewezen. Tevens kunnen kosten een reden zijn om nog geen back-up in te richten.

De uitvoering van de administraties van het pensioenfonds is uitbesteed. De organisatie is dusdanig ingericht dat alle dienstverlening in eerste instantie aan het pensioenbureau gericht is, waardoor het pensioenbureau de kwaliteit en tijdigheid van de dienstverlening kan beoordelen c.q. de uitvoering kan controleren. De deelnemersadministratie is in een geavanceerd administratiepakket opgenomen en is grotendeels geautomatiseerd. Het pensioenfonds heeft met de uitvoerder van de uitbesteede administraties afspraken gemaakt over de gewenste kwaliteit van de dienstverlening, de uitvoering en naleving ervan. De verantwoording van de uitvoering aan het pensioenfonds verloopt via een SLA rapportage (per kwartaal).

Jaarlijks worden de ISAE / SOC rapportages van de externe partijen beoordeeld.

Realisatie van risico in 2019

De uitbestedingsrisico's zijn onderverdeeld in continuïteit, kwaliteit en tijdigheid.

Met betrekking tot de kwaliteit kan gesteld worden dat bij de verwerking van de inhaaltoeslag per 1 januari 2019 een fout is gemaakt. De pensioengerechtigden hebben hierdoor over de maanden januari 2019 tot en met maart 2019 een iets te hoog bedrag uitgekeerd gekregen (maximaal € 7,62 per pensioengerechtigde over de gehele periode). De pensioengerechtigden zijn hierover in april 2019 geïnformeerd. In deze maand heeft tevens de correctie plaatsgevonden. Deze onjuistheid is uitvoerig met de uitvoerende organisatie besproken. In de toekomst zal extra afstemming plaatsvinden in geval van meerdere (inhaal-)toeslagen.

Ten aanzien van de continuïteit is gesproken met de administrateur over diens klantenverloop. Op de korte termijn is er geen verhoogd continuïteitsrisico, maar voor de langere termijn zou uitbreiding van het klantenbestand bij de administrateur betere kansen bieden.

Op een lager niveau in de keten, is bij de aanbieder van het pensioenadministratiepakket AxyWare sprake geweest van het wegvallen van een belangrijke persoon uit de organisatie. Voor de korte termijn levert dit vanuit het continuïteitsrisico bij AxyWare geen (grote) problemen op. Voor de middellange termijn en de langere termijn kan het grotere impact hebben, omdat de persoon die is weggefallen een belangrijke rol speelde bij het ontwikkelen en het verder doorontwikkelen van het administratiepakket. Dion heeft het pensioenbureau en het bestuur geïnformeerd over de maatregelen die zijn ingezet. In dat kader heeft het bestuur aan Dion gevraagd om in nauw contact te blijven met AxyWare en het pensioenfonds te blijven informeren over de voortgang bij AxyWare alsmede de oplossingen voor de middellange en lange termijn.

In 2020 zal het pensioenfonds mogelijk als enig pensioenfonds participeren in het beleggingsfonds FLM. Er is geen direct risico op de continuïteit van FLM, maar op de langere termijn kan die wel in het geding komen. Hierom voert het pensioenbureau in samenspraak met de beleggingsadviescommissie en het bestuur een onderzoek uit naar een alternatieve invulling/uitvoering van de rente-hedge portefeuille.

2. MATCHING / RENTERISICO

Beschrijving risico

Zowel de waarde van de verplichtingen als van de vastrentende beleggingen is gevoelig voor wijzigingen in de rente. Bij een daling van de rente met 1% over de gehele curve, stijgen de verplichtingen met ongeveer 17%.

Beheersmaatregelen

Om dit risico gedeeltelijk te mitigeren, heeft het bestuur besloten om het renterisico op marktwaarde gedeeltelijk af te dekken via de 'rente hedge' portefeuille. Het resterende renterisico wordt door het bestuur geaccepteerd. Het bestuur heeft onderstaande strategische bandbreedtes binnen de 'rente hedge' portefeuille vastgesteld.

	Minimum	Maximum
'Matching' portefeuille		
% nominale rente hedge ('rente hedge' portefeuille)	30,0%	50,0%
% inflatieafdekking ('rente hedge' portefeuille)	0,0%	50,0%
+ liquide middelen (geldmarktfondsen)		

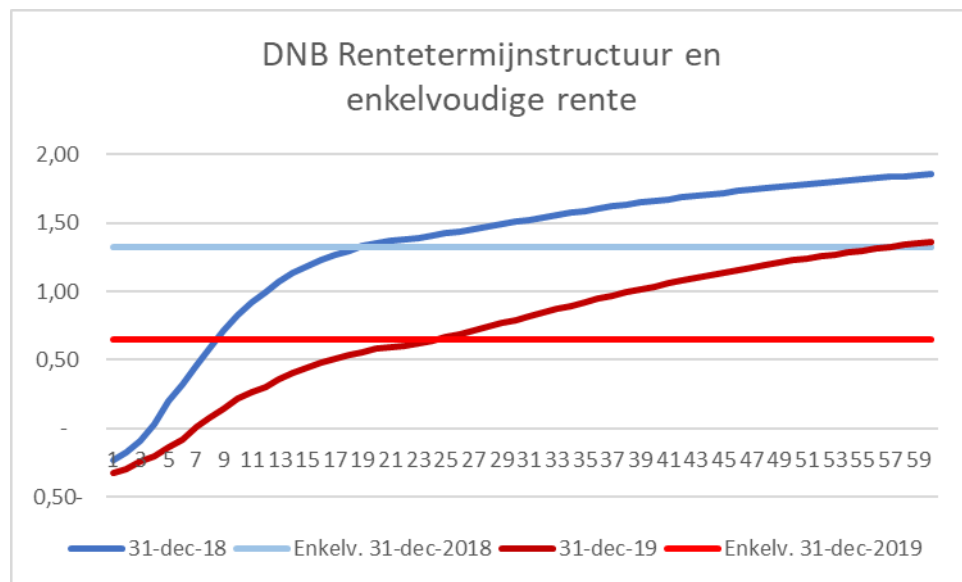
De strategische bandbreedte van de nominale renteafdekking in de 'rente hedge' portefeuille is, naar aanleiding van de uitgevoerde ALM studie, eind 2019 verlaagd (was 30% tot 70%).

Ultimo 2019 bedroeg het rente hedge-percentages 31% (2018: 31%) van de nominale verplichtingen op marktwaarde. Ultimo 2019 was er geen sprake van inflatieafdekking (2018: 0%).

Benchmark voor de 'rente hedge' portefeuille is de waardeontwikkeling van de in beheer gegeven kasstromen.

Realisatie van risico in 2019

In 2019 is de enkelvoudige interne DNB rentevoet met 0,67% gedaald (van 1,32% naar 0,65%), waardoor de verplichtingen in waarde zijn gestegen. De enkelvoudige rentevoet is de rentevoet waarbij alle kasstromen verdisconteerd worden tegen eenzelfde rentevoet en wat leidt tot dezelfde waarde van de verplichtingen als bij toepassing van de DNB rentecurve. Onderstaand worden in een grafiek de DNB rentecurve en de enkelvoudige interne DNB rentevoeten per 31 december 2018 en 31 december 2019 weergegeven. De rente hedge van 31% heeft naar behoren gewerkt.

3. MARKTRISICO (prijsrisico en valutarisico gecombineerd)

Beschrijving risico

Het prijsrisico van beleggingen (aandelen, obligaties, maar ook swaps, etc.) reflecteert de beweeglijkheid van de waarde van de beleggingen als gevolg van wijzigingen in waarderingen. Het valutarisico betreft het translatierisico dat ontstaat als gevolg van het vertalen van een waardering van beleggingen in niet-Euro valuta naar Euro valuta. De combinatie van prijsrisico en het valutarisico is het effect op de waardering in Euro die voor het pensioenfonds leidend is.

Beheersmaatregelen

Om goed te kunnen bepalen of de waargenomen risico's van de verplichtingen (op marktwaarde) conform de opdracht aan de beheerder afgedekt worden, zijn de beleggingen gesplitst in een 'matching' portefeuille en een 'return' portefeuille. De 'matching' portefeuille bevat een 'rente hedge' portefeuille die de rentekarakteristieken van 'de in beheer gegeven kasstromen, opgehoogd met een percentage waardeversteviging', binnen de gestelde restricties zo nauwkeurig mogelijk repliceert. Daarnaast bevat de 'matching' portefeuille de beleggingen in liquide middelen (geldmarktfondsen).

De overige beleggingen zijn ondergebracht in de 'return' portefeuille. Het doel van deze portefeuille is het behalen van een rendement om de korte rente op de derivatenposities in de 'rente hedge' portefeuille te kunnen financieren, actuariële- en bestandsrisico's te kunnen opvangen en groei in dekkingsgraad te bewerkstelligen.

Binnen de returnportefeuille wordt het valutarisico van de beleggingen in de aandelen ontwikkelde landen afgedekt. Het valutarisico van de beleggingen in de aandelen opkomende landen wordt niet afgedekt. Er zijn geen maatregelen genomen om het prijsrisico dan wel de kans op prijsdaling in een enkele belegging te verlagen.

Tussen de 'matching' portefeuille en de 'return' portefeuille vindt geen 'rebalancing' plaats, behalve als gevolg van een daartoe strekkend bestuursbesluit.

Ultimo 2019 zien de bandbreedtes en strategische normwelingen er als volgt uit:

	Minimum	Strategische normweging	Maximum
'Return' portefeuille (Omvang in €)	175 mln.	195 mln.	220 mln.
Aandelen ontwikkelde landen (incl. val. hedge)	78,0%	88,0%	98,0%
Aandelen opkomende landen	2,0%	12,0%	22,0%

De strategische normwelingen zijn, naar aanleiding van de uitgevoerde ALM studie, eind 2019 gewijzigd (was 68,7% versus 31,3%). De bandbreedtes van 10%-punt zijn in relatieve zin niet gewijzigd. De grenzen aan de omvang van de returnportefeuille zijn nieuw.

De keuze om de omvang van de 'return' portefeuille te wijzigen blijft een bestuursbesluit.

Het bestuur neemt het marktrisico van deze beleggingen bewust en accepteert dit risico.

Realisatie van risico in 2019

Portefeuillesamenstelling

Per ultimo 2019 kent de beleggingsportefeuille, exclusief de liquide middelen op de bankrekening, van het pensioenfonds de volgende verdeling:

	Ultimo	Feitelijke allocatie		Feitelijke allocatie binnen Return Portefeuille		Strategische Normweging
		2019	2018	2019	2018	
		%	%	%	%	%
'Matching' portefeuille						
Staatsobligaties		5,0	5,4	nvt	nvt	nvt
Covered Bonds		6,7	7,5	nvt	nvt	nvt
Supranationals		1,6	1,5	nvt	nvt	nvt
Agencies		5,3	5,9	nvt	nvt	nvt
Lokale overheden		0,5	-	nvt	nvt	nvt
Rente swaps		5,9	2,5	nvt	nvt	nvt
Liquide middelen		48,1	51,1	nvt	nvt	nvt
'Return' portefeuille						
Aandelen ontwikkelde landen (incl. val. hedge)		21,5	18,8	79,8	71,7	88,0
Aandelen opkomende landen		5,4	7,4	20,2	28,1	12,0

Het pensioenfonds hanteert een 'rebalancing beleid' (wegingen van beleggingen aanpassen tot de strategische benchmark weging) binnen de 'return' portefeuille, waarbij minimaal eens per jaar 'rebalancing' plaatsvindt. Bij het gebruik van de bandbreedtes kan, bij overschrijding van de bandbreedtes, tussentijdse 'rebalancing' benodigd zijn. Tevens kan het bestuur besluiten om wegingen aan te passen als gevolg van een visie op bepaalde beleggingscategorieën.

Rendement

Het rendement over 2019 bedraagt 9,42% na kosten, ten opzichte van het rendement van de strategische benchmark van 9,83%. In de strategische benchmark wordt geen rekening gehouden met kosten.

Het rendement is als volgt verdeeld:

	Rendement (%)	Strategische Benchmark (%)
'Matching' portefeuille	4,96%	4,97%
'Rente hedge' portefeuille	14,25%	14,39%
Geldmarktfondsen	-0,46%	-0,49%
'Return' portefeuille		
Aandelen (inclusief valuta-afdekking)	21,71%	23,37%
Totaal rendement inclusief valuta-afdekking	9,42%	9,83%

Rendementsontwikkeling

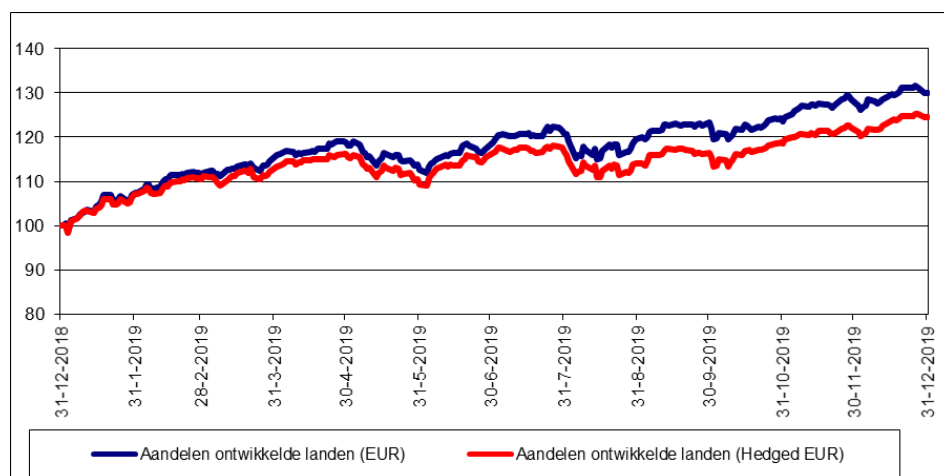
De benchmark voor de 'rente hedge' portefeuille is gedefinieerd als de waardeontwikkeling van de in beheer gegeven kasstromen eventueel opgehoogd met een percentage waardevastheid. Zowel aan het begin als aan het eind van 2019 bedroegen de 'in beheer gegeven kasstromen' 31% van de totale kasstromen en bedroeg de waardevastheid 0%. Deze percentages zijn gedurende 2019 niet aangepast. Het rendement van de benchmark van de 'rente hedge' portefeuille is gebaseerd op de marktrente (en niet op de DNB RTS). Het verschil in rendement van de 'rente hedge' portefeuille en de benchmark is het gevolg van de kosten. De dalende spreads hebben licht positief bijgedragen.

De rendementen van de geldmarktfondsen zijn, als gevolg van de negatieve deposito-rente, negatief. De ECB heeft in september 2019 de depositorente verlaagd van -0,4% naar -0,5%. De benchmark houdt geen rekening met kosten, maar binnen de geldmarktfondsen worden wel kosten ingehouden. In 2019 werd EONIA als benchmark gehanteerd.

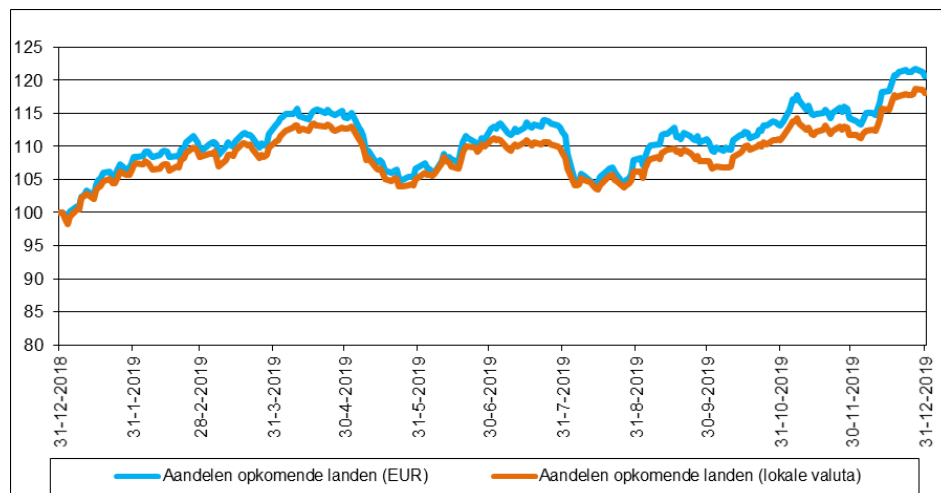
Binnen de aandelenbeleggingen is sprake van een underperformance (na kosten), dat voornamelijk is gedreven door de stock-selectie van de vermogensbeheerder. Over een langere periode gezien is er nog sprake van een outperformance na kosten.

In de strategische benchmark wordt het valutarisico van de aandelen ontwikkelde landen volledig afgedekt.

Doordat het pensioenfonds het valutarisico op de aandelen ontwikkelde landen volledig heeft afgedekt, is dit risico geneutraliseerd. De valuta afdekking heeft, in tegenstelling tot vorig jaar, negatief bijgedragen aan het resultaat op de aandelen ontwikkelde landen. Onderstaand wordt het verloop van de MSCI World Index weergegeven, zowel gemeten in Euro als gemeten met het valutarisico naar Euro afgedekt. Het rendement van de MSCI World in Euro bedroeg 30,02% tegenover een rendement van 24,58% waarbij het valutarisico naar Euro is afgedekt.

Het valutarisico op aandelen opkomende markten is niet afgedekt. Het verloop van MSCI Emerging Markets wordt onderstaand weergegeven gemeten in lokale valuta, alsmede gemeten in Euro. Het rendement van de MSCI Emerging Markets in Euro bedroeg 20,61% tegenover een rendement van 18,05% op basis van lokale valuta.

Aanpassingen in 2019

Eind 2019 is het strategisch beleggingsbeleid aangepast. De wijzigingen met betrekking tot de strategische bandbreedte van de rente afdekking en de strategische wegingen binnen de returnportefeuille zijn bovenstaand al beschreven. De mogelijkheid om binnen de returnportefeuille Investment Grade obligaties of High Yield obligaties op te nemen, is komen te vervallen. Als gevolg van de positionering binnen de strategische bandbreedtes is eind 2019 besloten om voor € 19,5 miljoen aandelen te verkopen (winst 'inlocken'). De opbrengsten zijn herbelegd in een geldmarktfonds.

(Extern) vermogensbeheer

Het vermogensbeheer is uitbesteed aan externe vermogensbeheerders. Het pensioenbureau analyseert de behaalde resultaten van de beheerders op maandbasis. Hierbij wordt tevens getoetst of de beheerder binnen de geldende beleggingsrestricties heeft geopereerd. De uitkomsten van deze toetsen waren tevredenstellend.

Duurzaam beleggen

Vermogensbeheerders die door het pensioenfonds zijn of worden aangesteld dienen de United Nations Principles of Responsible Investing (UNPRI) te onderschrijven. Hierdoor dienen de vermogensbeheerders zich te houden aan de volgende 6 principes met betrekking tot duurzaam beleggen (ESG). Deze principes zijn als volgt vertaald vanuit het Engels (Engelse tekst is leidend):

1. Ze zullen ESG issues integreren in de beleggingsanalyse en het besluitvormingsproces.
2. Ze zullen zich gedragen als actieve aandeelhouders en zullen ESG issues incorporeren in hun eigendomsbeleid en die ook uitoefenen.
3. Ze zullen passende toelichting vragen over ESG issues bij bedrijven waarin wordt geïnvesteerd.
4. Ze zullen de acceptatie en implementatie van deze principes binnen de beleggings-industrie promoten.
5. Ze zullen samenwerken om de effectiviteit van de implementatie van de principes te vergroten.
6. Ze zullen rapporteren over hun activiteiten en voortgang met betrekking tot de implementatie van de principes.

Vanwege de omvang van het pensioenfonds wordt alleen belegd in beleggingsfondsen. Hierdoor is het moeilijk om een specifiek beleid te formuleren dat op alle beleggingen toegepast kan worden. Binnen de verschillende beleggingsfondsen wordt voldaan aan wet- en regelgeving inzake sancties en controversiële wapens.

Het bestuur beraadt zich over een verdere verdiepingsslag in het beleid, waarbij de tijdsbesteding aan dit onderwerp in het opstellen van het beleid, het monitoren en rapporteren en bespreken, in combinatie met de bijkomende kosten, een rol spelen.

4. KREDIETRISICO

Beschrijving risico

Bij de kredietrisico-items staat centraal dat een tegenpartij niet meer (volledig) aan zijn verplichtingen kan voldoen.

Beheersmaatregelen

Er wordt spreiding toegepast over tegenpartijen om het concentratierisico te beperken en er zijn criteria vastgesteld met betrekking tot de minimale kredietwaardigheid binnen de verschillende portefeuilles.

Realisatie van risico in 2019

In 2019 zijn er geen kredietverliezen opgetreden. Hiermee wordt bedoeld dat er geen verlies is opgetreden als gevolg van het niet ontvangen van een coupon betaling of aflossing, maar ook niet bij settlement van derivaten.

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de beleggingen (vastrentende waarden, renteswaps en valutatermijncontracten) kan het volgende overzicht worden gegeven, op basis van de credit ratings van Moody's:

	31 december 2019	31 december 2018
	€	€
AAA	418.176	414.674
AA	26.385	28.900
A	39.507	15.546
BBB	-	-
BB	-	-
B	-	-
CCC	-	-
Totaal	484.068	459.120

Het hogere bedrag bij de credit rating 'A' is het gevolg van de hogere marktwaarde van de renteswaps. De credit rating van de renteswaps wordt bepaald aan de hand van de credit ratings van de tegenpartijen en niet van het ontvangen onderpand. Het onderpand kent een hogere credit rating dan de tegenpartijen.

5. OPERATIONELE RISICO

Beschrijving risico

Het risico dat het beleid dan wel de bedrijfsvoering van het pensioenfonds en het pensioenbureau niet naar behoren functioneert. Het betreft hier de interne organisatie van het pensioenfonds en niet de taken die zijn uitbesteed. De risico's met betrekking tot de uitbesteding zijn hierboven al beschreven (onderdeel 1).

Het betreft hier zaken als het aangaan van betrekkingen met dubieuze partijen, het niet voldoen aan geschiktheidseisen door bestuur, niet tijdig opvullen van vacatures van het bestuur, ontoereikende informatie voor verwerken dan wel besluitvorming, dat de kosten voor de uitvoering niet gefinancierd kunnen worden, onvoldoende gekwalificeerd personeel om taken uit te voeren, dat uitvoering van uitkeringen/betalingen/settlement niet plaats vindt/niet wordt afgehandeld of dat er onjuiste mutaties in de administratie worden vastgelegd.

Beheersmaatregelen

Op de verschillende onderdelen zijn verschillende beheersmaatregelen van toepassing zoals: een selectiebeleid, een geschiktheidsbeleid (inclusief de mogelijkheid van invulling van functies door personen die niet uit een geleding komen), het gebruik van adviescommissies, de bepalingen in de uitvoeringsovereenkomst inzake opzegging, de mogelijkheid tot inhuur van externe expertise en het businesscontinuïteitsplan.

Realisatie van risico in 2019

In 2019 hebben geen van de beschreven risico's zich gemanifesteerd.

IMPACT CORONAVIRUS

Na het opkomen van het coronavirus heeft het pensioenfonds begin 2020 geoordeeld dat de bovenstaande risico's nog steeds de belangrijkste risico's voor het pensioenfonds zijn. Het uitbestedingsrisico en het operationeel risico hebben zich vooralsnog niet voorgedaan, maar hebben wel extra aandacht van het bestuur, de sleutelfunctie Risicobeheer en het pensioenbureau.

5 Informatie over de verwachte gang van zaken

Onder andere de onderstaande zaken zullen gedurende het jaar 2020 in de bestuursvergaderingen aan de orde komen.

Geschiktheidsbeleid / deskundigheid

De aangepaste Beleidsregel geschiktheid is in 2019 door DNB ter consultatie aan de pensioensector voorgelegd. Naar verwachting zal de aangepaste beleidsregel in 2020 van kracht worden. Het geschiktheidsbeleid van het pensioenfonds zal hierop aangepast moeten worden. Het is de verwachting dat de Pensioenfederatie een nieuwe handreiking/servicedocument zal publiceren. Het pensioenfonds zal dat document als handvat gebruiken om het geschiktheidsbeleid aan te laten sluiten op de aangepaste Beleidsregel geschiktheid.

In het kader van onderhoud en bevordering van de geschiktheid zullen in 2020 wederom drie 'permanente educatiedagen' voor het bestuur, het verantwoordingsorgaan en het pensioenbureau worden georganiseerd. Tijdens deze 'permanente educatiedagen' presenteren (externe) deskundigen actuele onderwerpen.

Gedragscode

Het is de verwachting dat begin 2020 een nieuwe Model Gedragscode Pensioenfonds zal worden gepubliceerd door de Pensioenfederatie. Het pensioenfonds zal beoordelen of de eigen gedragscode hierop aangepast moet worden. Daarnaast zal beoordeeld worden of de incidentenregeling en de klokkenluidersregeling ook aanpassingen behoeven als gevolg van de nieuwe Model Gedragscode.

Beleggingsbeleid

In 2019 heeft het pensioenfonds een ALM-studie uitgevoerd en heeft het bestuur tot aanpassingen in het strategisch beleggingsbeleid besloten. Deze aanpassingen zullen in 2020 in de beleidsdocumenten worden verwerkt (ABTN en Beleggingsplan). Hierbij zal tevens beoordeeld worden of de beleidsdocumenten voldoen aan de guidance die DNB in 2019 heeft uitgebracht over het beleggingsbeleid van pensioenfonds. Ook de Verklaring inzake Beleggingsbeginselen en het Financieel Noodplan zullen in 2020 worden geactualiseerd.

IORP II

Met ingang is 13 januari 2019 is de Nederlandse wet- en regelgeving ter implementatie van de Europese Richtlijn IORP II van kracht.

In 2019 heeft het bestuur beleidsdocumenten ten aanzien van de sleutelfuncties opgesteld en heeft het bestuur de beoogde invulling van de sleutelfuncties met DNB besproken. Eind 2019 was er door DNB nog geen standpunt ingenomen over de beoogde invulling van de sleutelfuncties. In 2020 zal, in afstemming met DNB, een keuze gemaakt worden.

Naast de inrichting van sleutelfuncties dient het pensioenfonds als gevolg van de IORP II-richtlijn een Eigenrisicobeoordeling (ERB) uit te voeren. In 2019 is besloten op welke wijze dat zal gebeuren. Het pensioenfonds streeft ernaar om dit in 2020 af te ronden.

Monitoring financiële positie

Het bestuur wordt ten minste maandelijks geïnformeerd over de financiële positie van het pensioenfonds en de ontwikkeling van de verschillende bouwstenen die de wijziging in de dekkingsgraden bewerkstelligen. Tevens ontvangt het bestuur elke maand tabellen met scenario-analyses, om inzicht te verkrijgen in de effecten van mutaties (naar de toekomst toe) in rente, inflatie en in aandelenkoersen en bij verschillende rente-/inflatie hedge strategieën. Daarnaast ontvangt het bestuur per kwartaal uitgebreidere financiële rapportages. Het bestuur zal op deze wijze de ontwikkelingen in de financiële positie van het pensioenfonds monitoren en waar nodig bijsturen.

Uit 2019 is de financiële positie van het pensioenfonds nog zodanig dat er geen sprake is van een situatie van tekort. Echter, de marge is beperkt. Er is een reële kans dat het pensioenfonds in 2020 in een situatie van tekort terecht kan komen en dan een herstelplan zal moeten opstellen. Het pensioenfonds zal dan conform de wettelijke vereisten een herstelplan opstellen, uitvoeren en melden.

Nieuw Pensioenstelsel

In 2019 heeft de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een planning voor de uitwerking van het nieuwe pensioenstelsel gepubliceerd. Hierin staat onder andere vermeld dat de minister vóór de zomer van 2020 de vernieuwing van de tweede pijler, waaronder o.a. het wettelijk kader van de nieuwe contracten, de afschaffing doorsneesystematiek, het transitiekader en kanteling fiscaal kader uitgewerkt wil hebben in een hoofdlijnennotitie. Begin 2021 zal de minister, volgens planning, een wetsvoorstel bij de Tweede Kamer indienen.

Het pensioenfonds zal deze ontwikkelingen monitoren en eventueel al activiteiten gaan ontplooiën. Hierbij is goed overleg met de sociale partners van groot belang. Het primaat van de pensioenovereenkomst ligt immers bij de sociale partners. Het bestuur van het pensioenfonds gaat alleen over de opgebouwde rechten.

6 Bestuursaangelegenheden

Gedurende 2019 heeft het bestuur 8 maal vergaderd, waarvan driemaal gezamenlijk met het verantwoordingsorgaan. Tijdens deze vergaderingen zijn onder andere de volgende aangelegenheden behandeld.

IORP II

De Eerste Kamer heeft op 18 december 2018 ingestemd met het wetsvoorstel inzake de wettelijke implementatie van IORP II. Op dezelfde dag DNB een aantal Q&A's inzake IORP II gepubliceerd.

Op 28 december 2018 zijn de Implementatiewet, het Besluit (AmvB) en de datum van inwerkingtreding in het Staatsblad gepubliceerd. De Wet en het Besluit zijn op 13 januari 2019 van kracht geworden.

In de bestuursvergadering van 5 februari 2019 heeft het bestuur zich enerzijds laten informeren over voornoemde ontwikkelingen en anderzijds heeft het bestuur uit zijn midden twee leden als waarnemend sleutelfunctiehouder benoemd voor de sleutelfunctie Interne Audit en Risicobeheer. Voor de sleutelfunctie Actuariel is ervoor gekozen om deze functie in het geheel bij de waarmede actuaris te beleggen. Ten aanzien van de sleutelfunctie Risicobeheer heeft het bestuur ervoor gekozen om de Manager Operations, aan wie de functie van Risk manager was toegewezen, als vervuller van de sleutelfunctie Risicobeheer te benoemen. Het bestuur heeft voor het vinden van een vervuller van de sleutelfunctie Interne Audit een uitbestedingstraject doorlopen.

Voorts heeft het bestuur in de vergadering van 5 februari 2019 de functieprofielen voor de sleutelfuncties vastgesteld en heeft het bestuur de ingevulde self assessment formulieren voor de sleutelfuncties Risicobeheer en Interne Audit beoordeeld en in concept vastgesteld.

Omdat de sleutelfunctie Interne Audit een geheel nieuwe functie voor het pensioenfonds is, heeft het bestuur zich hierover tijdens de permanente educatiedagen in mei 2019 uitgebreid laten informeren door externe deskundigen.

De Implementatiewet en de Q&A's van DNB gaven geen (op voorhand) volledige duidelijkheid en invulling van het proportionaliteitsbeginsel. Het pensioenfonds heeft gedurende 2019 op verschillende momenten contact met DNB gezocht om antwoorden te krijgen. Het betrof met name de wijze van melding bij DNB van de (waarnemende) sleutelfunctiehouders, goedkeuring op de melding zelf en de zienswijze van DNB ten aanzien van de combinatie van rollen die aan de waarnemend sleutelfunctiehouder c.q. het bestuurslid zijn toegekend. In 2019 heeft het fonds nog geen definitief uitsluitel dan wel goedkeuring op de melding ontvangen.

Voor de invulling van de sleutelfunctie Actuariel had het bestuur besloten om dat bij de waarnemend actuaris te beleggen. Omdat de zittende waarnemend actuaris bij zijn werkgever uit dienst is getreden, gaf dat aanleiding om een uitbestedingstraject te starten. Dit traject is in 2019 afgerond. Tevens is in 2019 een uitbestedingstraject gestart voor de vervuller sleutelfunctie Interne Audit. Eind 2019 was het traject nog niet formeel afgerond.

Code Pensioenfonds

In 2018 is de Code Pensioenfonds gewijzigd. De normen zijn nu verdeeld over acht thema's en het aantal normen is van 83 teruggebracht naar 65 normen. Voor enkele normen geldt een jaarlijkse rapportageverplichting, dus ook over 2019.

Het bestuur heeft begin 2019 beoordeeld in hoeverre voldaan wordt aan alle 65 normen, zoals geformuleerd in de Code Pensioenfonds. In het kader van het principe van 'comply or explain', heeft het bestuur uitgelegd waarom niet voldaan wordt aan de normen 17, 18, 28, 30, 31, 33, 38, 39, 47 en 63. De uitkomsten van die beoordeling zijn in het jaarverslag van 2018 opgenomen. Tevens heeft het bestuur, waar mogelijk, acties uitgezet om alsnog meer compliant met de Code Pensioenfonds te geraken.

In 2019 zijn geen wijzigingen in de Code Pensioenfonds doorgevoerd. De acties waar het bestuur in 2019 toe besloten heeft, hebben ertoe geleid dat het pensioenfonds nog slechts met 4 van de 65 normen niet compliant is. Voor 1 van deze normen is een actie voorgesteld om alsnog compliant te geraken. Bij de overige normen geldt dat het pensioenfonds niet of nauwelijks aan deze normen kan voldoen. Het gaat hier om normen die betrekking hebben op diversiteit in het bestuur en het verantwoordingsorgaan. Omdat het pensioenfonds een gesloten pensioenfonds betreft en het al kleine deelnemersbestand relatief snel krimpt, wordt het steeds moeilijker om voor vacante functies personen te vinden die bijdragen aan de eisen van diversiteit. Derhalve legt het pensioenfonds middels 'explain' uit waarom het pensioenfonds niet aan deze normen kan voldoen.

Inkooptarief VPL aanspraken

In 2018 heeft het bestuur stilgestaan bij de ontwikkelingen rondom de financiering van VPL aanspraken. Gegeven het advies van de Juridische en Actuariële Adviescommissie om definitieve wetgeving af te wachten, heeft het bestuur in 2018 een voorlopig besluit genomen om de gedempte kostendekkende premie te gebruiken voor de VPL-koopsommen. Een en ander onder voorbehoud van definitieve wetgeving.

Eind 2018, na de laatste bestuursvergadering van 2018, is het Besluit tot wijziging van het Uitvoeringsbesluit pensioenaspecten Sociaal akkoord 2004 in het Staatsblad gepubliceerd.

In de bestuursvergadering van 5 februari 2019 is genoemd Besluit behandeld. Hierbij is ook een reactie van de waarmerkend actuaris gevraagd. De waarmerkend actuaris sloot aan bij de keuze van het pensioenfonds om de methodiek ter bepaling van de VPL-koopsommen te handhaven en zag, evenals het pensioenfonds, door het voorzetten van bestaande methodiek geen aanleiding om met de fondsorganen in overleg te treden. Het bestuur heeft besloten om het eerder genomen voorlopige besluit definitief vast te stellen. DNB is over dit besluit en de wijze van betrokkenheid van het verantwoordingsorgaan geïnformeerd.

Vrijwaring

Het bestuur heeft, daartoe geadviseerd door de Juridische en Actuariële Adviescommissie, het besluit genomen om de bestuursleden te vrijwaren voor externe aansprakelijkheid. Tevens is besloten tot vrijwaring van bestuursleden voor interne aansprakelijkheid, behoudens bij bewuste roekeloosheid, fraude en opzettelijk handelen of opzettelijk nalaten. In de bestuursvergadering van 18 december 2018 is, in het bijzijn van het verantwoordingsorgaan, de concept vrijwaringsovereenkomst besproken. Hierop zijn enkele aanpassingen doorgevoerd en in de bestuursvergadering van 5 februari 2019 behandeld.

In de vergadering van 5 februari 2019 heeft bestuur besloten om de vrijwaring die voor de bestuursleden geldt, in licht aangepaste vorm tevens van toepassing te verklaren op de medebeleidsbepalers. In de bestuursvergadering van 19 maart 2019 en 18 april 2019 zijn de overeenkomsten tot vrijwaring verder behandeld en door het bestuur vastgesteld. De overeenkomsten zijn in 2019 ondertekend.

ESG

Ontwikkelingen op het gebied van Environmental, Social & Governance (ESG) beleggingen hebben aandacht van het bestuur. In dat kader heeft het bestuur zich begin 2019 laten informeren over het ESG beleid van de verschillende vermogensbeheerders waaraan het pensioenfonds beleggingen heeft uitbesteed. Alle vermogensbeheerders onderschrijven de UN Principles for Responsible Investment (UN PRI).

Tijdens de permanente educatiedagen in mei 2019 heeft het bestuur zich met het verantwoordingsorgaan door externe deskundigen verder laten informeren over ESG beleggingen en specifiek over de UN PRI. Daarnaast is aan de hand van een workshop onderzocht of onder de bestuursleden interesse is om meer invulling te geven aan ESG elementen in de beleggingen van het pensioenfonds. Uit de workshop bleek dat er vanuit het bestuur interesse is om de mogelijkheden voor verantwoord beleggen nader te verkennen. De twee belangrijkste redenen betroffen: 'fulfill beliefs' en 'risk/return'. Hierbij heeft 'fulfill beliefs' betrekking op eigen overtuigingen ten aanzien van verantwoord beleggen. 'Risk/return' heeft betrekking op verwacht rendement versus de risico's die met de beleggingen worden gelopen; de beleggingen moeten wel afdoende rendement opleveren. Tevens hebben de bestuursleden geconstateerd dat de sponsor op groepsniveau een sterk beleid op duurzaamheid voert en dat in het beleggingsbeleid van het pensioenfonds daar in mindere mate rekening mee wordt gehouden.

In de bestuursvergaderingen na de permanente educatiedagen heeft het bestuur enerzijds naar het bestaande beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen gekeken en anderzijds naar de huidige invulling die daar door vermogensbeheerders aan wordt gegeven. De conclusie was dat het fonds nader zou onderzoeken hoe het verdergaande invulling aan maatschappelijk verantwoord beleggen kan geven. Een nieuw beleid zal effect op de inrichting van de beleggingsportefeuille hebben, hetgeen een gedegen plan van aanpak vergt met weloverwogen besluitvorming.

Uit de informatie over de huidige invulling van maatschappelijk verantwoord beleggen door de vermogensbeheerders waaraan de beleggingen van het pensioenfonds zijn uitbesteed, blijkt dat zij zelf aandacht voor dit thema hebben en daarop een robuust beleid voeren. Het bestuur heeft daarom besloten om als eerste stap naar een verdergaand beleid ten aanzien van verantwoord beleggen aan te sluiten op de UN PRI, welke door alle vermogensbeheerders van het fonds worden onderschreven.

ALM-Studie

De voorbereiding op de ALM-studie en de behandeling van de uitvoering en uitkomsten van de ALM-studie hebben gedurende 2019 plaatsgevonden. Het bestuur, het pensioenbureau en de beleggingsadviescommissie hebben uitgebreid stilgestaan bij de economische uitgangspunten, de deterministische scenario's en de door te rekenen varianten. Tevens zijn er onderzoeksvragen opgesteld. De ALM consultant heeft initieel de uitkomsten berekend op basis van de financiële positie

en economische uitgangspunten per 30 juni 2019. Vanwege de forse rentedaling in de periode van ultimo juni 2019 tot aan begin september 2019 is besloten om de uitkomsten nogmaals te berekenen op basis van de financiële positie en economische uitgangspunten per 30 september 2019. De uitkomsten zijn in de bestuursvergadering van 5 november 2019 behandeld, waarin een aantal varianten zijn afgevalen. Vervolgens heeft de ALM consultant de op basis van de overgebleven varianten de onderzoeksvragen beantwoord en de optimalisatie van de returnportefeuille uitgevoerd. In de bestuursvergadering van 17 december 2019 heeft het bestuur besloten om de bandbreedte voor de renteafdekking te verlagen, grenzen (in EUR) te stellen aan de omvang van de returnportefeuille en de weging aandelen opkomende markten te verlagen en daarmee voor ontwikkelde landen te verhogen. De opvolging van deze besluiten in het beleid zal in 2020 plaatsvinden.

Selectiecriteria grote uitbestedingen

In navolging op een aanbeveling van de visitatiecommissie en de waarmerkend actuaire ten aanzien van de evaluatie en beoordeling van de grote uitbestedingen, heeft het pensioenfonds onderzocht op basis van welke criteria de uitbestedingen geselecteerd zijn. Het bestuur heeft vastgesteld dat de basisprincipes uit het uitbestedingsbeleid van het pensioenfonds afdoende zijn en aansluiting vinden bij de gehanteerde criteria. Voor een van de vermogensbeheerders is dat in mindere mate het geval, omdat het pensioenfonds met deze vermogensbeheerder al een lange relatie heeft en aanvankelijk andere mandaten aan de vermogensbeheerder had verstrekt. Het bestuur is van mening dat de basisprincipes van het huidige uitbestedingsbeleid ook op deze vermogensbeheerder van toepassing zijn en deze daarop kan worden geëvalueerd en beoordeeld.

Communicatiebeleid

In 2018 heeft het bestuur de communicatiedoelstelling van het pensioenfonds geëvalueerd en behandeld. Daarbij is rekening gehouden met de karakteristieken van het pensioenfonds als gesloten pensioenfonds en samenhangend de bestandsopbouw van het deelnemersbestand. Het bestuur heeft geconcludeerd dat de gehanteerde communicatiedoelstelling actueel is en geen aanvulling of aanpassing behoeft.

Met de bekrachtigde communicatiedoelstelling als basis, is het communicatiebeleid van het pensioenfonds geactualiseerd. Een nieuw onderdeel in het communicatiebeleid is het onderscheid in verschillende groepen deelnemers. Daarbij wordt per groep ingegaan op het handelingsperspectief en wat het pensioenfonds nog aan aanvullende communicatie kan doen. Het geactualiseerde communicatiebeleid is, voorzien van een advies van de Juridische en Actuariële Adviescommissie, in de bestuursvergadering van 18 april 2019 door het bestuur behandeld en vastgesteld.

Haalbaarheidstoets

Op basis van het FTK dient het pensioenfonds een risicohouding vast te leggen, welke is opgesplitst in een korte termijn risicohouding en een lange termijn risicohouding. Het pensioenfonds heeft, voorafgaand aan de vaststelling van de risicohouding in 2015, daarover overleg gehad met de sociale partners (werkgevers, vakbond en ondernemingsraad) en het verantwoordingsorgaan van het pensioenfonds. De risicohouding voor de korte termijn is uitgedrukt in een maximum percentage voor het vereist eigen vermogen. De risicohouding voor de lange termijn is uitgedrukt in drie (onder-)grenzen voor het pensioenresultaat, zoals beschreven in de artikelen 30b en 30c Regeling Pensioenwet.

Het bestuur heeft, in lijn met de uitkomsten van het overleg met de sociale partners en het verantwoordingsorgaan, de volgende elementen van de risicohouding vastgesteld:

1. De ondergrens bij het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau, waarbij wordt voldaan aan het vereist eigen vermogen, bedraagt 90%;
2. De ondergrens bij het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau, waarbij het startpunt de feitelijke financiële positie van het pensioenfonds is, bedraagt 95%;
3. De maximale afwijking van het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweerscenario, waarbij het startpunt de feitelijke financiële positie is, bedraagt 25%;
4. Voor de korte termijn risicohouding geldt een maximum voor het vereist eigen vermogen van 25%.

De voornoemde ondergrenzen en maxima zijn, vóór de definitieve vaststelling door het bestuur, met behulp van een aanvangshaalbaarheidstoets onderzocht. Vóór de definitieve vaststelling van de aanvangshaalbaarheidstoets is door het pensioenfonds gecontroleerd of voldaan werd aan de vereisten volgens artikel 30c, eerste lid van het Besluit financieel toetsingskader. Hierbij dient het verschil tussen de ondergrens en het verwacht pensioenresultaat vanuit de situatie van het vereist eigen vermogen in procentpunten hoger te zijn dan het verschil tussen de ondergrens en het verwacht pensioenresultaat vanuit de feitelijke financiële positie in procentpunten. Omdat hieraan voldaan werd (10% ten opzichte van 9%) heeft het bestuur genoemde ondergrenzen en de maxima voor de risicohouding vastgesteld.

Jaarlijks moet worden berekend of nog voldaan wordt aan de: 'Ondergrens verwacht pensioenresultaat, vanaf feitelijke financiële positie' en de 'Maximale afwijking in slechtweerscenario, vanaf feitelijke financiële positie'. Onderstaand worden de resultaten van de aanvangshaalbaarheidstoets en de hoogte van het vereist eigen vermogen in het kader van de korte termijn risicohouding per 1 januari 2015 en de jaarlijkse haalbaarheidstoets per 1 januari 2019 weergegeven. De

percentages zijn afgerond op gehele procenten:

	Jaarlijkse Haalbaarheids- toets 2019	Uitkomst aanvangs- haalbaarheidstoets 2015	Gedefinieerde (onder)grenzen
	%	%	%
1. Ondergrens verwacht pensioenresultaat, vanaf VEV	Nvt	100	90
2. Ondergrens verwacht pensioenresultaat, vanaf feitelijke positie	101	104	95
3. Maximale afwijking in slechtweerscenario, vanaf feitelijke positie	12	19	25
4. Maximum hoogte van het VEV (1 jaar)	12	10	25

Uit de tabel blijkt dat met de uitkomsten van zowel de aanvangshaalbaarheidstoets (2015) als de jaarlijkse haalbaarheidstoets (2019) voldaan wordt aan de gedefinieerde (onder-)grenzen.

ISAE Rapportages

In de vergadering van 18 april 2019 heeft het bestuur de ISAE/SOC-rapportages van de administrateur, de vermogensbeheerders en de custodian over boekjaar 2018 behandeld. Hierbij is specifiek gekeken naar de verklaringen en eventuele bevindingen van de onafhankelijke accountants en is naar aanleiding van deze rapportages een aantal vragen geformuleerd. Deze vragen zijn door de desbetreffende partijen naar behoren beantwoord.

Business continuity plannen (BCP) uitvoerders

Naar aanleiding van nieuwsbrief pensioenen van DNB van augustus 2018, is in 2019 beoordeeld of en in hoeverre er zicht is op de BCP van de uitvoerders. Er is zicht op de hoofdlijnen van de BCP van de uitvoerders. Sommige uitvoerders hebben deze informatie opgenomen in hun ISAE/SOC rapportage. Naar aanleiding van deze exercitie zijn bij een aantal partijen additionele vragen gesteld om duidelijkheid te krijgen, welke naar tevredenheid zijn beantwoord. Tevens zijn een aantal partijen bezig om hun BCP te actualiseren. Bij behandeling van de ISAE/SOC rapportages van 2019 (in 2020) zal hier weer naar gekeken worden.

Eigenrisicobeoordeling (ERB)

In het kader van IORP II dienen pensioenfondsen, minimaal eens in de drie jaar, een ERB op te stellen en uit te voeren. Hierbij mogen pensioenfondsen rekening houden met het proportionaliteitsbeginsel. Bij de inrichting en uitvoering mogen pensioenfondsen rekening houden met de omvang van het pensioenfonds, de interne organisatie, de aard, schaal en complexiteit van de risico's. Ten behoeven van de inrichting van de ERB heeft de Pensioenfederatie een servicedocument opgesteld dat als handvat kan dienen.

Het bestuur heeft zich in de vergadering van 17 september 2019 laten informeren over de inhoud van het servicedocument en de wijze waarop het pensioenfonds met deze handreiking kan omgaan. Het servicedocument onderkent twee stromingen. De ene stroming is toegespitst op pensioenfondsen waar het proportionaliteitsbeginsel niet van toepassing is en de andere stroming houdt rekening met het proportionaliteitsbeginsel. In voornoemde vergadering heeft het bestuur vastgesteld dat het proportionaliteitsbeginsel op het pensioenfonds van toepassing is.

In het nieuw opgestelde risicomanagementbeleid dat in de bestuursvergadering van 5 november 2019 is behandeld, heeft het bestuur de wijze vastgesteld waarop de ERB wordt ingericht en uitgevoerd. Het bestuur streeft er naar om in 2020 de eerste ERB uit te voeren.

Langetermijnbetrokkenheidsbeleid

Als gevolg van de Europese richtlijn inzake de bevordering van de lange termijn betrokkenheid van aandeelhouders, zijn bij de Nederlandse implementatie ook wettelijke vereisten voor institutionele beleggers in de Wet op het financieel toezicht (Wft) opgenomen.

Institutionele beleggers, zoals pensioenfondsen, moeten een betrokkenheidsbeleid opstellen, openbaar maken hoe de belangrijkste elementen van de beleggingsstrategie zijn afgestemd op de lange termijn verplichtingen en bepaalde informatie over de overeenkomst met de vermogensbeheerder openbaar maken. Deze vereisten hebben betrekking op de aandelenbeleggingen. Voorgenoemde zaken dienen op de website van het pensioenfonds te worden gepubliceerd.

De beleggingsadviescommissie heeft twee keer over dit onderwerp besproken. Het bestuur zal hier begin 2020 over besluiten en de benodigde informatie op de website plaatsen.

Samenloopbepaling Rothmans reglement

In de diverse pensioenreglementen die onder beheer en uitvoering van het pensioenfonds zijn gebracht, zijn bepalingen opgenomen in geval van (gedeeltelijke) invaliditeit van de deelnemer (tijdens actief deelnemerschap). Deze bepalingen regelen of, en in hoeverre een arbeidsongeschikte deelnemer in aanmerking komt voor voortzetting van de pensioenopbouw. In de pensioenreglementen waar de pensioenrichtleeftijd voor de AOW-gerechtigde leeftijd viel, was ook geregeld dat pensioenuitkeringen worden gekort met de AOW-uitkering van de overheid. Deze samenloopbepaling heeft als uitvloeisel dat een arbeidsongeschikte deelnemer niet meer inkomsten heeft dan vóór de intrede van invaliditeit.

Voor enkele pensioenreglementen gold dat de pensioenrichtleeftijd samenviel met de destijds geldende AOW-leeftijd. Een samenloopbepaling was daarom niet noodzakelijk. Vanaf 2013 heeft de overheid de AOW-gerechtigde leeftijd verhoogd, waardoor ook de WAO-uitkering langer doorgaat. Dat betekent voor de pensioenreglementen dat ook de samenloop langer duurt. Voor een bepaald pensioenreglement is dat echter niet het geval, omdat hierin geen samenloopbepaling is opgenomen. De pensioenrichtleeftijd viel samen met de AOW-gerechtigde leeftijd, waarbij niet was voorzien dat de AOW-gerechtigde leeftijd later nog zou wijzigen.

Het bestuur heeft in verschillende bestuursvergaderingen in 2019 stilgestaan bij de samenloopbepaling en de toepassing daarvan. Het bestuur heeft zich voor advies bij laten staan door de Juridische en Actuariële Adviescommissie. Het bestuur heeft op basis van de verkregen informatie geconcludeerd dat de bepalingen in de pensioenreglementen leidend zijn en, alle belangen afwegende, vastgesteld geen nieuwe bepalingen aan de sociale partners voor te leggen. Het bestuur geeft daarom uitvoering aan de bepalingen zoals ze in de pensioenreglementen zijn opgenomen.

Verlengingsvoorstel Dion

In 2016 zijn de deelnemersadministratie en de financiële administraties uitbesteed aan Dion Pensioen Services B.V. (Dion). De administratieovereenkomst die destijds is afgesloten heeft een looptijd c.q. duur van 5 jaar. Per 1 januari 2021 zal het pensioenfonds een nieuwe administratieovereenkomst met Dion moeten sluiten, tenzij het fonds naar een andere uitvoering van de administraties uitkijkt. Dit laatste is niet van toepassing, omdat het bestuur tevreden is over de uitvoering van de administraties en de contacten met Dion zijn goed.

In het kader van tijdigheid heeft het pensioenfonds in 2019 aan Dion verzocht om een verlengingsvoorstel op stellen. Dion heeft een verlengingsvoorstel gedaan. Het bestuur heeft zich door het pensioenbureau laten informeren waar de overeenkomsten en de verschillen zitten met de huidige administratieovereenkomst. Deze gaven geen aanleiding voor inhoudelijke wijzigingen. De aanpassing van de tarieven voor de uitvoering van de dienstverlening heeft de aandacht van het bestuur gehad. Hierbij is de geleverde dienstverlening afgezet tegen de verwachtingen en is nagegaan of de voorgestelde aanpassingen redelijk zijn. Het bestuur heeft geconcludeerd dat dat het geval is. Ingegeven door het pensioenakkoord dat medio 2019 door de overheid met de sociale partners is gesloten, is met Dion gesproken over de vraag of Dion en AxyLife in staat zijn de regelingen die in het pensioenakkoord (op hoofdlijnen) zijn beschreven uit te voeren. Tevens is stil gestaan bij de continuïteit van Dion als gevolg van de aankondiging van klanten van Dion om te vertrekken, omdat zij voor andere uitvoeringsvormen kiezen. De vragen zijn naar tevredenheid beantwoord. In 2020 zal nog nader overleg plaatsvinden en tegen de achtergrond van het voornemen om een nieuwe overeenkomst te sluiten.

Pensioenakkoord

Op 5 juni 2019 heeft de Minister van Sociale Zaken de Tweede Kamer via een brief op de hoogte gesteld van het principeakkoord met betrekking tot de vernieuwing van het pensioenstelsel. Op 18 juni 2019 heeft de laatste vakbond ingestemd met het principeakkoord, waarmee het een definitief akkoord is geworden.

Het bestuur heeft zich in de bestuursvergadering van 9 juli 2019 laten informeren over de inhoudelijke aspecten van het akkoord. Het akkoord is nog op hoofdlijnen en geeft geen concrete handvatten waarmee het pensioenfonds nu aan de slag kan. Het akkoord wordt verder uitgewerkt, waarbij het bestuur de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten houdt.

Rapport Commissie Parameters

De Commissie Parameters heeft de wettelijke taak om elke 5 jaar een oordeel te geven over de technische uitwerking van de grondslagen voor de waardering van de pensioenverplichtingen met een lange termijn. De Commissie is gevraagd en een oordeel te geven over de vast te stellen parameters en of de UFR-methode nog steeds de meest passende is.

In de bestuursvergadering van 9 juli 2019 is het oordeel van de Commissie Parameters door het bestuur behandeld. De Commissie Parameters concludeert dat de UFR-methode nog steeds de meest passende methode is, zij het dat deze wel enkele aanpassingen behoeft. Deze aanpassingen worden door DNB onderschreven. DNB heeft besloten om het UFR-advies van de Commissie niet eerder dan 1 januari 2021 te implementeren. De reden hiervoor is dat mogelijk ook nog een andere wijziging wordt doorgevoerd en DNB niet twee wijzigingen kort op elkaar volgend wil doorvoeren.

De wijzigingen in de parameters en de wijziging in de UFR-methodiek hebben impact op het pensioenfonds. Het bestuur heeft zich door het pensioenbureau laten informeren over de verwachte impact op toeslagverlening, de uitkomsten van de haalbaarheidstoets, de dekkingsgraad van het pensioenfonds en de premie voor de werkgever. De uitkomst is dat de nieuwe parameters en de wijziging in de UFR-methodiek een negatieve impact op voornoemde aspecten hebben. Het bestuur en het pensioenbureau houden de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten.

URM

Met ingang van 1 januari 2020 dienen op de UPO's drie bedragen te worden weergegeven middels een navigatiemetafoor. De drie bedragen betreffen het te bereiken pensioen volgens het verwacht scenario, het optimistisch scenario en het pessimistisch scenario. Deze bedragen dienen reeds vanaf 30 september 2019 via het nationaal pensioenregister aan de deelnemers beschikbaar te worden gesteld. Voor de berekening van de drie bedragen kunnen drie rekenmethodes worden gehanteerd; de Generieke methode, RM1 en RM2.

Het bestuur heeft de rekenmethodes in de bestuursvergadering van 11 juni 2019 behandeld. Hierbij is het bestuur door het pensioenbureau geïnformeerd over de voors en tegens van de verschillende methodes. Daarbij is ook advies gevraagd aan een externe dienstverlener. De Generieke methode is het meest nauwkeurig, RM1 is minder nauwkeurig en RM2 is kostbaar en minder gedetailleerd en daardoor minder nauwkeurig. RM2 is daardoor buiten beschouwing gelaten.

Het bestuur heeft naast de raadpleging van een externe dienstverlener ook aan Dion gevraagd wat de door Dion gebruikte software van AxyWare aan kan. Hierop heeft Dion aangegeven dat de Generieke methode door een externe partij moet worden berekend en dan in het systeem moet worden gezet. Bij RM1 kan de software zelf berekeningen maken, mits de berekeningsfactoren zijn geïmplementeerd. Deze factoren dienen eveneens door een externe partij te worden berekend.

Naast het bovenstaande geldt dat voor de Generieke methode vaker berekeningen door de externe partij moeten worden gemaakt dan de berekening van de factoren voor RM1. Bij RM1 moet even vaak worden gerekend, maar de factoren worden 1 maal per jaar vastgesteld en de software kan vervolgens de berekeningen zelf maken.

Het bestuur heeft de voors en tegens van de Generieke methode en RM1 afgewogen en heeft besloten om RM1 toe te passen. Hierbij heeft het bestuur de hogere kosten voor de Generieke methode mee laten spelen, en een mogelijk grotere kans op fouten door 'handmatige' invoer van de uitkomsten en ook de ogenschijnlijke zekerheid van de berekeningen van de Generieke methode. Nauwkeurigheid leidt in dit geval niet tot hogere zekerheid.

Bezetting bestuur, VO en commissies

Gedurende 2019 is meerdere malen stilgestaan bij de bezetting van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de adviescommissies. Daarbij is gekeken naar het naderende einde van zittingstermijnen en de te ondernemen acties om niet-gevulde posities te vermijden. In 2019 heeft het bestuur, na instemming van DNB, een bestuurslid herbenoemd. Verder zijn twee leden van het verantwoordingsorgaan voor een nieuwe termijn van 4 jaar en vier adviescommissieleden voor een nieuwe termijn van 3 jaar aangesteld.

EMIR Reporting

In 2019 heeft de beheerder van de valuta-afdekking het pensioenfonds geïnformeerd over het feit dat de aangegane valutatermijncontracten door de beheerder niet conform de EMIR reporting requirements zijn gerapporteerd. Het pensioenfonds heeft intensief contact gehad met de beheerder om duidelijk te krijgen hoe dit heeft kunnen gebeuren en hoe dit zou kunnen worden opgelost. Uiteindelijk heeft de beheerder alle historische transacties alsnog gerapporteerd en zijn er maatregelen genomen om er voor te zorgen dat de rapportage in de toekomst ook adequaat plaatsvindt. DNB is in verschillende stadia van dit traject geïnformeerd.

Ongeclaimde pensioenen

Het pensioenfonds heeft een aantal ongeclaimde uitkeringen geadmistreerd. De redenen hiervoor zijn verschillend. Deelnemers kunnen niet worden getraceerd (adres onbekend) of deelnemers hebben (nog) niet gereageerd op het betreffende schrijven van het pensioenfonds. Het pensioen is voor deze personen niet uitgekeerd.

In het verslag van de waarmerkend actuaire over boekjaar 2018 heeft hij aangegeven dat het pensioenfonds geen reservering aanhoudt voor de ongeclaimde pensioenen (totaal 21 pensioenen). Indien een deelnemer zich alsnog meldt, dan zal het pensioenfonds het pensioen van deze deelnemer in de reservering moeten opnemen. De waarmerkend actuaire heeft de aanbeveling gedaan om een voorziening voor niet opgevraagde pensioenen op te nemen en in de ABTN op te nemen op welke wijze deze voorziening wordt bepaald. Het bestuur heeft in de bestuursvergadering van 9 juli 2019 besloten om daar invulling aan te geven.

Tevens heeft het bestuur besloten om een aantal beleidsmatige acties uit te voeren. Dit om enerzijds onbekende adressen te achterhalen en anderzijds ten aanzien van de bekende adressen een reactie van de deelnemer te verkrijgen om het pensioen alsnog in te laten gaan, dan wel de pensioeningang uit te stellen. Hierop zijn ultimo 2019 enkele reacties

binnengekomen, die in de administratie zijn verwerkt. Het pensioenfonds verwacht ten aanzien van de overige ongeclaimde pensioenen dat een aantal deelnemers zich alsnog zal melden op het moment dat zij de AOW-gerechtigde leeftijd bereiken. Voorts heeft het bestuur besloten om voor één ongeclaimd pensioen geen voorziening op te nemen, omdat dit al lang geleden tot uitkering had moeten komen en tot op heden nog steeds niet is geclaimd. Mocht de betreffende deelnemer zich alsnog melden dan zal er alsnog tot uitbetaling worden overgegaan.

Consultatie Beleidsregel geschiktheid

Het bestuur is in de bestuursvergadering van 17 september 2019 geïnformeerd over de opengestelde consultatie inzake de Beleidsregel geschiktheid. In de voorgestelde aanpassing van de Beleidsregel geschiktheid zijn de tot dan toe gehanteerde 7 aandachtgebieden komen te vervallen. Dit zou voor ons pensioenfonds een behoorlijke impact hebben omdat het huidige geschiktheidsbeleid gebaseerd is op deze 7 aandachtsgebieden.

De Pensioenfederatie heeft op 10 september 2019 een reactie op de consultatie gepubliceerd. Uit de publicatie blijkt dat de Pensioenfederatie het niet eens is met een aantal aanpassingen in de Beleidsregel geschiktheid en dat de Pensioenfederatie voor een aantal aanpassingen geen wettelijke basis ziet. Het bestuur heeft de publicatie ter kennis aangenomen en houdt de ontwikkelingen bij. Het bestuur zal in ieder geval een update van de 'Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur 2017' afwachten voordat het pensioenfonds zelf aanpassingen in het beleid zal overwegen.

Risicomanagementbeleid

Eind 2018 heeft de Risk manager aan het bestuur aangegeven dat hij begin 2019 een document 'risicomanagementbeleid' zal opstellen en daarin ook de risico's zal opnemen waarvan het bestuur besloten heeft deze niet meer actief te monitoren. Begin 2019 heeft de Risk manager het bestuur geïnformeerd over uitstel van oplevering van het risicomanagementbeleid. Dit in verband met nadere uitwerking van IORP II en van de eigenrisicobeoordeling.

In de bestuursvergadering van 5 november 2019 heeft de vervuller sleutelfunctie Risicobeheer (voorheen Risk manager) tezamen met de sleutelfunctiehouder Risicobeheer een volledig nieuw risicomanagementbeleid aan het bestuur gepresenteerd.

Hoofdstuk 1 van het beleid gaat in op de governance en cultuur. De governance sluit aan op de IORP II-richtlijn. De betrokken personen bij de sleutelfunctie dragen bij aan een cultuur van risicobewustzijn. In hoofdstuk 2 wordt aandacht besteed aan de fondsdoelstellingen en aan de beleidsuitgangspunten en hierbij wordt de daaraan ondersteunende doelstelling van het risicomanagement beschreven. Hoofdstuk 3 geeft inzage onder de motorkap van het risicomanagement en sluit aan op hetgeen in de ABTN daaromtrent vermeld staat. Bij de risicomanagementcyclus zijn de stappen van het proces nader beschreven. Daarnaast wordt ingegaan op de key risks; een nieuw aspect binnen het risicomanagement van het fonds. In het kader van de eigenrisicobeoordeling geeft het beleid richting aan de wijze waarop de risicobeoordeling wordt ingericht en uitgevoerd.

De IORP II-richtlijn schrijft voor, voor zover van toepassing, welke terreinen het risicobeheer moet omvatten. In het risicomanagementbeleid is ervoor gekozen om de benadering van risico's in risicocategorieën te behouden. Daarom wordt in hoofdstuk 4 toelichting gegeven op de aansluiting met de voorgeschreven terreinen.

Het bestuur heeft het nieuwe risicomanagementbeleid vastgesteld.

Selectieproces vervuller sleutelfunctie Interne Audit

In 2019 heeft het bestuur besloten om de functie van vervuller sleutelfunctie Interne Audit uit te besteden en is daarom met een traject gestart in lijn met haar vigerende uitbestedingsbeleid.

Het pensioenbureau heeft een longlist aan het bestuur voorgesteld. De longlist is goedgekeurd, waarna de partijen is verzocht om een offerte uit te brengen.

Na behandeling van de offertes is het bestuur tot een shortlist gekomen. Met deze partijen is een gesprek georganiseerd. Tijdens de gesprekken hebben de partijen zich kunnen presenteren en heeft de selectiecommissie vragen kunnen stellen. De selectiecommissie heeft aan het bestuur laten weten dat twee partijen dichtbij elkaar lagen en dat de selectiecommissie een lichte voorkeur heeft. Het bestuur heeft de argumentatie van de selectiecommissie gevolgd en heeft voor de voorkeurskandidaat gekozen.

Evaluatie rol en invulling FG

In 2018 heeft het bestuur de wens uitgesproken om in het najaar van 2019 de rol en invulling van de Functionaris Gegevensbescherming (FG) te evalueren.

De rol en invulling van de FG is in de bestuursvergadering van 5 november 2019 geëvalueerd. Het bestuur heeft geconstateerd dat zowel destijds, als ten tijde van de vergadering geen verplichtstelling voor het aanstellen van een FG. Verder heeft bestuur uit de evaluatie van de invulling van de werkzaamheden door de FG kunnen afleiden dat de FG de taken heeft uitgevoerd zoals overeengekomen.

Het jaarplan 2019 heeft echter lang op zich laten wachten. De werkzaamheden zijn binnen budget uitgevoerd.

Op basis van de evaluatie ziet het bestuur geen aanleiding om wijzigingen aan te brengen in de rol van en de invulling door de FG, ook al is een aanstelling van een FG niet verplicht. Het bestuur heeft er bij de FG op aangedrongen het jaarplan voor 2020 eerder op te leveren.

Wet waardeoverdracht klein pensioen

Per 1 maart 2018 is de Wet waardeoverdracht klein pensioen van kracht geworden. Deze wet heeft het recht op tussentijdse afkoop vervangen door een recht op automatische waardeoverdracht. Voor dit recht is geen instemming van de betreffende deelnemer benodigd. Het recht op automatische waardeoverdracht wordt in twee delen ingevoerd. Met ingang van 1 januari 2019 komen de kleine pensioenen die na 1 januari 2018 zijn ontstaan in aanmerking voor automatische waardeoverdracht klein pensioen. Per 1 januari 2020 geldt dat ook voor de pensioenen die zijn ontstaan vóór 1 januari 2018. Tevens regelt de wet dat hele kleine pensioenen (maximaal 2 euro per jaar) van rechtswege vanaf 1 januari 2019 komen te vervallen.

Het bestuur heeft zich over dit onderwerp laten informeren door het pensioenbureau en adviseren door de Juridische en Actuariële Adviescommissie en dit meegewogen in haar besluitvorming.

Het pensioenfonds heeft geen pensioenen lager of gelijk aan 2 euro per jaar geadmistreerd, waardoor het vervallen van rechtswege niet van toepassing is. In lijn met het advies van de Juridische en Actuariële Adviescommissie heeft het bestuur goedkeuring verleend aan een tekst over dit onderwerp op de website van het pensioenfonds.

Het pensioenfonds heeft eveneens geen pensioenen geadmistreerd die na 1 januari 2018 zijn ontstaan en binnen de grens van het recht op automatische waardeoverdracht vallen. Dit recht is voor het pensioenfonds niet van toepassing.

Het pensioenfonds heeft wel pensioenen geadmistreerd die vóór 1 januari 2018 zijn ontstaan en in aanmerking komen voor het recht op automatische waardeoverdracht klein pensioen. Het bestuur heeft, alle belangen afwegende, besloten om geen gebruik te maken van het recht op automatische waardeoverdracht klein pensioen. De belangrijkste redenen hiervoor zijn dat het binnen de eigen administratie houden geen substantiële kostenverlaging oplevert, de financiële positie van het pensioenfonds beter is dan die van veel andere pensioenfondsen en dat een eventuele uitoefening van het recht veel inspanning vergt en ook kosten met zich meebrengt.

Naast het recht op uitgaande waardeoverdracht klein pensioen heeft het pensioenfonds de verplichting om mee te werken aan een inkomende waardeoverdracht klein pensioen. Dit betekent dat een ander pensioenfonds of een verzekeraar gebruik maakt van het recht om het klein pensioen over te dragen naar het pensioenfonds waar de betreffende persoon actief pensioen opbouwt. In dat kader heeft het bestuur zich laten informeren over de verwachting van het pensioenbureau dat de kans klein is dat een dergelijk pensioen bij het pensioenfonds binnenkomt. Deze verwachting volgt met name uit het aantal actieve deelnemers en de eindloonregeling waaraan de deelnemers bij het pensioenfonds hebben deelgenomen. De meeste deelnemers hebben de elders opgebouwde pensioenen al in het verleden aan het pensioenfonds overgedragen, omdat het binnen de eindloonregeling lonend kon zijn. Omdat het niet volledig uit te sluiten is, is Dion gevraagd of zij de processen voor inkomende waardeoverdracht hebben ingericht. Dion heeft aan het bestuur laten weten dat zij de processen hebben ingericht en dat op frequente basis wordt gecontroleerd of er sprake is van een inkomende waardeoverdracht klein pensioen. Tot nu toe is dat niet het geval geweest.

Aanpassingen sterftecorrectiefactoren

Op 24 oktober 2019 heeft het CBS de 'gezonde levensverwachting per inkomensklasse' over de periode 2014-2017 gepubliceerd. Dit is vier maanden later dan initieel door het CBS aangegeven. Doordat de publicatie geen volledige informatie verschafte, heeft de adviserend actuaire van het pensioenfonds een maatwerktabel aan het CBS opgevraagd en daardoor is er verdere vertraging opgelopen.

In de vergadering van 17 december 2019 is de oplevering van de aangepaste sterftecorrectiefactoren behandeld. Het oude model van de adviserend actuaire maakte gebruik van drie waarnemingsperiodes. Het nieuwe model maakt gebruik van vier waarnemingsperiodes, waardoor de uitkomst een geleidelijker verloop heeft. De adviserend actuaire heeft voorgesteld om geen wijziging in de inkomensklassen in het model door te voeren.

Het rapport van de adviserend actuaire is aan de waarmedend actuaire van het pensioenfonds verstrekt. De waarmedend actuaire heeft ten aanzien van het rapport enkele vragen gesteld die door het pensioenbureau en de adviserend actuaire zijn beantwoord. De waarmedend actuaire heeft de toelichting afdoende bevonden en heeft geen bevindingen waar het bestuur rekening mee moet houden bij de besluitvorming.

Het bestuur heeft conform het advies van de adviserend actuaire, gehoord de reactie van de waarmedend actuaire, besloten om het nieuwe model met de aangepaste sterftecorrectiefactoren van de adviserend actuaire te implementeren. Het nieuwe model 'Mercer ES2019' zal in de ABTN worden opgenomen. Het model wordt administratief per 31 december

2019 in AxyLife verwerkt en bij de bepaling van de maanddekkingsgraad per 31 december 2019 is rekening gehouden met het nieuwe model en de aangepaste sterfecorrectiefactoren.

Aanpassing opslag wezenpensioen

In de bestuursvergadering van 18 december 2018 heeft het bestuur stilgestaan bij de opslag voor het wezenpensioen, naar aanleiding van een aanbeveling van de waarmerkend actuaaris. De opslag zou nauwkeuriger kunnen worden vastgesteld met, naar verwachting, een daling van de opslag tot gevolg. Het bestuur heeft in die bestuursvergadering besloten om geen nader onderzoek te laten verrichten naar een nauwkeurigere bepaling van de opslag, omdat verwachte uitkomsten niet substantieel genoeg zouden zijn en het fonds wel kosten moest maken voor het onderzoek.

De opslag voor het wezenpensioen is in 2019 wederom aan de orde gekomen. Het pensioenfonds heeft in 2019 besloten om toch nader onderzoek te laten verrichten of het pensioenfonds niet te prudent was met de gehanteerde opslag.

De uitkomst van het onderzoek door de adviserend actuaaris is dat de gehanteerde opslag voor het wezenpensioen van 5% naar beneden kan worden bijgesteld naar 1% (afronding van de op 0,9% berekende opslag). Gezien het gesloten karakter van het pensioenfonds verwacht de adviserend actuaaris dat het percentage in de toekomst verder zal afnemen. Indien het bestuur tot verlaging van de opslag voor het wezenpensioen zou besluiten zou dat, op basis van de gegevens uit het jaarwerk van 2018, tot een stijging van de actuele DNB dekkingsgraad leiden van 0,4%. Dion is vervolgens gevraagd om een schaduwberekening te maken en de uitkomst daarvan was vergelijkbaar met de uitkomst die de adviserend actuaaris had berekend.

Het rapport van de adviserend actuaaris is met de waarmerkend actuaaris gedeeld. De waarmerkend actuaaris heeft gevraagd naar een toelichting op de wijze waarop is omgegaan met de eindleeftijd van de wezenpensioenuitkering 18/25 jaar (conform pensioenreglement). De waarmerkend actuaaris kon zich vinden in de door de adviserend actuaaris gegeven toelichting. Het pensioenbureau heeft de adviserend actuaaris verzocht om deze toelichting ook in het rapport op te nemen.

Het bestuur heeft naast het advies van de adviserend actuaaris en de instemming van de waarmerkend actuaaris, ook de belangenafweging in de besluitvorming meegenomen. Het bestuur heeft besloten om de opslag voor het wezenpensioen van 5% te wijzigen naar 1%, de administratieve implementatie in AxyLife per 31 december 2019 door te voeren, met de aangepaste opslag rekening te houden bij het bepalen van de maanddekkingsgraad per 31 december 2019 en de ABTN voor de verlaagde opslag aan te passen.

Toeslagverlening 1 januari 2020

Sinds 1 januari 2015 is de pensioenregeling gebaseerd op de middelloonsystematiek. De pensioenopbouw wordt jaarlijks per 1 januari verhoogd met een reglementaire onvoorwaardelijke toeslag van 3%. Het betreft hier een verhoging van de pensioenen die vanaf 1 januari 2015 onder de werking van de nieuwe pensioenregeling worden opgebouwd.

Indien en zodra actieve deelnemers bij de werkgever uit dienst treden dan wel (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt worden, vervalt de reglementaire onvoorwaardelijke toeslag en is het voorwaardelijke toeslagbeleid van het pensioenfonds van toepassing zoals dat ook voor de niet-actieve deelnemers geldt. Voor het deel dat een gedeeltelijk arbeidsongeschikte deelnemer nog wel werkt en pensioen opbouwt, geldt nog wel de reglementaire onvoorwaardelijke toeslag van 3%. De tot en met 31 december 2014 opgebouwde pensioenaanspraken van de actieve deelnemers vallen onder de werking van het voorwaardelijke toeslagbeleid van het pensioenfonds.

Voor de pensioenaanspraken van niet-actieve deelnemers en overige premievrije rechten geldt het voorwaardelijke toeslagbeleid van het pensioenfonds, dat gebaseerd is op de financiële situatie van het pensioenfonds per ultimo november van het jaar voorafgaand aan de eventuele toeslagverlening (per 1 januari).

Eind 2019 heeft het bestuur besloten om de pensioenaanspraken die onder werking van het voorwaardelijk toeslagbeleid van het pensioenfonds vallen een toeslag van 0,56%, zijnde 32,4% van de reglementaire toeslagmaatstaf van 1,73%, toe te kennen per 1 januari 2020.

Franchise en maximum pensioengevend salaris

In december 2019 heeft het bestuur de franchise en het maximum pensioengevend salaris voor 2020 voorlopig vastgesteld op respectievelijk € 14.167,- (franchise) en € 110.111,- (maximum pensioengevend salaris). De reden dat de vaststelling voorlopig is, is gelegen in het feit dat de definitieve bedragen toen nog niet officieel door de overheid waren gepubliceerd. Inmiddels is dat wel het geval en zijn genoemde bedragen in lijn met de betreffende publicaties.

Missie Visie Strategie

Jaarlijks beoordeelt het bestuur, in het kader van de Code Pensioenfondsen, of en in hoeverre de vastgestelde doelstellingen zijn behaald en in hoeverre de beleidsuitgangspunten nog actueel en van toepassing zijn.

In 2018 heeft een lid van het verantwoordingsorgaan aan het bestuur kenbaar gemaakt dat hij de bewoording van 'financiële ambities' in de missie, visie en strategie van het pensioenfonds onduidelijk vindt. Hierom heeft het bestuur bij de jaarlijkse beoordeling van de doelstellingen en de beleidsuitgangspunten ook de missie en visie van het pensioenfonds behandeld. In de bestuursvergadering van 17 december 2019 heeft het bestuur stil gestaan bij de duiding 'financiële ambities' en de oorspronkelijk uitleg daarvan. Het bestuur heeft vastgesteld dat de financiële ambities kunnen worden uitgelegd in termen van toeslagverlening en de ambitie om bij een voldoende financiële gezondheid, het pensioenfonds over te dragen aan een verzekeraar (uitkomst strategische heroriëntatie). Deze laatste ambitie houdt verband met de reële dekkinggraad op basis van marktwaarde en kan daardoor worden gezien als een ambitie voor toeslagverlening. Het bestuur heeft besloten om de duiding 'financiële ambities' te wijzigen naar 'ambities ten aanzien van toeslagverlening'.

Voort heeft het bestuur beoordeeld of en in hoeverre het fonds de vastgestelde doelstellingen heeft behaald. Dit is elders terug te lezen in dit jaarverslag. Tevens is ook het oordeel te lezen over de realisatie van de beleidsuitgangspunten.

Aanpassing ABTN

In de bestuursvergadering van 17 december 2019 is de geüpdatete Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) door het bestuur behandeld en goedgekeurd. De aanpassingen en wijzigingen zijn voornamelijk op basis van opmerkingen van de visitatiecommissie en de waarmerkend actuaire doorgevoerd. Daarnaast zijn aanpassingen gemaakt in het kader van gewijzigde wet- en regelgeving, zoals IORP II. In dezelfde bestuursvergadering heeft het bestuur besluiten genomen ten aanzien van het strategisch beleggingsbeleid als onderdeel van de ALM-studie, waardoor hoofdstuk 9 (Beleggingsbeleid) en Bijlage 1 (Verklaring inzake Beleggingsbeginselen) van de ABTN in de eerste helft van 2020 aangepast zullen worden. Bijlage 2 (Financieel Noodplan) zal tevens in de eerste helft van 2020 worden aangepast als de haalbaarheidstoets is uitgevoerd, waarbij het effect van de nieuwe parameters van de Commissie Parameters duidelijk wordt.

Risicobeheer

Conform het nieuw opgestelde risicomanagementbeleid ontvangt het bestuur jaarlijks een rapportage van alle risico's en per kwartaal een rapportage over de key risks.

De jaarlijkse rapportage omvat een overzichtelijk risicodashboard en een uitgebreide risicorapportage van alle risico-items die actief worden gemonitord. Risico-items die niet meer actief worden gemonitord, zijn in het risicomanagementbeleid opgenomen ten einde deze risico-items niet uit het zicht te verliezen en, indien nodig, te kunnen her-activeren.

Het bestuur heeft zich door de betrokkenen bij de sleutelfunctie Risicobeheer laten informeren over de voorstelde aanpassingen op risico-item niveau. Het bestuur heeft de aanpassingen vastgesteld.

De rapportage over de key risks is nieuw binnen het risicomanagement. Per key risk wordt aangegeven welke risico-items eronder vallen en worden de ontwikkelingen over het voorgaande kwartaal beschreven, waarna vanuit Risicobeheer een beoordeling ervan wordt gegeven. In die beoordeling doet Risicobeheer suggesties en/of aanbevelingen om risico's te reduceren, te vermijden dan wel over te dragen. Tevens geeft Risicobeheer per key risk een verwachting over de ontwikkeling op de korte termijn. Het bestuur heeft kennis genomen van de kwartaalrapportage van Risicobeheer, waarin Risicobeheer geen aanbevelingen heeft gedaan. In de kwartaalrapportage heeft Risicobeheer wel enkele suggesties gedaan, waar het bestuur rekening mee kan houden bij de vaststelling van het strategisch beleggingsbeleid naar aanleiding van de ALM-studie. Aan het bestuur is de suggestie gedaan om ASR te verzoeken behoudend om te gaan met nieuwe investeringen in covered bonds. Dit in verband met het oplopend concentratierisico. Ook is de suggestie gedaan om de weging van de aandelen emerging markets in de aandelenportefeuille, in verband met het valutarisico, te heroverwegen en is gewezen op mogelijkheden voor een andere samenstelling van het verantwoordingsorgaan. Het bestuur heeft de suggesties in beraad genomen.

Gedragslijn verwerking persoonsgegevens pensioenfondsen

Met ingang van 1 juli 2019 is de door de Pensioenfederatie gepubliceerde 'Gedragslijn verwerking persoonsgegevens pensioenfondsen' (Gedragslijn) van kracht geworden. In een brief informeert de FG het bestuur hierover en geeft hij aan dat de Gedragslijn volgens de Pensioenfederatie een verplicht karakter heeft voor de aangesloten leden van de Pensioenfederatie.

Het pensioenbureau heeft in de bestuursvergadering van 17 december 2019 het bestuur nader geïnformeerd over die Gedragslijn en het mogelijk verplichte karakter daarvan. Hierbij heeft het pensioenbureau het bestuur erop geattendeerd dat de Pensioenfederatie zelf in een publicatie 'Veel gestelde vragen Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens' heeft aangegeven dat er geen sprake is van een verplichtstelling en dat de Pensioenfederatie in gesprek zal gaan met leden die de Gedragslijn niet (willen) naleven.

Het bestuur heeft vastgesteld dat er geen wettelijke basis voor een verplichtstelling is.

In een notitie heeft het pensioenbureau per onderdeel van de gedragslijn beschreven of, en in hoeverre het pensioenfonds al aan de betreffende bepalingen uit de Gedragslijn voldoet, dan wel of bepalingen niet van toepassing zijn. Een eerste conclusie is dat de Gedragslijn voornamelijk voor grote pensioenfondsden geldt, die een deelnemersportaal hebben en direct marketing toepassen. Tevens is de conclusie dat het beleid van het pensioenfonds op veel punten aansluiting vindt bij deze Gedragslijn. Op suggestie van het pensioenbureau heeft het bestuur besloten om de FG te laten nagaan of er vanuit de AVG-richtlijn gezien nog lacunes in het privacy beleid van het pensioenfonds bestaan. Tevens heeft het bestuur besloten om ontwikkelingen in de sector ten aanzien van de Gedragslijn in de gaten te houden en het onderwerp dan in 2020 in een bestuursvergadering opnieuw op de agenda te plaatsen..

7 Pensioenparagraaf

Het pensioenfonds voerde gedurende het verslagjaar één pensioenregeling uit, waarbinnen door actieve deelnemers aanspraken worden opgebouwd; namelijk het 'Pensioenreglement 2018'.

Sinds 1 januari 2010 biedt de werkgever nieuwe medewerkers een andere pensioenregeling aan, die niet door het pensioenfonds wordt uitgevoerd.

De pensioenovereenkomst houdt een uitkeringsovereenkomst in. De belangrijkste kenmerken zijn als volgt:

	Reglement 2018
Pensioensysteem	Middellood
Pensioenleeftijd	68
Pensioengevend salaris	12 maal basismaandsalaris plus evt. 13 ^{de} maand, vakantietoeslag
Toeslagverlening op aanspraken vanaf 1 januari 2015 zolang deelnemer actief is	3% onvoorwaardelijk over opgebouwde aanspraken vanaf 1 januari 2015
Toeslagverlening op premievrije aanspraken	Voorwaardelijk (CPI alle huishoudens afgeleid; periode oktober tot oktober)
Franchise ouderdomspensioen (per 1/1/19)	€ 13.785,-
Pensioengrondslag (per 1/1/19)	Maximum pensioengevend salaris € 107.593 minus franchise
Opbouwpercentage vast salaris	1,875%
Partnerpensioen	Tijdens dienstverband 70% van het te bereiken ouderdomspensioen
Wezenpensioen	Tijdens dienstverband 14% van het te bereiken ouderdomspensioen
Eigen bijdrage	Geen

Het Pensioenreglement 2018 van het pensioenfonds is van toepassing op diegene die op 31 december 2017 deelnemer was in de zin van Pensioenreglement 2015 en op 1 januari 2018 een arbeidsovereenkomst met de werkgever heeft.

Wijzigingen in de reglementen

Er zijn in 2019 geen wijzigingen in de pensioenreglementen doorgevoerd.

Ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving

Toekomstbestendig pensioenstelsel

De Commissie Toekomst Pensioenstelsel van de SER heeft in 2015 en gedurende 2016 gewerkt aan de verkenning van een nieuw pensioencontract. De SER heeft het CPB gevraagd om een kwantitatieve analyse van de verkenningresultaten uit 2015 en 2016. In totaal is gevraagd om vijf contractvarianten nader te analyseren. Medio 2016 heeft het CPB de resultaten van de analyse in een notitie uiteengezet, waarbij een vergelijk wordt gemaakt tussen de pensioencontracten met een collectief karakter en de pensioencontracten met een individueel karakter. De pensioencontracten met een collectief karakter kwamen iets beter uit deze analyse.

Bij het verzoek om kwantitatieve analyse van de pensioencontracten, heeft de SER aan het CPB gevraagd om een analyse van de effecten van overgang van het huidige pensioencontract met doorsneesystematiek naar een nieuw pensioencontract zonder de doorsneesystematiek. Het CPB concludeert dat de transitie, zonder nadere maatregelen, nadelig is voor bestaande deelnemers. Deze nadelige effecten kunnen enigszins worden beperkt door inzet van maatregelen.

Op 6 juli 2016 heeft staatssecretaris Klijnsma de Tweede Kamer haar hoofdlijnennotitie 'Hoofdlijnen van een toekomstbestendig pensioenstelsel' gestuurd, waarin aansluiting is gezocht met 5 varianten zoals deze eerder benoemd waren in de Nationale Pensioendialoog. Het kabinet concludeert in de notitie dat twee varianten de meeste potentie hebben, namelijk: (1) Een optimalisering van de bestaande uitvoeringsovereenkomst en (2) Het persoonlijk pensioenvermogen met (collectieve) risicodeling.

Gedurende 2018 hebben de partijen die in de SER vertegenwoordigd zijn veelvuldig overleg gehad. In de tweede helft van 2018 lekten de wensen en standpunten van de FNV uit, maar de FNV wilde daar niet op reageren of de gelekte informatie bevestigen. De hoop van de Minister was om vóór Prinsjesdag, maar uiterlijk oktober 2018 tot een akkoord te komen ten aanzien van een nieuw pensioenstelsel. Ook hij wilde dat niet (her-)bevestigen, omdat hij naar zijn zeggen het proces niet wilde verstoren. Het pensioenoverleg is in oktober 2018 gestuit op de eisen van de vakbonden in verband met de AOW. Daarna zijn er in het verslagjaar geen noemenswaardige ontwikkelingen geweest.

Op 5 juni 2019 heeft de Minister de Tweede Kamer via een brief op de hoogte gesteld van het principeakkoord met

betrekking tot de vernieuwing van het pensioenstelsel. Op 18 juni 2019 heeft de laatste vakbond ingestemd met het principeakkoord waarmee het een definitief akkoord is geworden. Het akkoord betreft de AOW en het tweede pijler pensioen.

De stijging van de AOW wordt tijdelijk bevroren en de één op één stijging van de AOW-leeftijd met de levensverwachting wordt aangepast. Hierbij vertaalt zich 1 jaar langer leven in 8 maanden langer doorwerken en 4 maanden langer AOW (totaal 12 maanden).

De AOW-leeftijd blijft tot 2022 staan op 66 jaar en 4 maanden en stijgt met 3 maanden per jaar in 2022 en 2023. Per 2024 zal de AOW-leeftijd 67 jaar zijn. In de opvolgende jaren zal de AOW-leeftijd met 8 maanden stijgen per vol jaar stijging in de levensverwachting.

Ten aanzien van het tweede pijler pensioen kunnen de sociale partners kiezen uit twee pensioenregelingen. In de persoonlijke pensioenregeling bouwen de actieve deelnemers pensioen op in een persoonlijk vermogen. In de collectieve pensioenregeling bouwen actieve deelnemers pensioen op via een gezamenlijk vermogen, waarbij risico's worden gedeeld. De uitkeringen van beide pensioenregelingen vinden plaats vanuit een collectief.

Verwachte wijzigingen in het komende jaar

Naar aanleiding van een motie van D66 is de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding geëvalueerd. De Tweede Kamer is op 8 maart 2018 over de uitkomst van de evaluatie geïnformeerd. De uitkomst was dat eerder genoemde wet nog altijd een meerwaarde heeft, maar dat de opzet verbetering behoeft. Bovendien behoeft de wet vernieuwing om te kunnen voldoen aan de eisen van de huidige tijd.

De evaluatie van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding heeft geleid tot een wetsvoorstel 'Wet pensioenverdeling bij scheiding', dat op 16 september 2019 bij de Tweede Kamer is ingediend. De verwachting is dat het wetsvoorstel in 2020, mogelijk in aangepaste vorm, door de Tweede Kamer wordt aangenomen, zodat het aan de Eerste Kamer kan worden aangeboden en aangenomen.

De nieuwe regels zijn van toepassing op scheidingen vanaf de inwerkingtreding van het uiteindelijke wetsvoorstel. Conform de titel van de wet zal deze (naar verwachting) in 2021 ingaan. Het pensioenfonds zal de ontwikkelingen nauwlettend monitoren om tijdig administratieve en procesmatige aanpassingen te kunnen voorbereiden.

Mutatieoverzicht deelnemers 2019

	Actieven en arbeids- ongeschikten	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal
Beginstand	80	1.163	1.153	2.396
Ontslag	-6	6	-	-
Ingang pensioen	-2	-40	71	29
Overlijden	-3	-6	-38	-47
Andere oorzaken	-	2	-11	-9
Waardeoverdracht	-	-2	-	-2
Eindstand	69	1.123	1.175	2.367

De 'andere oorzaken' bij de daling van het aantal 'Pensioengerechtigden' betreft voornamelijk de beëindiging van wezenpensioen.

8 Communicatieparagraaf

In de communicatie met de deelnemers streeft het fonds ernaar om deelnemers zo volledig en duidelijk mogelijk te informeren over hun pensioensituatie nu en in de toekomst. Maatschappelijke ontwikkelingen en wettelijke vereisten hebben invloed op de vorm en inhoud van de pensioencommunicatie. Hierdoor is het communicatieproces al lang geen statisch proces meer en is het voortdurend aan verandering onderhevig. Het communicatiebeleid van het pensioenfonds is erop gericht om de communicatie af te stemmen op deze ontwikkelingen.

Het communicatiebeleid volgt de levenscyclus van deelnemers. Deze begint bij aanvang van het deelnemerschap en eindigt bij overlijden, bij afkoop kleine pensioenen of bij waardeoverdracht.. Zowel tijdens als ná actieve deelname informeert het pensioenfonds de deelnemers over de voor hen relevante wijzigingen in de pensioenregeling en/of wijzigingen in de pensioensituatie. Het pensioenfonds communiceert pro-actief, actief, reactief en passief met haar deelnemers.

Pro-actieve communicatie

Het pensioenfonds communiceert pro-actief met de (gewezen) deelnemer, ex-partner of pensioengerechtigde indien het pensioenfonds via derden relevante informatie heeft ontvangen die invloed heeft op de pensioensituatie. Een voorbeeld hiervan is een melding van een echtscheiding die het pensioenfonds via de Basis Registratie Personen bereikt. Het pensioenfonds informeert de (gewezen) deelnemer, pensioengerechtigde en de ex-partner pro-actief over de consequenties bij echtscheiding en de mogelijk te ondernemen acties door beide betrokken partijen.

Actieve en reactieve communicatie

De actieve en reactieve communicatie is de meest voorkomende wijze waarop het pensioenfonds communiceert. Actieve communicatie is voornamelijk periodiek van aard en is erop gericht om (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en ex-partners te informeren en/of tot actie te bewegen. Voorbeelden hiervan zijn de nieuwsbrieven en het uniform pensioenoverzicht (UPO).

De reactieve communicatie van het pensioenfonds volgt op een gebeurtenis dan wel een melding of verzoek van een (gewezen) deelnemer, pensioengerechtigde of ex-partner. Degenen die een uitkering ontvangen, krijgen hun uitkeringsspecificatie bij aanvang van de uitkering, in januari van elk jaar met een toelichting en bij een tussentijdse wijziging van de uitkering.

Passieve communicatie

De passieve communicatie heeft betrekking op de website van het pensioenfonds. De website kan op ieder moment worden geraadpleegd en belanghebbenden kunnen direct informatie downloaden zonder daarvoor een verzoek in te dienen. Het pensioenfonds heeft alleen invloed en controle op de informatie die wordt aangeboden. Op de vraag of de beschikbaar gestelde informatie iedereen bereikt / kan bereiken, heeft het pensioenfonds geen invloed, behalve dat het pensioenfonds in de andere vormen van communicatie verwijst naar de website.

Standaard communicatie

Het pensioenfonds maakt voor de regelmatig voorkomende gebeurtenissen gebruik van communicatiesjablonen die, zowel in opzet (exclusief de iconen) als qua taalgebruik in lijn zijn met het UPO. Het doel hiervan is om de duidelijkheid, helderheid, herkenbaarheid en de begrijpelijkheid van de communicatie te vergroten. Het fonds verstrekt ten minste informatie bij de volgende gebeurtenissen:

- Jaarlijkse verzending van het UPO;
- Waardeoverdracht, zowel inkomend als uitgaand;
- Echtscheiding en einde partnerschap;
- Einde deelneming;
- Ingang pensioen;
- Verhuizen naar een andere lidstaat binnen de EU;
- Afkoop.

Maatwerk / niet standaard communicatie

Niet standaard communicatie heeft in de meeste gevallen betrekking op massaverzending. Het betreft hier de nieuwsbrieven en melding van eventuele wijzigingen in de fondsdocumenten en van ontwikkelingen in het kader van het toeslagenbeleid. Naast dat de communicatie binnen het pensioenbureau door meerdere mensen op juistheid en begrijpelijkheid wordt gecontroleerd, wordt de communicatie ook door het bestuur of een afvaardiging daarvan (communicatiecommissie) beoordeeld en geaccordeerd.

Bij maatwerk naar individuele deelnemers wordt de communicatie op juistheid en begrijpelijkheid gecontroleerd via het vier-ogen-principe. Indien de medewerkers van het pensioenbureau het nodig achten, wordt het bestuur dan wel de communicatiecommissie gevraagd om de maatwerk communicatie naar een individuele deelnemer te beoordelen en te accorderen.

Wet Pensioencommunicatie

De Wet Pensioencommunicatie is per 1 juli 2015 in werking getreden. De meest ingrijpende bepalingen van deze wet zijn gefaseerd ingevoerd en verwerkt in de communicatie van het pensioenfonds.

Wettelijk is bepaald dat pensioenfondsden vanaf september 2019 via www.mijnpensioenoverzicht.nl scenariobedragen op basis van een uniforme rekenmethodiek bekend moeten maken. Dit geldt voor het Uniform Pensioenoverzicht vanaf 2020. Het pensioenfonds communiceert de scenariobedragen via www.mijnpensioenoverzicht.nl en zal deze bedragen in het Uniform Pensioenoverzicht 2020 opnemen.

9 Actuariële paragraaf

Actuariële analyse

In onderstaand overzicht is de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten opgenomen.

	2019	2018
	€	€
Premieresultaat		
Premiebijdragen werkgevers en koopsommen	1.843	1.700
Premiebijdragen werknemers	-	-
Pensioenopbouw in het jaar	-1.051	-973
Ottrekking voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitvoeringskosten	329	315
Pensioenuitvoeringskosten	-1.246	-1,183
Interestresultaat		
Beleggingsresultaten	57.723	-14.210
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	1.220	1,338
Indexering en overige toeslagen	-3.125	- 10.539
Wijziging marktrente	-70.784	-19.450
Overig resultaat		
Resultaat op waardeoverdrachten	13	1
Omrekening overlevingstafels	2.632	5.217
Overige baten	137	881
Wijziging herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-	-
Overige lasten	-13-	-
Totaal saldo van baten en lasten	-12.324	-36.903

Beleid ten aanzien van toeslagverlening

Voor de actieve deelnemers geldt een reglementaire onvoorwaardelijke toeslag van 3% op alle pensioenaanspraken die vanaf 1 januari 2015 zijn opgebouwd. Deze toeslag wordt jaarlijks per 1 januari toegekend aan de deelnemers die op dat moment nog een dienstverband met de werkgever hebben. Deze onvoorwaardelijke toeslag wordt geheel door de werkgever betaald en maakt onderdeel uit van de premie. De eventuele toeslag vanuit het fondsbeleid is voorwaardelijk en wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld. Hierbij maakt het bestuur gebruik van de volgende toeslagenstafel, maar het bestuur kan hiervan afwijken. Een afwijkend besluit maakt niet dat de toeslagverlening onvoorwaardelijk wordt. De voorwaardelijke toeslag wordt uit rendement gefinancierd.

Hoogte dekkingsgraad	Toeslag mechanisme
< 110 % beleidsdekkingsgraad	Geen toeslag
Tussen 110% beleidsdekkingsgraad en 100% reële dekkingsgraad	Gedeeltelijke toeslagverlening volgens principe "Toekomstbestendig indexeren"
100% reële dekkingsgraad	Volledige toeslag
>100% reële dekkingsgraad	Inhaaltoeslag volgens wettelijke bepalingen.

Als gevolg van het nieuw FTK en de wijze van bepaling van de wettelijke reële dekkingsgraad heeft het bestuur de toeslagenambitie in 2015 verhoogd naar 100% van de maatstaf.

De premiebijdragen van werkgevers en werknemers over 2019 bedragen in totaal 63,1% van de loonsom (2018: 49,3%). De kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke pensioenpremies over 2018 en 2017 waren als volgt, conform artikel 130 van de Pensioenwet:

	2019	2018
	€	€
Kostendekkende premie	2.092	1.970
Gedempte kostendekkende premie	1.843	1.700
Feitelijke premie	1.843	1.700

Kostendeekkende premie

De samenstelling van de kostendeekkende premie is als volgt bepaald:

	2019	2018
	€	€
Actuariële premie	1.051	973
Opslag kosten	917	868
Solvabiliteitsopslag	124	129
Totaal	2.092	1.970

	2019	2018
	%	%
Interne rentevoet volgens DNB yieldcurve (enkelvoudig) primo jaar	1,6	1,7

De personeelskosten maken onderdeel uit van de uitvoeringskosten die, na verrekening van de excassovrijval, als 'opslag kosten' in de premie zijn verwerkt.

Per 1 januari 2015 is er sprake van een middelloon pensioenregeling met een reglementair onvoorwaardelijke toeslag van 3% over de pensioenaanspraken die onder werking van pensioenreglement 2015 en 2018 zijn opgebouwd. Deze toeslag wordt jaarlijks per 1 januari toegekend aan de deelnemers die op dat moment nog een dienstverband met de werkgever hebben. De reglementair onvoorwaardelijke toeslag is niet van toepassing op de pensioenaanspraken die vóór 1 januari 2015 zijn opgebouwd.

Gedempte kostendeekkende premie

De samenstelling van de gedempte kostendeekkende premie is als volgt bepaald:

	2019	2018
	€	€
Actuariële premie	828	735
Opslag kosten	917	868
Solvabiliteitsopslag	98	97
Totaal	1.843	1.700

	2019	2018
	%	%
10-jaars gemiddelde van de DNB RTS primo jaar	2,5%	2,7

Het verschil tussen de kostendeekkende premie en gedempte kostendeekkende premie is de toegepaste rekenrente. In de kostendeekkende premie wordt de door DNB gepubliceerde yieldcurve als basis genomen. Bij de gedempte kostendeekkende premie wordt gebruik gemaakt van het 10-jaars gemiddelde van de DNB RTS.

Feitelijke premie

De feitelijke premie over 2019 is als volgt berekend en is gelijk aan de gedempte kostendeekkende premie:

- Werkelijke kosten één jaar pensioenopbouw (coming service);
- Werkelijke kosten reglementair onvoorwaardelijke toeslagverlening van 3%;
- Solvabiliteitsopslag van 11,8%;
- Proportionele verrekening administratie- en uitvoeringskosten met de excassovrijval;
- Discontering tegen 2,5% (10-jaars voortschrijdend gemiddelde van de DNB RTS);
- Prognosetafel AG2016, startjaar 2019 met sterftecorrectiefactoren voor mannen ten opzichte van de Nederlandse bevolking met de Mercer-correctietabel 2016 op basis van inkomensklasse "Midden" en voor vrouwen een correctie ten opzichte van de Nederlandse bevolking met de Mercer-correctietabel 2016 op basis van inkomensklasse "Hoog" voor hoofdverzekerden. Voor de medeverzekerden geldt het omgekeerde ("Midden" voor vrouwen en "Hoog" voor mannen).

Inkoop VPL aanspraken

Over 2019 is er voor € 34 duizend aan premie gefactureerd voor inkoop van VPL aanspraken. De premie voor de VPL aanspraken wordt op dezelfde grondslag berekend als de basisregeling. De inkoop van VPL aanspraken bedroeg over 2018 € 21 duizend. Deze inkoop van VPL aanspraken is niet verwerkt in de (gedempte) kostendeekkende premie.

Uitkomsten van de solvabiliteitstoets

Onder het FTK is het 'vereist eigen vermogen' gedefinieerd als het vermogen dat hoort bij de zogeheten evenwichtssituatie van het pensioenfonds. In die evenwichtssituatie is het eigen vermogen zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen één jaar over minder middelen beschikt dan nodig om te kunnen voldoen aan de onvoorwaardelijk toegezegde pensioenverplichtingen. Met andere woorden, de kans dat het pensioenfonds zich één jaar later in een situatie van onderdekking bevindt, is kleiner dan of gelijk aan 2,5%.

De toezichthouder, DNB, heeft een gestandaardiseerde methode vastgesteld om te toetsen of er voldoende eigen vermogen aanwezig is; de standaardtoets. Deze meet voor een aantal risicofactoren het mogelijke (negatieve) effect (in euro's) op het eigen vermogen. Omdat de resultaten van de standaardtoets afhankelijk zijn van marktomstandigheden en het risicoprofiel van de aanwezige beleggingen, fluctueert het 'vereist eigen vermogen' in de loop van de tijd.

De vereiste solvabiliteit op basis van deze toets bedraagt ultimo 2019 € 65.666 mln.. Het feitelijke eigen vermogen van het pensioenfonds ultimo 2019 bedraagt € 78.266 mln.. Dit betekent dat het pensioenfonds ultimo 2018 voldoet aan de solvabiliteitstoets.

Met de invoering van de Pensioenwet per 1 januari 2007 zijn de StAr-principes voor goed pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance, 'PFG') opgenomen in een wettelijk kader. Per 1 januari 2014 zijn deze principes vervangen door de Code Pensioenfondsen, welke door de pensioensector zelf is opgesteld en welke in het Besluit uitvoering Pensioenwet en het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen de wettelijke verankering vindt. In 2018 is een nieuwe Code Pensioenfondsen van kracht geworden.

Het beleid van het pensioenfonds is gericht op een integere bedrijfsvoering. De verantwoordelijkheid hiervoor is vastgelegd in artikel 143 van de Pensioenwet. Dit houdt in ieder geval het volgende in:

- Het beheersen van bedrijfsprocessen en bedrijfsrisico's;
- Integriteit;
- De soliditeit van het pensioenfonds, waaronder wordt verstaan: het beheersen van financiële risico's en het beheersen van andere risico's die de soliditeit van het pensioenfonds kunnen aantasten; en
- Het beheersen van de financiële positie over de lange termijn door periodiek een haalbaarheidstoets uit te voeren.

Het pensioenfonds heeft op de volgende wijze invulling gegeven aan medezeggenschap binnen het pensioenfonds:

- Intern toezicht middels een visitatiecommissie;
- Instelling van een verantwoordingsorgaan.

Intern toezicht

De visitatiecommissie beoordeelt en geeft advies ten aanzien van hoe het bestuursbeleid is uitgevoerd en hoe de processen en procedures zijn ingericht en verricht. De visitatiecommissie is belast met de beantwoording van de vragen zoals: 'Hoe zijn de besluiten tot stand gekomen?', 'Hoe is invulling gegeven aan de besluiten?' en 'Hoe is het vastgestelde beleid in de processen en procedures geïncorporeerd?'. Controle op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenbehartiging spelen een belangrijke rol bij de beantwoording van deze vragen.

De visitatiecommissie legt verantwoording af in een bijeenkomst met het bestuur en het verantwoordingsorgaan en door middel van een visitatierapport. Daarin geeft de visitatiecommissie een oordeel over het functioneren van het (bestuur van het) pensioenfonds. Tevens bevat het visitatierapport aanbevelingen ter bevordering van de naleving van wet- en regelgeving, adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenbehartiging. De visitatiecommissie oordeelt nadrukkelijk niet over de genomen besluiten, het (inhoudelijk) gevoerde beleid en het toekomstig beleid. In het visitatierapport neemt de visitatiecommissie een samenvatting op, welke als bijlage bij het bestuursverslag wordt opgenomen. De reactie van het bestuur op die samenvatting wordt ook in de aparte bijlage bij het bestuursverslag weergegeven.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur ten aanzien van het door het bestuur gevoerde beleid.

Taken en verantwoordelijkheden van het verantwoordingsorgaan zijn bij de oprichting vastgesteld. Deze zijn vastgelegd in het reglement 'Verantwoordingsorgaan Stichting Pensioenfonds British American Tobacco'. Dit reglement is in 2018 geactualiseerd.

Het verantwoordingsorgaan is bevoegd jaarlijks een algemeen oordeel te geven over:

- Het handelen van het bestuur;
- Het door het bestuur uitgevoerde beleid;
- Beleidskeuzes voor de toekomst; en
- De naleving van de Code Pensioenfondsen door het bestuur.

Het verantwoordingsorgaan adviseert het bestuur, gevraagd of uit eigen beweging, over:

- Het beleid inzake beloningen;
- De vorm en inrichting van het intern toezicht;
- De profielschets voor leden van de raad van toezicht (niet van toepassing);
- Het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- Het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;
- Gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds;
- Liquidatie, fusie of splitsing van het pensioenfonds;
- Het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst;
- Het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm, bedoeld in artikel 18 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
- De samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten; en
- Het wijzigen van een uitvoeringsreglement door een algemeen pensioenfonds (niet van toepassing).

Er is voor gekozen om het verslag van de visitatiecommissie en van het verantwoordingsorgaan en de reacties van het bestuur hierop, op te nemen in aparte bijlagen achter het bestuursverslag.

Boetes en dwangsommen

Het afgelopen jaar zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door DNB geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Code Pensioenfondsen

Vanaf 1 januari 2014 is de Code Pensioenfondsen van kracht. Deze code verving de StAr-principes voor goed pensioenfondsbestuur. De Code Pensioenfondsen is in 2018 gewijzigd. Onderstaande weergave is gebaseerd op de beoordeling die begin 2019 heeft plaatsgevonden.

In dit jaarverslag legt het bestuur verantwoording af over de naleving van de Code Pensioenfondsen 2018. Hierbij wordt, voor zover een norm van toepassing is, gebruik gemaakt van het 'pas toe of leg uit' principe.

De Code Pensioenfondsen 2018 bestaat uit 65 normen.

De volgende normen zijn niet van toepassing op het pensioenfonds, omdat deze betrekking hebben op een Belanghebbendenorgaan (BO) of Raad van Toezicht en het pensioenfonds geen van deze organen heeft ingesteld: 29,49,51,52,53,54

Onderstaand wordt gemotiveerd weergegeven ten aanzien van welke normen het pensioenfonds afwijkt. Aan de andere normen wordt voldaan.

Norm Nr.	Norm Beschrijving	Toelichting Pensioenfonds
30	Het eigen functioneren is voor het VO een continu aandachtspunt. Het VO evalueert met enige regelmaat het functioneren van het eigen orgaan.	Het pensioenfonds wijkt af van de norm aangezien het VO haar eigen functioneren niet heeft geëvalueerd. Het verantwoordingsorgaan is gevraagd invulling en uitvoering te geven aan een periodieke evaluatie. Het verantwoordingsorgaan heeft hierover in 2019 nog geen besluit genomen.
31	De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Deze norm is door het pensioenfonds moeilijk na te leven. Geschiktheid staat op de eerste plaats. Bij het werven van kandidaten wordt een diversiteitsdoelstelling meegezonden. Indien er sprake is van twee gelijkwaardige kandidaten, dan zal de diversiteitsdoelstelling de doorslag geven in de keuze.
33	In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Deze norm is door het pensioenfonds moeilijk na te leven. Geschiktheid staat op de eerste plaats. Bij het werven van kandidaten wordt een diversiteitsdoelstelling meegezonden. Indien er sprake is van twee gelijkwaardige kandidaten, dan zal de diversiteitsdoelstelling de doorslag geven in de keuze.
38	Het bestuur en het BO toetsen voorgedragen kandidaten mede aan de hand van de diversiteitsdoelstellingen. Het VO bevordert dat in de procedure de competentievisie wordt meegenomen, inclusief de diversiteitsdoelstellingen.	Deze norm is door het pensioenfonds moeilijk na te leven. Geschiktheid staat op de eerste plaats. Bij het werven van kandidaten wordt een diversiteitsdoelstelling meegezonden. Indien er sprake is van twee gelijkwaardige kandidaten, dan zal de diversiteitsdoelstelling de doorslag geven in de keuze.

Vanuit de monitoringscommissie Code Pensioenfondsen en de Commissie Pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie is aangegeven dat ten aanzien van de normen 5, 31, 33, 47, 58, 62, 64 en 65 altijd gerapporteerd dient te worden in het jaarverslag. Onderstaand wordt aan dit verzoek voldaan.

Norm Nr.	Norm Beschrijving	Toelichting Pensioenfonds
5	Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Jaarlijks wordt in het jaarverslag verantwoording over het gevoerde beleid afgelegd. De risico's op korte en lange termijn worden bij de haalbaarheidstoets beschreven in het jaarverslag.
31	De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Zie 'Explain' in voorgaande tabel. De stand van zaken rond diversiteit wordt in onderstaande paragraaf 'Diversiteit' nader toegelicht.
33	In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Zie 'Explain' in voorgaande tabel. De stand van zaken rond diversiteit wordt in onderstaande paragraaf 'Diversiteit' nader toegelicht.
47	Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Het intern toezicht (visitatiecommissie) geeft in de 'Samenvatting van Rapport Bevindingen Visitatiecommissie Stichting Pensioenfonds British American Tobacco 2019' (bijlage volgend op het bestuursverslag) weer, hoe zij de Code Pensioenfondsen bij de uitoefening van hun taak hebben betrokken.
58	Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	De missie, visie en strategie zijn opgenomen in hoofdstuk 2 van het bestuursverslag.
62	Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	De overwegingen omtrent verantwoord beleggen zijn publiekelijk beschikbaar via de website, in het jaarverslag en in de verklaring inzake beleggingsbeginselen.
64	Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	In het jaarverslag wordt hierover gerapporteerd. Het oordeel van de Compliance Officer wordt in onderstaande paragraaf 'Compliance' nader toegelicht.
65	Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	De procedure is in 2018 geüpdatet en is als apart kopje op de homepage van de website van het pensioenfonds zichtbaar. In de procedure wordt verwezen naar de ombudsman (vrouw).

Diversiteit

Op grond van de Pensioenwet dient in het jaarverslag gerapporteerd te worden over de beoordeling in hoeverre diversiteitsdoelstellingen (in relatie tot normen 31 en 33 van de Code Pensioenfondsen 2019) zijn gehaald.

Het bestuur van het pensioenfonds acht een naar leeftijd en geslacht gediversifieerde samenstelling van de bestuursleden en de leden van het verantwoordingsorgaan wenselijk, waarbij de diversificatie een zoveel mogelijke afspiegeling van het deelnemersbestand reflecteert. In dat licht heeft het bestuur geruime tijd geleden gekozen voor een vertegenwoordiging van gepensioneerden in het bestuur. Tevens hebben de afgelopen jaren zowel jongeren als vrouwen zitting genomen in het bestuur van het pensioenfonds.

Ultimo 2019 is de samenstelling van het bestuur en het verantwoordingsorgaan naar geslacht en leeftijd als volgt:

Bestuur:

Naam	Geleding	Geslacht	Leeftijd
Dhr. Mr. J. van Dulst	Onafhankelijk	Man	63
Dhr. Drs. R.J. Sommeling	Werkgever	Man	52
Dhr. R.H. Pennings RA	Werkgever	Man	52
Mw. Mr. J.E.P. Bollen	Werknemers	Vrouw	57
Dhr. Mr. W.C.M. Bénard	Pensioengerechtigden	Man	69
Dhr. Drs. R.J. Schepen EPP	Onafhankelijk	Man	55

De gemiddelde leeftijd van het bestuur is 58 jaar, met een spreiding tussen 52 jaar en 69 jaar. De samenstelling naar geslacht is binnen het bestuur 16,7% vrouwen en 83,3% mannen.

Verantwoordingsorgaan:

Naam	Geleding	Geslacht	Leeftijd
Dhr. M. Wiechers RA(ZA)	Werkgever	Man	51
Dhr. J.C. Nooij BSc, QC	Werknemers	Man	61
Dhr. T.F. Zwollo	Pensioengerechtigden	Man	70
Dhr. Ing. S. van Laar	Pensioengerechtigden	Man	69

De gemiddelde leeftijd van het verantwoordingsorgaan is 63 jaar, met een spreiding tussen 51 jaar en 70 jaar. De samenstelling naar geslacht is binnen het verantwoordingsorgaan 0% vrouwen en 100% mannen.

Het deelnemersbestand van het pensioenfonds kent de volgende samenstelling:

Geleding	% man	% vrouw	Gem. Leeftijd
Actieven en arbeidsongeschikten	59%	41%	54
Gewezen deelnemers	69%	31%	53
Pensioengerechtigden	61%	39%	72
Alle geledingen	63%	37%	63

Uit bovenstaande tabellen is af te lezen dat de samenstelling naar leeftijd van het bestuur redelijk in lijn ligt met de samenstelling van het deelnemersbestand. De samenstelling naar geslacht van zowel het bestuur als het verantwoordingsorgaan ligt niet in lijn met de samenstelling van het deelnemersbestand. Om dit meer met elkaar in lijn te brengen is het wenselijk om twee vrouwelijke leden deel van het bestuur uit te laten maken en één vrouw in het verantwoordingsorgaan op te nemen. Concrete doelen zijn hierbij in het kader van de deskundigheidseisen, de gesloten regeling en het afnemend aantal actieven niet geformuleerd.

Compliance

Het bestuur van het pensioenfonds heeft voor boekjaar 2019 Trivu benoemd als externe compliance officer. De voornaamste taken van de compliance officer omvatten:

- Onafhankelijk toezicht op de naleving van de gedragscode; en
- Onafhankelijk toezicht op de naleving van wettelijke regelingen.

Deze taken leiden tot het toetsen van de naleving van wettelijke regelingen met betrekking tot onder andere koersgevoelige informatie en privé-effectentransacties door aan de pensioenfonds gelieerde personen die door het bestuur zijn aangemerkt als 'betrokkenen' of 'insiders'. Het rapport van de compliance officer over 2019 meldt geen overtredingen inzake naleving van de gedragscode en andere wettelijke bepalingen.

Deskundigheidsbevordering

In 2019 hebben de bestuursleden drie permanente educatiedagen bijgewoond en hebben bestuursleden door het jaar heen diverse seminars en congressen bijgewoond.

In 2019 heeft er geen externe toetsing van de deskundigheid plaatsgevonden.

In januari 2020 heeft het bestuur de zelf-evaluatie over 2019 gehouden. Onderstaand wordt de samenvatting van deze zelfevaluatie gegeven.

Samenvatting van de uitkomsten van de zelfevaluatie van het bestuur

Ingevolge de regeling in de Code Pensioenfonds inzake Intern Toezicht, heeft het bestuur besloten om de zelfevaluatie over 2019 intern te laten plaatsvinden, omdat de evaluatie over 2018 al onder begeleiding van externe deskundigen heeft plaats gevonden. Na het vooraf elektronisch invullen van een vragenlijst met vragen die o.a. zien op geschiktheid, diversiteit, cultuur, besluitvorming, belangenbehartiging, integriteit en verbeterpotentieel, heeft op 28 januari 2020 de bespreking van de zelfevaluatie plaatsgevonden, waarbij voorzitter en vicevoorzitter de uitkomsten van de vragenlijsten hebben samengevat en toegelicht.

De individuele bestuursleden zijn van mening dat ze beschikken over de noodzakelijke competenties voor de betreffende functie annex aandachtsgebieden en dat ook het bestuur als geheel de juiste competenties heeft voor nu en de nabije toekomst om het pensioenfonds adequaat te leiden. Ook blijkt dat de deskundigheid actueel en op tenminste het benodigde peil wordt gehouden door het volgen van gerichte cursussen, het bijwonen van seminars, de drie Permanente Educatiedagen van het fonds en de diverse deskundigen die in de bestuursvergaderingen spreken.

Op basis van zowel deskundigheid, langjarige relevante bestuurlijke ervaring en competenties is door de individuele bestuursleden de geschiktheidsmatrix voorzien van een persoonlijke cijfermatige waardering en vervolgens in bovengenoemde bestuursvergadering door het bestuur unaniem geaccordeerd. Deze aangepaste matrix laat een goede balans zien door een evenwichtige verdeling van de geschiktheid over de diverse aandachtsgebieden. Van de noodzaak om aanvullende aandachtsgebieden, zoals digitalisering, robotisering en IT, te benoemen en toe te delen aan bestuursleden, is vooralsnog geen sprake.

M.b.t. diversiteit onderschrijft elk individueel bestuurslid de toegevoegde waarde en noodzaak om het bestuur en overige fondsorganen, in lijn met de Code Pensioenfonds, qua leeftijd en geslacht samen te (gaan) stellen, c.q. beleid daarop te voeren. Gezien de afnemende, beperkte groep actieven en de status als gesloten fonds, is ondanks het diversiteitsbeleid van het fonds op korte termijn geen grote diversiteitsverandering te verwachten in deze samenstelling. Dit des te meer omdat het fonds geschiktheid zal laten prevaleren boven diversiteit, indien er sprake zal zijn van ongelijkwaardigheid qua geschiktheid van kandidaten voor een vacature.

De cultuur van het bestuur kan geschetst worden als een rationeel denkend en handelend team, waarin iedereen tot zijn recht komt en een eigen, goede bijdrage levert, met voldoende ruimte voor eigen denkbeelden en analyses. Kernwoorden daarbij zijn wederzijds vertrouwen, transparantie, teamspirit, voldoende ruimte voor tegenspraak en het dienen van het algemeen belang. Mede door een goed functionerend bestuursbureau wordt het bestuur gefaciliteerd de juiste zaken te agenderen de juiste besluiten te nemen en uit te voeren.

De samenwerking tussen bestuur, bestuursbureau en het Verantwoordingsorgaan wordt als constructief en positief ervaren, met respectering van ieders specifieke rol in de governance van het fonds. De countervailing power van het bestuur naar bestuursbureau en externe adviseurs wordt als voldoende beoordeeld.

Alhoewel het bestuur van mening is dat strategische onderwerpen met voldoende aandacht en diepgang worden besproken en besloten, zal de toekomst van het fonds, gezien de status van gesloten fonds, vaker dan voorheen als onderwerp op de bestuurstafel komen.

Het corona-virus is begin 2020 snel uitgegroeid tot een pandemie, wat heeft geleid tot ingrijpende, strenge en beperkende maatregelen door overheden. Deze maatregelen hebben grote gevolgen voor personen en bedrijven met een grote impact op de wereldwijde economische activiteit, samenwerken, vertrouwen in financiële markten en een financieel beroep op overheden. Het pensioenfonds vormt daar geen uitzondering op. Het bestuur en de medewerkers van het pensioenbureau zijn, conform de richtlijnen van de overheid, thuis gaan werken. De IT-systemen waren al ingericht op thuiswerken, waardoor dit geen extra inspanning heeft gekost, geen vertragingen in besluitvorming of extra veiligheidsrisico's heeft opgeleverd. De beheerste en integere bedrijfsvoering is niet onder druk komen te staan door de komst van het corona-virus.

Als gevolg van de pandemie heeft het bestuur beoordeeld of er extra maatregelen genomen moesten worden om de kritische (besluitvormings-)processen te waarborgen en is nagedacht over te nemen acties als bepaalde risico's zich zouden voordoen. Dit heeft geleid tot de volgende uitkomsten:

- Vergaderingen zullen telefonisch plaatsvinden. Hiervoor zijn spelregels opgesteld;
- Er worden met grote frequentie extra overleggen met de externe dienstverleners en vermogensbeheerders gehouden, om te controleren of de processen die zij uitvoeren zijn gewaarborgd;
- Er zijn machtigingen opgesteld, zodat besluitvorming bij ziekte van een bestuurslid geborgd is;
- De mogelijkheden voor het autoriseren van betalingen zijn verbreed;
- Bepaalde kritische werkzaamheden zullen eerder worden afgerond (wat af is, is af);
- Er wordt regelmatig gerapporteerd worden over de status van de kritische processen aan het gehele bestuur;
- Er zijn afspraken gemaakt over het melden van ziekte;
- Er zijn extra overleggen gehouden met de beleggingsadviescommissie en met het dagelijks bestuur;
- De liquiditeit voor pensioenbetalingen is voor een langere periode geborgd (de premie-inkomsten zijn lager dan de pensioenbetalingen);
- Er zijn voorbereidingen getroffen voor het geval het pensioenfonds in een situatie van tekort geraakt;
- Er is geen enkel signaal ontvangen dat de kredietkwaliteit van de werkgever onder druk staat;
- Voor het geval de medewerkers van het pensioenbureau tegelijk ziek worden, zal het bestuur de kritische werkzaamheden voor een paar weken kunnen opvangen. Voor langduriger belet zal tot externe inhuur overgegaan worden.

Naast de organisatorische kant, hebben de maatregelen van de overheden geresulteerd in een forse teruggang van de wereldwijde economische activiteit, met grote bewegingen op de financiële markten als gevolg. De dalingen op de aandelenmarkten en de daling in de DNB-rentetermijnstructuur hebben ertoe geleid dat het pensioenfonds per 31 maart 2020 in een situatie van tekort, zij het zeer beperkt, is geraakt. Per die datum ligt de beleidsdekkingsgraad onder de dekkingsgraad behorende bij het vereist eigen vermogen. DNB en het VO zijn van deze situatie op de hoogte gesteld. Tevens is de sponsor geïnformeerd en is op de website informatie daarover verstrekt. DNB heeft aangegeven dat het pensioenfonds uiterlijk 30 juni 2020 een herstelplan moet indienen, tenzij het fonds per die datum niet meer in een situatie van tekort zit.

De dalingen op de aandelenmarkten hebben er toe geleid dat het pensioenfonds door de ondergrens van de strategische bandbreedte voor de omvang van de returnportefeuille is gezakt. Hierdoor zijn meerdere extra overleggen met de beleggingsadviescommissie gehouden. Op basis van de adviezen van de beleggingsadviescommissie heeft het bestuur op verschillende momenten besloten tot aankopen van relatief kleine plukjes aandelen (via beleggingsfondsen). Als gevolg van deze transacties is de omvang van de returnportefeuille, in het tweede kwartaal van 2020, weer binnen de strategische bandbreedte terecht gekomen.

Het is momenteel nog onzeker hoelang het corona-virus zich nog onder ons begeeft en wat de impact hiervan op langere termijn zal zijn op de financiële positie van het fonds en de organisatie. Het bestuur heeft op dit moment maatregelen genomen om de continuïteit van het pensioenfonds, waaronder de pensioenbetalingen, te waarborgen.

Amstelveen, 16 juni 2020

Stichting Pensioenfonds British American Tobacco

Het bestuur,

J. van Dulst
Voorzitter

J.E.P. Bollen
Plaatsvervangend Voorzitter

R.H. Pennings
Secretaris

W.C.M. Bénard
Plaatsvervangend Secretaris

R.J. Sommeling
Bestuurslid

J.R. Schepen
Bestuurslid

Bevindingen van het verantwoordingsorgaan (“VO”) over het verslagjaar 2019

Het VO heeft, in het kader van zijn taakuitoefening, kennisgenomen van het bestuursverslag en de jaarrekening over 2019 (in concept), het conceptrapport van de visitatiecommissie, alsmede het concept actuariael rapport en bijlagen van de adviserend actuaaris.

Het VO is het gehele jaar bij bestuursaangelegenheden betrokken geweest. Enerzijds door actieve participatie in drie bestuursvergaderingen en anderzijds door tijdige ontvangst van alle relevante documenten en de mogelijkheid (daarover) vragen te stellen. Daarnaast heeft het VO gezamenlijk met het bestuur en het pensioenbureau deelgenomen aan drie permanente educatiedagen en heeft het VO regelmatig contact gehad met het pensioenbureau over diverse andere onderwerpen. Een afvaardiging van het VO is bij het visitatieproces betrokken geweest en heeft overleg gehad met de visitatiecommissie. Er heeft geen separaat overleg met de accountant of actuaaris plaatsgevonden.

Aan het VO is gevraagd om onderwerpen voor de permanente educatiedagen aan te dragen en ook heeft het VO een uitnodiging van de Pensioenfederatie ontvangen voor “bijeenkomsten voor VO-leden”.

Als gevolg van het servicedocument “Verantwoording” van de Pensioenfederatie in combinatie met de nieuwe Code Pensioenfondsen (“CP”), heeft het bestuur het VO verzocht om periodiek een zelfevaluatie te houden. Het VO staat hier niet negatief tegenover. De zelfevaluatie heeft nog niet plaatsgevonden, maar staat gepland voor 2020.

Het VO is, conform het Reglement Verantwoordingsorgaan, bevoegd om jaarlijks een algemeen oordeel te geven over het handelen van het bestuur in algemene zin en het uitgevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben en de naleving van de CP door het bestuur. Hieronder wordt nader ingegaan op het algemene oordeel van het VO ten aanzien van voornoemde onderdelen.

Handelen in algemene zin

Het VO heeft geconstateerd dat:

- Het bestuur heeft gehandeld in lijn met vigerende wet- en regelgeving en de statuten van het pensioenfonds;
- Het bestuur daarbij, waar nodig, stilgestaan heeft bij de belangen van de verschillende belanghebbenden en heeft deze op adequate wijze in zijn besluitvorming meegewogen;
- Het bestuur de missie en visie van het pensioenfonds op actualiteit heeft geëvalueerd en heeft geoordeeld dat de beleidsuitgangspunten en de doelstellingen voldoende zijn behaald.

Het door het bestuur uitgevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar

Het bestuur heeft de beleidsuitgangspunten en doelstellingen in december 2019 in aanwezigheid van het VO beoordeeld. Naar mening van het VO geeft de evaluatie van het bestuur inzake de beleidsuitgangspunten en de doelstellingen van het pensioenfonds op een juiste wijze weer dat niet alle doelstellingen zijn behaald.

Beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben

Het VO heeft geconstateerd dat het bestuur toekomstgericht is en zich daarin laat bijstaan door het pensioenbureau, de adviescommissies en externe adviseurs. Het bestuur heeft in 2019 een ALM-studie laten uitvoeren, waarbij het bestuur uitvoerig heeft stilgestaan bij de economische en financiële invoergegevens alsmede de inkleding van deterministische scenario's. De daarop volgende beleidskeuzes zijn naar het oordeel van het VO evenwichtig en stellen het pensioenfonds in staat om de beleidsuitgangspunten en de doelstellingen van het pensioenfonds in de toekomst te waarborgen. Wel heeft het VO haar zorg uitgesproken ten aanzien van het bereiken van de gestelde ambitie betreffende de toeslagverlening. Met name de aanhoudend lage rente heeft een drukkend effect op de (ontwikkeling van de) dekkingsgraad en daarmee op de mogelijkheid tot toeslagverlening.

In het kader van “regeren is vooruitzien” laat het bestuur zich tijdig informeren over ontwikkelingen op de diverse aandachtsgebieden binnen het terrein van pensioenen. Naar oordeel van het VO heeft het bestuur ruim aandacht voor toekomstige ontwikkelingen en laat het bestuur zich situaties niet zomaar overkomen, zonder daar vooraf al een doordachte aanpak of reactie te hebben geconcipieerd.

Naleving van de Code Pensioenfondsen door het bestuur

Vanaf de inwerkingtreding van de CP monitort en beoordeelt het bestuur jaarlijks op een gestructureerde wijze of en in hoeverre de CP wordt nageleefd en onderbouwt het bestuur helder en duidelijk eventuele afwijkingen van de normen van de CP. Deze onderbouwing, op basis van de nieuwe CP (2018), is in paragraaf 10 (Rapportage over governance) van het bestuursverslag opgenomen. Het bestuur heeft besloten om een aantal zaken anders in te richten ten einde aan nog meer normen te voldoen. Het VO is van mening dat het bestuur de CP op een correcte wijze naleeft en dat op een gestructureerde wijze monitort.

Adviesrecht VO en vrijwillig verzoek om advies

In het Reglement Verantwoordingsorgaan is de taakbeschrijving van het VO ten aanzien van het adviesrecht opgenomen, welke in lijn is met de voorgeschreven adviesrechten vanuit de Pensioenwet. Het bestuur heeft, conform de wettelijke vereisten, advies gevraagd ten aanzien van de wijziging van het Communicatiebeleid en het Beloningsbeleid (renumeratiebeleid).

Daarnaast heeft het VO op verzoek van het bestuur een reactie met betrekking tot het beleid inzake duurzaam beleggen verstrekt. Onderstaand worden deze zaken verder toegelicht.

In 2018 heeft het bestuur de communicatiedoelstelling geëvalueerd. De uitkomst daarvan is als basis gebruikt voor de evaluatie en actualisatie van het Communicatiebeleid. Het pensioenbureau heeft het proces gecoördineerd en uitgevoerd, waarna de JAC het bestuur heeft geadviseerd ten aanzien van het geactualiseerde Communicatiebeleid. Het VO heeft positief geoordeeld over het geactualiseerde Communicatiebeleid en dit aan het bestuur kenbaar gemaakt.

Het Beloningsbeleid is in lijn gebracht met gewijzigde wet- en regelgeving. Het VO is op transparante wijze over deze gewijzigde wet- en regelgeving en de wijzigingen in het Beloningsbeleid geïnformeerd. Het VO heeft een positief advies over de aanpassingen in het Beloningsbeleid aan het bestuur uitgebracht.

Het bestuur heeft het VO nauw betrokken bij aanpassing van het beleid inzake duurzaam beleggen. Zowel tijdens de permanente educatiedagen als in een bestuursvergadering heeft het bestuur met het VO stilgestaan bij duurzaam beleggen. Het bestuur heeft laten blijken waarde te hechten aan de mening van het VO en heeft het VO gevraagd om een reactie te geven op voorgenomen wijzigingen in het beleid ten aanzien van duurzaam beleggen. Het VO kon zich vinden in de wijzigingen van het beleid inzake duurzaam beleggen.

Eindoordeel

Het bovenstaande leidt ertoe dat het VO positief oordeelt ten aanzien van het door het bestuur gevoerde beleid in 2019.

Ontwikkelingen binnen het VO:

In 2019 is er binnen het VO sprake geweest van tijdelijke onderbezetting, waardoor er op bepaalde aandachtgebieden minder expertise aanwezig is geweest. Dit punt is, ondanks dat de deskundigheid van het VO een aangelegenheid van het VO zelf is, met het bestuur besproken. Het bestuur heeft ondersteuning aangeboden door een bestuurslid beschikbaar te stellen voor het geven van extra toelichting en ondersteuning.

Reactie van het bestuur op bevindingen verantwoordingsorgaan ("VO") over het verslagjaar 2019

Het bestuur dankt het VO voor de constructieve discussies aangaande het gevoerde beleid in 2019 en begrijpt de zorg van het VO met betrekking tot het niet volledig realiseren van de gestelde ambitie betreffende de toeslagverlening. De uitkomsten van de recente ALM-studie met betrekking tot de toeslagverlening waren minder gunstig dan in de vorige ALM studie, voornamelijk als gevolg van de gedaalde rente. Op basis van de uitkomsten van de laatste ALM-studie heeft het bestuur de mogelijkheid tot toeslagverlening in meerdere beleidsvarianten afgewogen tegen de risico's en besloten tot beperkte beleidsaanpassingen.

Het bestuur heeft gedurende het jaar een positief advies van het VO ontvangen inzake het beloningsbeleid en het communicatiebeleid en heeft meerdere malen met het VO gesproken over het beleid inzake duurzaam beleggen. Het VO kon zich vinden in de wijziging van dit beleid. Het bestuur streeft er naar om de positieve en constructieve samenwerking met het VO voort te zetten en heeft het VO extra ondersteuning vanuit het bestuur beschikbaar gesteld om de tijdelijke onderbezetting van het VO te mitigeren.

Samenvatting van Rapport Bevindingen Visitatiecommissie Stichting Pensioenfonds British American Tobacco 2019

1. Inleiding

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds British American Tobacco (hierna: het Fonds) heeft VCHolland en daarmee de leden van de visitatiecommissie, na advies van het Verantwoordingsorgaan (hierna: VO), de opdracht gegeven tot de uitvoering van een visitatie bij het Fonds.

De visitatiecommissie (hierna: VC) heeft tot (wettelijke) taak toezicht te houden op (de totstandkoming van) het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds. Binnen dit kader vormt de VC zich een beeld van de wijze waarop het Fonds de Code Pensioenfonds naleeft.

De VC is ten minste belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het VO en de werkgever, en in het jaarverslag. Het intern toezicht vervult zijn taak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het Fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

VCHolland heeft voor de uitvoering van visitaties een werkwijze ontwikkeld die uiteindelijk uitmondt in een rapportage over de bevindingen en het oordeel van de VC. De visitatie strekte zich uit tot de begin februari 2020 beschikbare informatie over de periode t/m 31 december 2019.

2. Oordeel/Bevindingen

Samenvattend oordeel algemeen:

De VC is van oordeel dat het beleid van het bestuur voldoende evenwichtig en op een voldoende zorgvuldige manier tot stand is gekomen en uitgevoerd. Daarbij is sprake van een bestendige gedragslijn. De VC heeft geen majeure constatering met betrekking tot de algemene gang van zaken in het Fonds en de risicobeheersing.

Samenvattend oordeel Code Pensioenfonds

De Code Pensioenfonds is ingedeeld in acht hoofdthema's. In de hierna opgenomen tabel wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze deze hoofdthema's zich verhouden tot de onderwerpen waarop de VC haar toezicht heeft gericht (de visitatiethema's).

De VC heeft kennisgenomen van de eigen beoordeling van het Fonds met betrekking tot de naleving van de Code. Deze is naar het oordeel van de VC voldoende robuust. De rapportage en uitleg van de uitzonderingen en de onderwerpen waarover het Fonds wettelijk of volgens de Code is gehouden te rapporteren, is consistent met hetgeen de VC heeft waargenomen in het meest recente jaarverslag dat in het kader van de visitatie ter beschikking was gesteld. De VC merkt op dat beoordeling of goedkeuring van het jaarverslag 2019 niet tot haar mandaat heeft behoord. De VC heeft geen opmerkingen over de rapportage omtrent de Code in het jaarverslag 2018.

	Functioneren VC	Algemeen, opvolging aanbevelingen	Governance	Geschiktheid	Beleggingen	Risico's	Communicatie
Vertrouwen waarmaken		2, 5*	1, 3, 4, 5*, 9		6, 7	8	
Verantwoordelijkheid nemen			10, 11, 12, 13, 14			12	
Integer handelen		22	15, 16, 17, 18, 19, 20, 21				
Kwaliteit nastreven	28		23, 24, 25	26, 27, 28, 29, 30			
Zorgvuldig benoemen			34, 39, 40	31*, 32, 33*, 35, 36, 37, 38			
Gepast belonen			41, 42, 43, 44, 45				
Toezicht houden en inspraak waarborgen	46, 48	47*, 50	51, 52, 53, 54, 55, 56, 57				
Transparantie bevorderen		58*, 59, 61, 62*, 64*	65*		62		60, 61, 63
* Over deze normen dient het Fonds in ieder geval in het bestuursverslag te rapporteren. Normen kunnen in meerdere visitatiethema's aan de orde komen. Hoe meer normen zijn geconcentreerd in de combinatie van hoofdthema Code en visitatiethema, des te donkerder wordt het desbetreffende vak gepresenteerd.							

De te rapporteren uitzonderingen zien op de hoofdthema's Kwaliteit nastreven en Zorgvuldig benoemen, en de belangrijkste aanbevelingen van de VC zien op het hoofdthema Kwaliteit nastreven, respectievelijk het thema Geschiktheid. Naar het oordeel van de VC zijn noch de gerapporteerde uitzonderingen, noch de onderstaand gerapporteerde bevindingen van zodanige aard dat hiermee in materiële zin inbreuk wordt gemaakt op het naleven van genoemde hoofdthema's.

a. Follow-up vorige visitatie

Het Fonds voldoet aan de normen met betrekking tot het al dan niet opvolgen van aanbevelingen uit vorige visitaties. De prioriteitstelling en de beslissingen om aanbevelingen niet op te volgen worden gemotiveerd.

b. Algemene gang van zaken

Het bestuur van het Fonds wordt op toereikende wijze voorzien van informatie over de (ontwikkelingen) in wet- en regelgeving en reageert adequaat op veranderingen in de omgeving van het Fonds. Het pensioenbureau van het Fonds blijft een centrale rol vervullen in de advisering naar het bestuur over de te ondernemen acties en bewaakt daarbij ook de voortgang. Missie, visie en strategie zijn mede op initiatief van het VO verduidelijkt en het gevoerde beleid volgt voldoende duidelijk uit de geformuleerde missie, visie en strategie, en uit de risicohouding. Onder meer heeft het Fonds voortvarend gereageerd op de SRD-richtlijn. Het Fonds is een gesloten pensioenfonds; kwetsbaarheden en alternatieve uitvoeringsvormen komen met voldoende frequentie op de agenda van de fondsorganen.

c. Governance

De oordeelsvorming en besluitvorming van het bestuur vindt op dezelfde toereikende en evenwichtige wijze plaats als in voorgaande visitatieperiode op grond van een goede voorbereiding en documentatie van de in de bestuursvergaderingen te behandelen onderwerpen.

d. Geschiktheid

De fondsorganen zijn geschikt en ondernemen voldoende actie om dit te blijven. Het Fonds legt de mogelijkheden en onmogelijkheden met betrekking tot diversiteit in de fondsorganen goed uit. De vastlegging van de eisen die aan sleutelfunctiehouders moeten worden gesteld, de opstelling van een competentievisie en opleidingsplan voor het VO en de zelfevaluatie door het VO behoeven in de naaste toekomst nog aandacht.

e. Beleggingen

In 2019 is een nieuwe ALM-studie gedaan. De betrokkenheid van BELCO en bestuur bij de keuze van de parameters en de uiteindelijke keuze van de strategische activa allocatie is groot geweest en is goed gedocumenteerd. Het keuzeproces was zorgvuldig. Het verband tussen strategie en risicohouding enerzijds en beleggingsbeleid anderzijds is helder. De documentatie van de beleggingscyclus van strategie tot en met monitoring en evaluatie is van een hoog niveau.

f. Risico's

De VC heeft kunnen vaststellen dat de algemene beginselen van het risicobeheer door het Fonds op adequate wijze worden ingevuld. Daarbij is sprake van een systematische risicoanalyse die ook onderdeel uitmaakt van de bestuurscyclus.

g. Communicatie

Het communicatiebeleid en de communicatie aan individuen en op de website zijn adequaat ingericht. Het bestuur kiest ervoor om relevante financiële en governance onderwerpen in de nieuwsbrief met de deelnemers te communiceren in plaats van in een beknopt jaarverslag.

De visitatiecommissie

Patricia Huisman
Mariëtte Simons
Niek de Jager

Reactie van het bestuur op het verslag intern toezicht over boekjaar 2019

Het bestuur dankt de visitatiecommissie voor het definitieve visitatierapport en de daarin opgenomen aanbevelingen ten aanzien van het functioneren van het bestuur en de processen en procedures van het pensioenfonds. In een open, kritische dialoog tussen de visitatiecommissie en een afvaardiging van het bestuur en het verantwoordingsorgaan is dit definitieve rapport plus aanbevelingen tot stand gekomen.

De aard van de bevindingen en het beperkte aantal aanbevelingen, onderschrijven dat het bestuur en het pensioenbureau goed functioneren en dat de processen en procedures over het algemeen goed op orde zijn.

Het bestuur zal de aanbevelingen, net als dat met de aanbevelingen over boekjaar 2018 het geval was, op een zorgvuldige wijze gaan behandelen.

II Jaarrekening

Balans per 31 december 2019

Na bestemming van het saldo van baten en lasten

(In duizenden €)

ACTIVA

	Ref.	31 december 2019		31 december 2018	
		€	€	€	€
Beleggingen voor risico pensioenfonds	4				
Aandelen		177.894		162.415	
Vastrentende waarden		444.564		443.576	
Derivaten		49.411		26.922	
			671.869		632.913
Vorderingen en overlopende activa	5				
Vorderingen uit hoofde van beleggingen		-		-	
Overige vorderingen en overlopende activa		217		-	
			217		-
Overige activa					
Liquide middelen		1.792		472	
			1.792		472
Totaal activa			673.878		633.385

PASSIVA

	Ref.	31 december 2019		31 december 2018	
		€	€	€	€
Stichtingskapitaal en reserves	6				
Stichtingskapitaal		1		1	
Algemene reserve		78.265		90.589	
			78.266		90.590
Technische voorzieningen	7				
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		583.170		529.090	
Overige technische voorzieningen		1.499		1.547	
			584.669		530.637
Overige schulden en overlopende passiva	8				
Derivaten		9.907		11.379	
Overige schulden en overlopende passiva		1.036		779	
			10.943		12.158
Totaal passiva			673.878		633.385

Staat van baten en lasten over 2019

	Ref.	€	2019 €	€	2018 €
Baten					
Premiebijdragen (van werkgever en werknemers) en koopsommen	11	1.878		1.721	
Beleggingsresultaten risico pensioenfondsen	12	57.723		-14.210	
Totaal Baten			59.601		-12.489
Lasten					
Pensioenuitkeringen	13		-16.300		-15.488
Pensioenuitvoeringskosten	14		-1.246		-1.183
Pensioenopbouw		-1.051		-973	
Indexering en overige toeslagen		-3.125		-10.539	
Rentetoevoeging		1.220		1.338	
Onttrekking voor pensioenuitkering en pensioenuitvoeringskosten		-16.404		15.763	
Wijziging marktrente		70.784		-19.450	
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen		-3.256		5.900	
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	15		-54.080		-7.961
Mutatie overige technische voorzieningen	16		48		236
Saldo overdracht van rechten	17		-111		-11
Betaalde rente			-13		-7
Overige lasten	18		-223		-
Totaal Lasten			-71.925		-24.414
Saldo van baten en lasten			-12.324		-36.903
Bestemming van het saldo van baten en lasten					
Algemene Reserve			-12.324		-36.903
Totaal saldo van baten en lasten			-12.324		-36.903

Kasstroomoverzicht over 2019

	2019		2018	
	€	€	€	€
Kasstroom uit pensioenactiviteiten				
Ontvangen premies en koopsommen	1.564		1.487	
Betaald wegens overgedragen verplichtingen	-111		-10	
Betaalde pensioenuitkeringen	-16.329		-15.493	
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-1.114		-1.017	
Diversen		-		-
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		-15.990		-15.033
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten				
Verkopen en aflossingen van beleggingen	43.385		39.287	
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	129		-261	
Aankopen beleggingen	-25.614		-24.919	
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-590		-780	
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		17.310		13.327
Netto kasstroom		1.320		-1.706
Mutatie liquide middelen		1.320		-1.706
Het verloop van de liquide middelen is als volgt:				
Stand per 1 januari		472		2.178
Mutatie liquide middelen		1.320		-1.706
Stand per 31 december		1.792		472

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

1 Algemene toelichting

1.1 Activiteiten

Het pensioenfonds heeft ten doel het verlenen van pensioenaanspraken en het doen van pensioenuitkeringen aan deelnemers, deelnemers en gewezen deelnemers en gepensioneerden, alsmede aan hun nabestaanden, een en ander overeenkomstig het pensioenreglement. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregelingen van de volgende aangesloten ondernemingen: British American Tobacco Nederland B.V., British American Tobacco Holdings (The Netherlands) B.V. en een groep werknemers bij Theodorus Niemeyer B.V. van wie per 1 januari 2009 het arbeidscontract is overgegaan van British American Tobacco Manufacturing B.V. naar Theodorus Niemeyer B.V. Tevens wordt de pensioenregeling uitgevoerd voor de medewerkers van het pensioenbureau.

1.2 Toelichting op het kasstroomoverzicht

Voor de opstelling van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd. Hierbij worden alle ontvangsten en uitgaven als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

1.3 Vestigingsplaats

Stichting Pensioenfonds British American Tobacco is statutair gevestigd in Amstelveen, kantoor houdende aan de Handelsweg 53 A te Amstelveen en staat ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41200082.

2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

2.1 Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving, met uitzondering van RJ 390 in verband met artikel 146 van de Pensioenwet. 'In de jaarrekening worden alle bedragen gepresenteerd in duizenden euro's tenzij anders vermeld.

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op reële waarde (dit is niet gelijk aan de reële verplichtingen, welke de verplichtingen inclusief toekomstige prijsinflatie omvatten). De overige activa en passiva worden gewaardeerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

2.2 Continuïteitsbeginsel

Hoewel, zoals beschreven in toelichting 21 er onzekerheden zijn die verband houden met de uitbraak van het coronavirus en het momenteel niet mogelijk is om de toekomstige effecten adequaat in te schatten, is het bestuur van mening dat er op basis van de huidige inzichten geen materiële onzekerheid bestaat met betrekking tot de continuïteit van het pensioenfonds en daarom is de continuïteitsveronderstelling die wordt gebruikt bij het opstellen van de jaarrekening passend.

2.3 Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn niet gewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste schattingswijzigingen zoals opgenomen in paragraaf 2.2.1 Schattingswijzigingen.

2.3.1 Schattingswijzigingen

In 2019 heeft zich de volgende schattingswijziging voorgedaan:

- De overgang naar het Mercer-correctietabel 2016 naar het Mercer ES2019 voor de sterftecorrectiefactoren Deze overgang heeft de verplichtingen met € 489 duizend doen dalen (per 31 december 2019).
- De verlaging van de opslag voor uitgesteld wezenpensioen van 5% naar 1%. Deze overgang heeft de verplichtingen met € 2.143 duizend doen dalen (per 31 december 2019).

2.4 Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening heeft het bestuur van het pensioenfonds zich een oordeel gevormd en schattingen gedaan die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen in de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

2.5 Opname van actief, verplichting, bate of last

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden ten gunste van de baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden ten laste van de baten en lasten opgenomen wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

2.6 Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in duizenden euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

Niet-monetaire activa die volgens de actuele waarde wordt gewaardeerd in een vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers op het moment waarop de actuele waarde wordt bepaald.

2.7 Beleggingen voor risico pensioenfonds

Aandelen

De reële waarde van niet-beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsinstellingen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van het niet-beursgenoteerde aandeel per balansdatum.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden en participaties in beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde wordt bepaald aan de hand van de beursnotering per balansdatum. De lopende rente op vastrentende waarden wordt gepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de vastrentende waarden.

Derivaten

Derivaten worden in de jaarrekening opgenomen tegen reële waarde. De verwerking van waardeveranderingen in de reële waarde is afhankelijk van het feit of het afgeleide instrument al dan niet als een afdekkingsinstrument wordt aangemerkt. Indien geen marktwaarde beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen. Indien een derivatenpositie negatief is wordt de tegenwaarde onder de schulden verantwoord.

2.8 Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie en worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid.

Vorderingen en overlopende activa worden onderscheiden van vorderingen in verband met beleggingstransacties. Voor deze vorderingen benadert de reële waarde de boekwaarde.

2.9 Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen de banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen als schulden aan kredietinstellingen onder de kortlopende schulden. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

2.10 Overige schulden en overlopende passiva

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

2.11 Stichtingskapitaal en reserves

Het stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

De statutaire reserves en de overige wettelijke reserves die het pensioenfonds conform artikel 2:389 en artikel 2:390 BW aanhoudt, blijken op grond van artikel 2:373 lid 1 BW afzonderlijk uit de balans. Door het pensioenfonds is besloten geen herwaarderingsreserve (conform artikel 2:390 lid 1 BW) op te nemen, omdat dit op grond van artikel 146 van de Pensioenwet niet verplicht is voor pensioenfondsen.

De beleidsdekkingsgraad wordt berekend door de laatste 12 maandelijkse actuele DNB dekkingsgraden bij elkaar op te tellen en te delen door 12.

2.12 Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen (VPV) voor risico van het pensioenfonds wordt gewaardeerd op basis van de door DNB gepubliceerde RTS. De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van de toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en eventuele onvoorwaardelijke (indexatie)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de actuele RTS zoals gepubliceerd door DNB.

Bij de berekening van de VPV is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of en eventueel in hoeverre een toeslag wordt toegekend over ingegane pensioenen en premievrije pensioenaanspraken. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor indexatiebesluiten na balansdatum voor zover sprake is van *ex ante*-condities) zijn bij de vaststelling van de VPV inbegrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

De VPV is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De gehanteerde marktrente die gebaseerd is op de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB, rekening houdend met een duration van de nominale uitkeringen van 17 jaar (2018: 16 jaar);
- Prognosetafel AG2018 (2018: AG2018);
- Sterftcorrectiefactoren voor mannelijke hoofdverzekerden ten opzichte van de Nederlandse bevolking met de Mercer ES2019 op basis van inkomensklasse "Midden" en voor de vrouwelijke hoofdverzekerden een correctie ten opzichte van de Nederlandse bevolking met de Mercer ES2019 op basis van inkomensklasse "Hoog". Voor de medeverzekerden geldt het omgekeerde ("Midden" voor vrouwen en "Hoog" voor mannen) (2018: Mercer-correctietafel 2016);
- Leeftijdsverschil man – vrouw; hierbij wordt uitgegaan dat de vrouw drie jaar jonger is dan haar man;
- De opslag voor uitgesteld wezenpensioen is 1% van de voorziening pensioenverplichtingen voor uitgesteld partnerpensioen (2018: 5%);
- De gehanteerde staffel met betrekking tot de veronderstelde gehuwdheidsfrequentie loopt vanaf 18 jaar met een gehuwdheidsfrequentie van 0% op tot 100% gehuwdheidsfrequentie vanaf 67 jaar; en
- Kostenopslag ter grootte van 2% van de VPV in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.

Overige technische voorzieningen

Overige technische voorzieningen worden opgenomen voor met de pensioenverplichtingen samenhangende risico's voor zover niet opgenomen in de berekening van de VPV.

Voor de voortzetting van pensioenopbouw in verband met arbeidsongeschiktheid wordt voorzien door het opnemen van de post voorziening arbeidsongeschiktheid in de overige technische voorzieningen. Bij de berekening van deze voorziening wordt rekening gehouden met de contante waarde van de toekomstige schadelast waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid. Hierbij wordt uitgegaan van ongewijzigde voortzetting van het arbeidsongeschiktheidspercentage. Voor arbeidsongeschikte deelnemers die vóór 1 januari 2007 arbeidsongeschikt zijn geworden, is de reglementswijziging van 2015 niet van toepassing. Deelnemers die na 1 januari 2007 arbeidsongeschikt zijn geworden, volgen de reglementswijzigingen van de actieve deelnemers.

3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

3.1 Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

3.2 Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies en koopsommen zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

3.3 Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden en soortgelijke opbrengsten, eventueel geassocieerd vanuit indirecte beleggingsopbrengsten. Dividenden worden verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe als de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Onder deze interne kosten worden onder andere de kosten voor de bewaarbank begrepen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d. verrekend.

3.4 Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. WAO/WIA-bedragen worden op de uitkering in mindering gebracht.

3.5 Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Personeelsbeloningen (lonen, sociale lasten enz.) voor medewerkers van het pensioenbureau vormen geen aparte regel in de staat van baten en lasten. Deze kosten zijn opgenomen onder pensioenuitvoeringskosten. Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar de betreffende toelichting.

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

De medewerkers van het pensioenbureau hebben een bonusregeling gekoppeld aan die van BAT. De waarde van deze regeling wordt als kosten in de staat van baten en lasten verwerkt. Het totale - als kosten te verwerken - bedrag is de reële waarde van de toegekende beloning.

3.6 Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd op het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Indexering en overige toeslagen

Voor zover het bestuur in een boekjaar heeft besloten om aan de ingegane pensioenen, premievrije rechten en de pensioengrondslag voor de arbeidsongeschikten een toeslag toe te kennen wordt deze toeslag in de voorziening per ultimo boekjaar opgenomen.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de éénjaars rekenrente primo jaar berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar. Primo 2019 en 2018 was de éénjaars rekenrente negatief.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Door uitbetaling van pensioenen vervalt een deel van de pensioenverplichting. Tevens valt door uitbetaling van pensioenen gedurende het verslagjaar de excasso-opslag op de gedane uitkeringen vrij, waardoor de pensioenverplichtingen eveneens afnemen.

Wijziging marktrente

De cijfers per ultimo 2019 en 2018 zijn op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur berekend.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

De voorziening pensioenverplichtingen verandert door inkomende en uitgaande waardeoverdrachten.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

Deze post betreft de overige mutaties van de voorziening pensioenverplichting.

3.7 Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdracht van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

3.8 Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

4 Beleggingen voor risico pensioenfonds

	Aandelen	Vast- rentende waarden	Derivaten	Totaal
	€	€	€	€
Stand per 31 december 2017	185.372	457.630	6.216	649.218
Aankopen	7.031	10.456	7.432	24.919
Verkopen	-22.073	-17.214	-	-39.287
Waardeontwikkeling	-7.915	-7.296	1.895	-13.316
Stand per 31 december 2018	162.415	443.576	15.543	621.534
Bij: derivaten met een negatieve waarde			11.379	11.379
			26.922	632.913
Aankopen	85	19.625	5.903	25.613
Verkopen	-25.885	-17.500	-	-43.385
Waardeontwikkeling	41.279	-1.137	18.058	58.200
Stand per 31 december 2019	177.894	444.564	39.504	661.962
Bij: derivaten met een negatieve waarde			9.907	9.907
			49.411	671.869

Door het pensioenfonds wordt, net als in 2018, niet belegd in premie bijdragende ondernemingen. Wel wordt belegd in de groep waartoe de bijdragende ondernemingen behoren. Deze belegging bedroeg ultimo 2019 € 291 duizend, wat 0,04% van het totale vermogen van € 661.962 duizend bedraagt (2018: € 106 duizend; 0,02%).

Aandelen

	2019	2018
	€	€
Niet-beursgenoteerde aandelenbeleggingsfondsen	177.894	162.415
Stand per 31 december	177.894	162.415

Per ultimo 2019 en 2018 was er geen sprake van Securities Lending.

Vastrentende waarden

	2019	2018
	€	€
Obligaties	151.811	151.654
Geldmarktfondsen/liquide middelen	292.753	291.922
Stand per 31 december	444.564	443.576

Het pensioenfonds heeft gedurende het verslagjaar, net als over 2018, wat betreft vastrentende waarden geen gebruik gemaakt van een Securities Lending Program. Uit dien hoofde werden derhalve ook geen inkomsten gegenereerd.

Derivaten

	2019	2018
	€	€
Valutaderivaten	651	277
Nominale renteswaps	38.853	15.266
Stand per 31 december	39.504	15.543

Onderstaand wordt inzichtelijk gemaakt hoe de verdeling van de derivaten in de balans wordt gepresenteerd.

Type contract	Expiratiedatum	Onderliggende contract-omvang	Actuele waarde activa	Actuele waarde passiva
		€	€	€
Valutatermijncontracten	3 maart 2020	126.900	1.008	357
Renteswaps	2020-2064	52.600	48.403	9.550
Totaal		179.500	49.411	9.907

Per soort derivaat wordt het totaal van contracten met positieve of negatieve waarde gegeven.

Overige toelichtingen

De volgende balansposities en/of toekomstige kasstromen worden door het fonds door middel van derivaten afgedekt:

- Alle valuta exposure van aandelenbeleggingen in ontwikkelde landen (niet van aandelenbeleggingen in opkomende landen) wordt volgens de strategische benchmark afgedekt door het gebruik van 'forwards'; en
- Een gedeelte van de geprognosticeerde nominale verplichtingen van het fonds wordt afgedekt middels een combinatie van vastrentende waarden en rentederivaten ter verlaging van het renterisico. Ultimo 2019 bedraagt deze afdekking voor het renterisico 31% (2018: 31%).

Voor aanvullende toelichtingen uit hoofde van derivaten wordt verwezen naar *Specifieke financiële instrumenten (derivaten)* in paragraaf 9 van de toelichting op de jaarrekening, Risicobeheer en derivaten.

Methodiek bepaling marktwaarde

Onderstaand wordt weergegeven op welke methoden de beleggingen ultimo 2019 zijn gewaardeerd.

	Genoteerde marktprijzen	Contante waarde berekeningen	Intrinsieke waarde	Waarderingsmodellen	Totaal
	€	€	€	€	€
Aandelen	-	-	177.894	-	177.894
Vastrentende waarden	-	-	444.564	-	444.564
Derivaten	-	-	-	39.504	39.504
Totaal	-	-	622.458	39.504	661.962

Onderstaand wordt weergegeven op welke methoden de beleggingen ultimo 2018 waren gewaardeerd.

	Genoteerde marktprijzen	Contante waarde berekeningen	Intrinsieke waarde	Waarderingsmodellen	Totaal
	€	€	€	€	€
Aandelen	-	-	162.415	-	162.415
Vastrentende waarden	-	-	443.576	-	443.576
Derivaten	-	-	-	15.543	15.543
Totaal	-	-	605.991	15.543	621.534

Opgemerkt wordt dat schattingen naar hun aard subjectief zijn en dat de geschatte actuele waarden van financiële instrumenten derhalve inherent onderhevig zijn aan onzekerheden en waardeoordelen ten aanzien van volatiliteit, rentestand en kasstromen. Deze schattingen zijn momentopnames, gebaseerd op de marktomstandigheden en de op dat moment beschikbare informatie.

Schatting van reële waarde in geval van ontbreken van directe marktnoteringen

De belangrijkste waarderingsmodellen en -technieken zijn gehanteerd bij het schatten van de reële waarde van de swaps en de valutatermijncontracten.

5 Vorderingen en overlopende activa

	2019	2018
	€	€
Vorderingen uit hoofde van beleggingen	-	-
Overige vorderingen en overlopende activa	217	-
Stand per 31 december	217	-

Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan 1 jaar en betreffen vorderingen op werkgevers.

6 Stichtingskapitaal en reserves

	Stichtings- kapitaal	Algemene reserve	Totaal
	€	€	€
Stand per 31 december 2017	1	127.492	127.493
Bestemming saldo van baten en lasten	-	-36.903	-36.903
Stand per 31 december 2018	1	90.589	90.590
Bestemming saldo van baten en lasten	-	-12.324	-12.324
Stand per 31 december 2019	1	78.265	78.266

*Solvabiliteit en dekkingsgraad
(In duizenden €)*

	2019	2018
	€	€
Minimaal vereist eigen vermogen	23.837	21.989
Vereist eigen vermogen	65.666	62.351
Eigen vermogen per 31 december	78.266	90.590

De solvabiliteitspositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als toereikend. Het vereist eigen vermogen is berekend op 11,2% van de nominale verplichtingen. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds bedraagt per 31 december 2019: 112,9% (2018: 123,9%). De wettelijke reële dekkingsgraad bedroeg ultimo 2019: 92,0% (2018: 101,8%).

De beleidsdekkingsgraad is berekend door het gemiddelde van de maandelijkse actuele dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden te nemen. Deze maandelijkse actuele dekkingsgraden zijn maandelijks aangepast aan de actuele waardering van de beleggingen en voorziening pensioenverplichtingen, waarbij wijzigingen in schattingsmethodieken direct zijn toegepast.

In de statuten is geen bepaling opgenomen inzake de bestemming van het saldo van baten en lasten.

Het saldo van baten en lasten is toegevoegd aan de algemene reserve:

(In duizenden €)

Algemene reserve	-12.324
Saldo baten en lasten	-12.324

7 Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Het mutatieoverzicht van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds luidt als volgt:

	2019	2018
	Totaal	Totaal
	€	€
Stand per 1 januari	529.090	521.129
Bij:		
– Toevoeging pensioenopbouw	1.051	973
– Indexering en overige toeslagen	3.125	10.539
– Wijziging marktrente	70.784	19.450
– Overige mutaties	-	-
Af:		
– Onttrekking voor pensioenuitkeringen	16.404	15.763
– Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	329	315
– Mutatie overdrachten van rechten	124	12
– Renteonttrekking	1.220	1.338
– Mutatie actuariële grondslagen	2.632	5.217
– Wijziging marktrente	-	-
– Overige mutaties	171	356
Stand per 31 december	583.170	529.090

Korte beschrijving van de aard van de pensioenregelingen

De pensioenregelingen 1999 en 2006 kunnen worden gekenmerkt als voorwaardelijke eindloos regelingen met een pensioenleeftijd van 62 jaar voor pensioenreglement 1999 (versie 2013) en een pensioenleeftijd van 65 jaar voor het pensioenreglement 2006 (versie 2013). Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 2% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslag is gelijk aan 12,5 maal het basismaandsalaris plus eventuele ploegentoeslag voor pensioenreglement 1999 (versie 2013) en 12 maal het basismaandsalaris plus eventueel vakantiegeld, dertiende maand en ploegentoeslag voor pensioenreglement 2006 (versie 2013), beide onder aftrek van een franchise. Deze franchise wordt jaarlijks vastgesteld. Tevens bestaat er recht op partner- en wezenpensioen. Jaarlijks beslist het bestuur of, en in hoeverre, op ingegane pensioenuitkeringen en premievrije rechten een toeslag wordt verleend. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeren deze pensioenregelingen zich als een uitkeringsovereenkomst. Vanaf 1 januari 2014 is de pensioenregeling voor de actieve deelnemers gewijzigd. De pensioenrichtleeftijd is verhoogd naar 67 jaar en het opbouwpercentage is verlaagd naar 1,9%.

Vanaf 1 januari 2015 is de pensioenregeling voor de actieve deelnemers wederom gewijzigd. De sociale partners hebben de regeling gewijzigd in een middelloos regeling met een opbouwpercentage van 1,875%. Tevens is aangesloten bij het wettelijke maximum pensioengevend salaris van € 100.000,-. Voor de aanspraken die actieven vanaf 1 januari 2015 opbouwen zal elk jaar een onvoorwaardelijke toeslag van 3% worden toegekend, die door premie wordt gefinancierd. Deze onvoorwaardelijke toeslag is alleen van toepassing voor zover en zolang de deelnemer in dienst is bij een aangesloten onderneming. Bij uitdiensttreding zullen deze aanspraken premievrij worden gemaakt en geldt de voorwaardelijke toeslagverlening. De aanspraken die actieven tot en met 31 december 2014 hadden opgebouwd, zijn premievrij gemaakt. Op deze aanspraken is ook de voorwaardelijke toeslagverlening van toepassing.

Als gevolg van aanpassingen in de fiscale wetgeving, is het pensioenreglement per 1 januari 2018 aangepast. Voor de pensioenopbouw vanaf 1 januari 2018 is de pensioenrichtleeftijd verhoogd van 67 jaar naar 68 jaar. Het opbouwpercentage is gelijk gebleven op 1,875%. De actieve deelnemers zullen, zolang ze in dienst zijn bij BAT, een onvoorwaardelijke toeslag van 3% ontvangen over de opgebouwde rechten vanaf 1 januari 2015. Op de aanspraken opgebouwd tot en met 31 december 2014 is de voorwaardelijke toeslag van toepassing. De aanspraken die tussen 1 januari 2015 en 31 december 2017 zijn opgebouwd kenden een pensioeningangsdatum op de verjaardag. Deze ingangsdatum is met terugwerkende kracht aangepast naar de eerste van de maand waarin men de pensioenrichtleeftijd bereikt.

Voorts heeft het bestuur besloten om met ingang van 1 januari 2018 voor alle reglementen de korting grootleeftijdsverschil bij partnerpensioen te laten vervallen en het bijzonder partnerpensioen bij vooroverlijden van de ex-partner (mits het ouderdomspensioen van de hoofddeelnemer nog niet is ingegaan) terug te laten vloeien naar de pensioenaanspraken van de hoofddeelnemer.

Per 1 januari 2010 is de pensioenregeling gesloten voor nieuwe deelnemers.

Toeslagverlening

De toeslagverlening van ingegane pensioenuitkeringen en premievrije rechten wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur. Het bestuur streeft er naar om ingegane pensioenuitkeringen en premievrije rechten jaarlijks aan te passen aan de gerealiseerde maatstaf voor prijsinflatie (CPI alle huishoudens afgeleid, oktober tot oktober). In 2016 is deze ambitie als gevolg van de introductie van de wettelijke reële dekkingsgraad, verhoogd van 70% naar 100% van de maatstaf voor prijsinflatie.

De toeslagverlening binnen het pensioenfonds is afhankelijk van de financiële situatie van het pensioenfonds. De toeslagverlening is voorwaardelijk en het besluit tot toeslagverlening wordt jaarlijks door het bestuur genomen. Het toeslagbeleid van het pensioenfonds is in 2015 gewijzigd en sluit aan bij de grenzen zoals opgenomen in het nieuw FTK.

Er bestaat geen recht op toekomstige toeslagverlening. Het is niet zeker of, en in hoeverre in de toekomst toeslagen worden toegekend. Het fonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Toeslagen worden uit het overrendement betaald.

Inhaaltoeslagen

Indien in het verleden geen volledige toeslag heeft plaatsgevonden, kunnen onder bepaalde omstandigheden inhaalindexaties worden toegekend. Stichting Pensioenfonds British American Tobacco heeft de afgelopen 10 jaar per 1/1/2011, 1/1/2012, 1/1/2013, 1/1/2014, 1/1/2015, 1/1/2017 en 1/1/2020 geen (volledige) toeslag kunnen verlenen.

	Toegekende indexatie	Volledige indexatie	Verschiil	Verleende inhaaltoeslag	Datum verleende inhaaltoeslag
	%	%	%	%	
Jaar 2019 (per 1/1/2020)	0,56	1,73	1,17	-	-
Jaar 2018 (per 1/1/2019)	1,68	1,68	0,00	-	-
Jaar 2017 (per 1/1/2018)	1,34	1,34	0,00	-	-
Jaar 2016 (per 1/1/2017)	0,18	0,36	0,18	-	-
Jaar 2015 (per 1/1/2016)	0,41	0,41	0,00	-	-
Jaar 2014 (per 1/1/2015)	0,52	0,75	0,23	-	-
Jaar 2013 (per 1/1/2014)	0,63	0,90	0,27	-	-
Jaar 2012 (per 1/1/2013)	0,64	2,03	1,39	-	-
Jaar 2011 (per 1/1/2012)	0,00	2,33	2,33	-	-
Jaar 2010 (per 1/1/2011)	0,21	1,38	1,17	-	-

Aangezien de reële dekkingsgraad per ultimo november 2017 hoger was dan 100% bestond er de mogelijkheid tot het verlenen van een inhaaltoeslag. Als er ruimte is voor inhaaltoeslag, wordt als eerste (een gedeelte van) de oudste gemiste toeslag ingehaald. De toeslag per 1 januari 2009 is de oudste gemiste toeslag. De inhaaltoeslag is alleen van toepassing op de deelnemers die de toeslag per 1 januari 2009 ook werkelijk hebben gemist. Het bestuur heeft besloten om de deelnemers die de toeslag per 1 januari 2009 hebben gemist, per 1 januari 2019 een inhaaltoeslag van 0,45% toe te kennen.

Ultimo 2019 bedraagt de gemiddelde interne rekenrente 0,65% bij een nominale duration van de pensioenverplichtingen van 17 jaar (2018: 1,32% bij een nominale duration van de pensioenverplichtingen van 16 jaar). Ter bepaling van de gemiddelde interne rekenrente is de DNB rentetermijnstructuur (inclusief UFR) gebruikt.

De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorieën van deelnemers als volgt samengesteld:

	2019		2018	
	In duizenden €	Aantallen	In duizenden €	Aantallen
Actieven en arbeidsongeschikten	39.160	69	37.149	80
Gepensioneerden (en PP en WZP)	291.326	1.175	263.205	1.153
Slapers	252.684	1.123	228.736	1.163
Stand per 31 december	583.170	2.367	529.090	2.396

Overige technische voorzieningen

	2019	2018
	€	€
Voorziening voor arbeidsongeschiktheid	1.134	1.140
Voorziening onvoorwaardelijke indexatie	365	407
Stand per 31 december	1.499	1.547

De voorziening arbeidsongeschiktheid betreft de contante waarde (op basis van de DNB RTS) van de toekomstig op te bouwen aanspraken voor arbeidsongeschikte deelnemers op basis van hun huidige arbeidsongeschiktheidspercentage. In deze voorziening is tevens het uitlooprisico opgenomen.

Voor een aantal deelnemers is door de werkgever toekomstige indexatie ingekocht bij het pensioenfonds. Hiermee is een voorziening gevormd. Vanuit deze voorziening wordt jaarlijks de indexatie van de betreffende deelnemers bekostigd. Beide voorzieningen hebben een langlopend karakter.

Het mutatieoverzicht van de overige technische voorzieningen is hieronder opgenomen:

	2019	2018
	€	€
Stand per 1 januari	1.547	1.783
Saldo onttrekking	48	236
Stand per 31 december	1.499	1.547

8 Overige schulden en overlopende passiva

	2019	2018
	€	€
Derivaten	9.907	11.379
Overige schulden en overlopende passiva	1.036	779
Stand per 31 december	10.943	12.158

Alle overige schulden en overlopende passiva hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar. De looptijd van de derivaten met negatieve waarde varieert van 3 maanden tot 46 jaar.

9 Risicobeheer en derivaten

Beleid en risicobeheer

Ten aanzien van het risicobeheer heeft het bestuur de beschikking over de volgende beleidsinstrumenten:

- ALM-beleid en duration-matching;
- Financieringsbeleid;
- Premiebeleid;
- Toeslagenbeleid;
- Herverzekeringsbeleid;
- Risicobeleid alternatieve beleggingen; en
- Risicobeleid ten aanzien van uitbesteding.

Welke beleidsinstrumenten het bestuur op welke manier zal hanteren, wordt bepaald op basis van uitvoerige analyses van de te verwachten toekomstige ontwikkelingen van de verplichtingen en de ontwikkelingen op de financiële markten. Voor deze analyses wordt onder andere gebruikt gemaakt van Asset Liability Management studies (ALM). Een ALM-studie analyseert de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

Op basis van de uitkomsten van deze analyses stelt het bestuur beleggingsrichtlijnen vast waarop het uit te voeren beleggingsbeleid wordt gebaseerd. De beleggingsrichtlijnen zetten uiteen binnen welke normen en grenzen het beleggingsbeleid moet worden uitgevoerd, en richten zich op het beheersen van de belangrijkste (beleggings-)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

1. Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van zowel algemeen geldende normen als specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte is voor toeslagverlening op opgebouwde pensioenaanspraken en bestaat het risico dat het fonds een werkgeversbijdrage ter dekking van het tekort in rekening moet brengen. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven aanspraken en pensioenrechten verlaagt.

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient het fonds buffers in het eigen vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers wordt vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). Deze toets bevat een kwantificering van de fonds specifieke restrisico's (na afdekking) bij de strategische mix.

	31 december 2019 €	31 december 2018 €
S1 Renterisico	10.448	19.649
S2 Aandelen en vastgoed	57.794	47.625
S3 Valutarisico	4.701	9.035
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	1.963	2.996
S6 Verzekeringstechnisch risico	14.962	14.299
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheer risico	-	-
Diversificatie effect	-24.202	-31.253
Totaal S (vereiste buffers)	65.666	62.351
Aanwezig vermogen (totale activa – schulden)	78.266	90.590
Surplus	12.600	28.239

2. Marktrisico (S1 – S4)

Marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)risico. De beleggingsdoelstellingen bepalen de strategie die het pensioenfonds volgt ten aanzien van het beleggingsrisico. In de dagelijkse praktijk ziet het pensioenbureau erop toe dat het marktrisico conform de aanwezige beleidskaders binnen de beleggingsrichtlijnen blijft. De totale marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur en de beleggingsadviescommissie.

2.1 Rente- en inflatierisico

Het rente- en inflatierisico is het risico dat de waarden van de 'matching' portefeuille en de (reële) pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van (on)gunstige veranderingen in de marktrente en/of de inflatie.

De beheerder van de 'matching' portefeuille heeft een mandaat gekregen waarbij de tracking error van de portefeuille ten opzichte van de in beheer gegeven kasstromen niet groter mag zijn dan 2% (op marktwaarde). Dit betekent in de praktijk dat de afwijkingen tussen het mandaat en de in beheer gegeven kasstromen van het pensioenfonds zeer beperkt zijn.

2.2 Valutarisico

Uitgangspunt van het beleggingsbeleid is dat in beginsel niet lonende risico's voor zover mogelijk zullen worden afgedekt. Hieronder valt, strategische gezien, ook het valutarisico. Waar mogelijk worden beleggingen voor het valutarisico vrijwel volledig afgedekt naar de euro. Tactisch gezien kan hiervan worden afgeweken. Bij de aandelenbeleggingen in opkomende markten worden valuta om praktische en kostentechnische redenen niet afgedekt.

Ultimo 2019 wordt voor circa 25 % (2018 : 23%) van de totale beleggingsportefeuille belegd in een andere valuta dan de euro, met name in de Verenigde Staten. Hierbij is 77% van de aanwezige valutapositie (2018: 69%) afgedekt naar de euro. De waarde van de per einde verslagjaar uitstaande valutatermijncontracten bedraagt € 651 duizend (2018: € 277 duizend). De beleggingen in vreemde valuta kunnen per categorie als volgt worden gespecificeerd:

	31 december 2019	31 december 2018
	€	€
Aandelen	163.292	149.842
Vastrentende waarden	-	-
Totaal	163.292	149.842

De valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	Voor afdekking	Valuta-derivaten	2019 Netto positie (na)	2018 Netto positie (na)
	€	€	€	€
Euro	14.602	126.901	141.503	115.670
Britse pond	7.776	-7.827	-51	128
Japanse yen	11.764	-11.591	173	-93
Amerikaanse dollar	89.825	-89.291	534	617
Overige	53.927	-17.541	36.386	46.370
Totaal	177.894	651	178.545	162.692

Het bestuur heeft besloten de risico's met betrekking tot de valuta van aandelen opkomende markten om praktische en kostentechnische redenen niet af te dekken. De valuta van ontwikkelde landen anders dan GBP, YEN en USD en de opkomende markten valuta zijn onder 'Overige' opgenomen.

2.3. Prijsrisico

Prijsrisico is het risico dat door de ontwikkeling van marktprijzen (veroorzaakt door factoren die samenhangen met een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren) waardeveranderingen plaatsvinden. Wijzigingen in marktomstandigheden hebben altijd direct invloed op het beleggingsresultaat, omdat alle beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde waarbij waardeveranderingen direct worden verwerkt in het saldo van baten en lasten. Spreiding binnen de portefeuille (diversificatie) kan het prijsrisico dempen. Het prijsrisico kan ook afgedekt worden door gebruik te maken van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals opties en futures.

De aandelenbeleggingen van het pensioenfonds kunnen als volgt naar sectoren en regio's worden onderverdeeld:

Aandelen (regio)	31 december 2019	31 december 2018
	€	€
Europa	94.465	25.683
Noord Amerika	29.644	75.474
Azië	17.795	15.477
Opkomende landen	35.990	45.781
Totaal	177.894	162.415

3. Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het 'settlement risico'. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen, waarmee het fonds transacties is aangegaan, niet meer in staat zijn de overeengekomen tegenprestatie na te komen waardoor het fonds mogelijk financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaal niveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij jegens het fonds heeft: het stellen van extra zekerheden zoals onderpand en het uitleenen van effecten. Ter afdekking van het "settlement risico" wordt door het fonds alleen belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten (renteswaps), wordt door het fonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten. Zo worden openstaande posities van het pensioenfonds adequaat afgedekt door middel van onderpand. Bij

valutatermijncontracten wordt niet gewerkt met ISDA/CSA-overeenkomsten.

In de onderstaande tabel wordt de verdeling van de beleggingen (vastrentende waarden, renteswaps en valutatermijncontracten) naar sector weergegeven:

	31 december 2019	31 december 2018
	€	€
Overheidsinstellingen	81.785	79.459
Financiële instellingen	402.283	379.661
Totaal	484.068	459.120

De verdeling van de beleggingen (vastrentende waarden, renteswaps en valutatermijncontracten) naar regio is weergegeven in onderstaande tabel:

	31 december 2019	31 december 2018
	€	€
Ontwikkelde markten	484.068	459.120
Totaal	484.068	459.120

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de beleggingen (vastrentende waarden, renteswaps en valutatermijncontracten) kan het volgende overzicht worden gegeven, op basis van de credit ratings van Moody's:

	31 december 2019	31 december 2018
	€	€
AAA	418.176	414.674
AA	26.385	28.900
A	39.507	15.546
BBB	-	-
BB	-	-
B	-	-
CCC	-	-
Totaal	484.068	459.120

4. Verzekeringstechnische risico's (S6)

De belangrijkste actuariële risico's zijn het langlevens-, overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico.

Het belangrijkste actuariële risico is het langlevensrisico (het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen). Het gevolg hiervan is dat het binnen het pensioenfonds opgebouwde pensioenvermogen niet toereikend is voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van de prognosetafel AG2018 (vanaf september 2018), met de Mercer ES2019 op basis van inkomensklasse 'Hoog' voor vrouwen en 'Midden' voor mannen (meeverzekerden vice versa), is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een partnerpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorziening is getroffen. Het betreft hier het partnerpensioen dat tijdens actief dienstverband is verzekerd, maar nog niet is opgebouwd.

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit. Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht als onderdeel van de actuariële pensioenpremie. Jaarlijks wordt getoetst of de voorziening hoog genoeg is om de verwachte toekomstige opbouw te bekostigen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met het uitlooprisico van mogelijk nieuwe arbeidsongeschikten in geval dit risico moet worden herverzekerd.

5. Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig, of geheel niet, tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan haar verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij specifiek om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische- en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities, rekening houdend met directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals pensioenpremies.

De volgende zaken zijn van belang met betrekking tot het liquiditeitsrisico:

- Het niveau van de uitkeringen oversteege gedurende het verslagjaar het niveau van de ontvangen reguliere pensioenpremies;
- Ultimo 2019 bezit het fonds voldoende liquide beleggingen en bestaat daarnaast de mogelijkheid om agio uit te keren uit het mandaat bij First Liability Matching N.V., om een mogelijke onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te kunnen financieren; en
- Er is geen direct opvraagbare stand-by-faciliteit met een bank.

6. Concentratierisico (S8)

Grote posten kunnen leiden tot een concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden geaggregeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke debiteur die meer dan 2% van de waarde van de beleggingen uitmaakt. Per ultimo 2019 zijn de volgende posten groter dan €13.239 duizend (2% van de waarde van de beleggingen): ING Groep N.V. € 18.887 duizend, Finse Staat € 16.039 duizend, Caisse Federale de Credit Muruel € 15.115 duizend, HSBC Holdings PLC € 14.069 duizend, OP Ossuskunta € 13.592 duizend. Als rekening wordt gehouden met bedrijven waarvan de Chinese overheid de uiteindelijke eigenaar is (Ultimate Parent), dan is deze post met € 21.757 duizend ook groter dan 2%.

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie binnen de portefeuille in vermogenstitels, uitgevende instellingen, regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van leningen die sterk sector gebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico. Overigens beperken concentratierisico's zich niet uitsluitend tot de beleggingen.

7. Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico dat optreedt bij een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles en kwaliteit van geautomatiseerde systemen. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

8. Actief beheer risico (S10)

Het actief beheer heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nagestreefde portefeuille. De mate van actief beheer is bepaald aan de hand van de tracking error ten opzichte van de voor de betreffende portefeuille vastgestelde benchmark. Verschillende portefeuilles kennen verschillende maximale tracking error richtlijnen; het maximum is een tracking error van 2% (2018: 2%).

Overige risico's

1. Toeslagrisico

Het bestuur van het fonds heeft de ambitie om ingegane pensioenen en premievrije rechten te verhogen met een toeslag middels een toeslagenbeleid. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in rente, rendement, (loon)inflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat het toeslagenbeleid voorwaardelijk is. Dit betekent dat geen recht op toeslagverlening bestaat en dat het niet zeker is of, en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden.

De principes voor toekomstbestendig indexeren bepalen de mate waarin toeslagen kunnen worden verleend (ook wel aangeduid als de toeslagruimte). Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad, conform artikel 7 Regeling Pensioenwet, worden de onvoorwaardelijke nominale pensioenverplichtingen verdisconteerd tegen een door DNB gepubliceerde nominale rentetermijnstructuur. Daarnaast worden de toekomstige inflatiekasstromen, rekening houdend met het ingroepad, verdisconteerd met het verwacht rendement van aandelen (na kosten) van 5,60% (was 6,75%). Voor bepaling van de wettelijke reële dekkingsgraad per ultimo 2019 is, conform guidance van DNB, al rekening gehouden met de nieuwe parameters die vanaf 1 januari 2020 gelden.

2. Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale financiële markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

3. Specifieke financiële instrumenten (derivaten)

Voor zover dit binnen de grenzen van het beleggingsbeleid van het fonds past maakt het fonds gebruik van financiële derivaten, voornamelijk bij het afdekken van marktrisico's. De economische effecten van deze financiële instrumenten dienen onderdeel uit te maken van de waarderingen en analyses.

Kredietrisico is een belangrijk risico bij het gebruik van derivaten (het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen). Het tegenpartijrisico verbonden aan het gebruik van afgeleide financiële instrumenten wordt op marktconforme wijze beheerd door het op reguliere basis uitwisselen van onderpand. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van verschillende tegenpartijen met een goede kredietwaardigheid om dit risico verder te diversifiëren.

De volgende instrumenten worden gebruikt:

- **Valutatermijncontracten.** Dit zijn met individuele financiële instellingen afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt;
- **Renteswaps.** Dit betreft met individuele financiële instellingen afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van renteswaps kan het fonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2019:

Type contract	Expiratiedatum	Onderliggende contract-omvang	Actuele waarde activa	Actuele waarde passiva
		€	€	€
Valutatermijncontracten	3 maart 2020	126.900	1.008	357
Renteswaps	2020-2064	52.600	48.403	9.550
Totaal		179.500	49.411	9.907

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2018:

Type contract	Expiratiedatum	Onderliggende contract-omvang	Actuele waarde activa	Actuele waarde passiva
		€	€	€
Valutatermijncontracten	4 maart 2019	103.098	709	432
Renteswaps	2020-2064	52.640	26.213	10.947
Totaal		155.738	26.922	11.379

Ultimo 2019 is er binnen het FLM mandaat voor netto € 40.048 duizend aan zekerheden ontvangen (2018: € 16.100 duizend zekerheden ontvangen) ten aanzien van afgesloten renteswaps. Ultimo 2019 bevatte de portefeuille geen repo-contracten (2018: geen repo-contracten).

4. Gevoeligheidsanalyse

De beleggingen zijn ingedeeld in twee portefeuilles. De 'matching' portefeuille bevat de beleggingen welke als doel hebben de waardeontwikkeling (op marktwaarde) van de in beheer gegeven kasstromen (opgehoogd met een percentage waardevastheid) zo nauwkeurig mogelijk te repliceren. Door een beperkte 'tracking error' van 2% toe te staan, is het risico ten opzichte van de hiervoor genoemde kasstromen in de praktijk beperkt. De 'return' portefeuille heeft als doel rendement te genereren.

In onderstaande tabel wordt weergegeven welke dekkingsgraadverandering er optreedt in de verschillende scenario's. De verandering in dekkingsgraad is berekend op basis een directe schok op de marktwaarde dekkingsgraad en houdt geen rekening met het UFR effect in de waardering van de verplichtingen.

Verandering in dekkingsgraad	Nominale Rente -0,5%	Nominale Rente gelijk	Nominale Rente +0,5%
Aandelen -20%	-12,1%	-6,0%	0,4%
Aandelen onveranderd	-6,6%	0,0%	6,9%
Aandelen +20%	-1,2%	6,0%	13,4%

10 Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Bestuursleden, het management van het pensioenbureau en sponsors van het pensioenfonds zijn ook verbonden partijen.

Transacties met bestuurders

De bezoldiging van de bestuurders wordt nader toegelicht in paragraaf 19. Het pensioenfonds heeft geen leningen verstrekt aan (voormalig) bestuurders. Daarnaast heeft het pensioenfonds geen vorderingen op (voormalig) bestuurders. Meerdere bestuursleden zijn (gewezen) deelnemer van het pensioenfonds.

Overige transacties met verbonden partijen

Het pensioenfonds heeft per 1 januari 2015 een uitvoeringsovereenkomst afgesloten met de aangesloten werkgever(s) ten aanzien van de uitvoering van het pensioenreglement. In deze uitvoeringsovereenkomst is onder andere opgenomen; wederzijdse verplichtingen, premiebetaling, informatieverstrekking door de werkgever, procedures bij niet nakomen van premiebetalingsverplichting, procedure bij vermogensoverschotten en de procedure bij vermogenstekorten. In 2018 is er een addendum op de uitvoeringsovereenkomst opgesteld om er voor te zorgen dat de pensioenregeling 2018 ook door het pensioenfonds uitgevoerd kon worden.

De aangesloten werkgevers hebben over 2019 € 917 duizend (2018: € 868 duizend) aan pensioenuitvoerings- en administratiekosten als opslag in de premie betaald. Totaal bedroegen de pensioenuitvoerings- en administratiekosten over 2019 € 1.246 duizend (2018: € 1.183 duizend). Het verschil wordt gedekt door de excassovrijval.

11 Premiebijdragen (van werkgever en werknemers) en koopsommen

	2019	2018
	€	€
Werkgeversdeel inclusief koopsommen en VPL inkoop	1.878	1.721
Werknemersdeel	-	-
Totaal	1.878	1.721

De premiebijdragen van werkgever en werknemers bedragen over 2019 totaal 63,1% van de loonsom van de actieven (2018: 49,3%). De feitelijke premie over 2019 is gelijk aan de gedempte kostendeekkende premie. Over 2019 is een VPL koopsom geheven van € 34 duizend (2018: € 21 duizend).

De kostendeekkende, gedempte kostendeekkende en feitelijke premies zijn als volgt bepaald conform artikel 130 Pensioenwet:

Kostendeekkende premie:

	2019	2018
	€	€
Actuariële premie	1.051	973
Opslag kosten	917	868
Solvabiliteitsopslag	124	129
Totaal	2.092	1.970

Het verschil tussen de gedempte kostendeekkende premie en de kostendeekkende premie is de toegepaste rekenrente. In de kostendeekkende premie wordt de DNB yieldcurve primo jaar als basis genomen. Bij de gedempte kostendeekkende premie wordt gebruik gemaakt van het 10-jaars gemiddelde DNB RTS. Primo 2019 bedroeg deze 2,5% (primo 2018: 2,7%).

Gedempte kostendeekkende premie:

	2019	2018
	€	€
Actuariële premie	828	735
Opslag kosten	917	868
Solvabiliteitsopslag	98	97
Totaal	1.843	1.700

12 Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Type belegging	Directe beleggings- opbrengsten €	Indirecte beleggings- opbrengsten €	Kosten vermogens- beheer €	Totaal €
2019				
Aandelen	86	41.279	- 424	40.941
Vastrentende waarden	54	-1.137	-	-1.083
Derivaten	-	18.058	-	18.058
Kosten vermogensbeheer			-192	-192
Totaal	140	58.200	-616	57.723
2018				
Aandelen	5	-7.916	-465	-8.376
Vastrentende waarden	-257	-7.296	-	-7.553
Derivaten	-	1.895	-	1.895
Kosten vermogensbeheer	-	-	-176	-176
Totaal	-252	-13.317	-641	-14.210

De kosten vermogensbeheer betreffen enkel de door het pensioenfonds betaalde kosten voor vermogensbeheer. De direct betaalde kosten voor vermogensbeheer bedroegen over 2019 € 616 duizend (2018: € 641 duizend). De geldmarktfondsen en de portefeuille van First Liability Matching werken met een nettovermogenswaarde na kosten; derhalve is geen sprake van direct betaalde kosten voor vermogensbeheer. Door afrondingen kunnen er kleine verschillen ontstaan.

Zie paragraaf 1 van het bestuursverslag voor een toelichting op de vermogensbeheer kosten.

13 Pensioenuitkeringen

	2019 €	2018 €
Ouderdomspensioen	13.826	13.189
Partnerpensioen	2.569	2.458
Wezenpensioen	9	8
Afkopen	17	6
Ingehouden WAO uitkeringen	-121	-173
Totaal	16.300	15.488

De post afkopen pensioenuitkeringen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 484,09 (2018: € 474,11) per jaar, de wettelijke afkoopgrens overeenkomstig de Pensioenwet. Deze afkoopgrens is in euro's, afwijkend van de overige cijfers in het jaarverslag die in duizenden euro's genoteerd zijn.

14 Pensioenuitvoeringskosten

	2019 €	2018 €
Personeelskosten	507	477
Administratiekostenvergoeding	266	263
Controle- en advieskosten	245	220
Contributies en bijdragen	50	50
Dwangsommen en boetes	-	-
Overige	178	173
Totaal	1.246	1.183

Personeelskosten

De onderverdeling van de personeelskosten zijn conform Titel 9 boek 2 BW als volgt:

	2019	2018
	€	€
Lonen en salarissen	370	351
Sociale lasten	22	21
Pensioenkosten	104	86
Overige kosten	11	19
Totaal	507	477

Accountants honoraria

In het boekjaar en voorafgaande boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountants honoraria ten laste van het resultaat geboekt. De onderstaande kosten maken deel uit van de hierboven genoemde 'controle- en advieskosten'. De werkzaamheden zijn uitgevoerd door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (PwC).

	2019 PwC Accountants	2019 overig PwC netwerk	2019 Totaal PwC netwerk	2018 Totaal PwC netwerk
	€	€	€	€
Controle van de jaarrekening	39	-	39	37
Andere controle werkzaamheden	-	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-	-
Andere niet-controlediensten	-	24	24	23
Totaal	39	24	63	60

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij het pensioenfonds zijn uitgevoerd door accountants-organisaties en onafhankelijke accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort.

De honoraria met betrekking tot het onderzoek van de jaarrekening worden opgenomen in het jaar waarin de werkzaamheden zijn verricht.

Zie paragraaf 1 van het bestuursverslag voor een toelichting op de uitvoeringskosten.

15 Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariële berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en partnerpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Indexering en overige toeslagen

Het bestuur van het fonds heeft de ambitie om ingegane pensioenen en premievrije rechten te verhogen met een toeslag middels een toeslagenbeleid. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in rente, rendement, (loon)inflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat het toeslagenbeleid voorwaardelijk is. Dit betekent dat geen recht op toeslagverlening bestaat en dat het niet zeker is of, en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden. Een eventuele achterstand in toeslagverlening kan in principe binnen een maximale periode van 10 jaar worden ingehaald.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn gedurende het verslagjaar opgerent met -0,235% (2018: -0,260%). De rentetoevoeging is bepaald door de voorziening pensioenverplichtingen te vermenigvuldigen met de 1-jaars rente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur primo jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt met betrekking tot de verwachte toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen welke in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen gedurende het verslagjaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend middels toepassing van de DNB rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de DNB rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het kopje 'wijziging marktrente'.

Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen

	2019	2018
	€	€
Sterfte	134	379
Mutaties	490	304
Wijziging actuariële grondslagen	2.632	5.217
	3.256	5.900

16 Mutatie overige technische voorzieningen

De mutatie voorziening overige technische pensioenverplichtingen staat beschreven in paragraaf 7.

17 Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen. In 2019 en 2018 hebben er geen inkomende waardeoverdrachten plaatsgevonden.

Actuariel Resultaat waardeoverdrachten:

	2019	2018
	€	€
Inkomende waardeoverdrachten kasstroom	-	-
Toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen	-	-
Actuariel resultaat inkomende waardeoverdrachten	-	-
Uitgaande waardeoverdrachten kasstroom	111	11
Onttrekking aan de voorziening pensioenverplichtingen	124	12
Actuariel resultaat uitgaande waardeoverdrachten	13	1
Totaal	13	1

Saldo waardeoverdrachten:
(In duizenden €)

	2018	2017
	€	€
Inkomende waardeoverdrachten kasstroom	-	-
Uitgaande waardeoverdrachten kasstroom	111	11
Totaal	111	11

18 Overige lasten

De overige lasten betreft de mutatie omvang van de niet gedane uitkeringen van de niet geclaimde pensioenen.

19 Aantal personeelsleden

Gedurende 2019 is het aantal personeelsleden onveranderd op 2 gebleven. Het pensioenfonds heeft ultimo 2019 2 werknemers in dienst (2 FTE), waarvan niemand in het buitenland werkzaam is. Deze kosten maken onderdeel uit van de pensioen- en uitvoeringskosten.

20 Bezoldiging bestuurders

Medio oktober 2017 is de samenstelling van het bestuur gewijzigd en is er, na positief advies van het verantwoordingsorgaan, een renumeratiebeleid vastgesteld. Voor de onafhankelijke bestuursleden betekent dit dat zij direct door het pensioenfonds worden betaald. De afgevaardigde namens de pensioengerechtigden ontvangt ook een vergoeding. De kosten voor de onafhankelijke bestuursleden en de afgevaardigde namens de pensioengerechtigde maken onderdeel uit van de pensioen- en uitvoeringskosten en bedroegen over 2019 € 99 duizend (2018: € 99 duizend).

De bestuursleden die een dienstverband met BAT hebben, ontvangen geen bezoldiging.

21 Gebeurtenissen na balansdatum

Het corona-virus is begin 2020 snel uitgegroeid tot een pandemie, wat heeft geleid tot ingrijpende, strenge en beperkende maatregelen door overheden. Deze maatregelen hebben grote gevolgen voor personen en bedrijven met een grote impact op de wereldwijde economische activiteit, samenwerken, vertrouwen in financiële markten en een financieel beroep op overheden. Het pensioenfonds vormt daar geen uitzondering op. Het bestuur en de medewerkers van het pensioenbureau zijn, conform de richtlijnen van de overheid, thuis gaan werken. De IT-systemen waren al ingericht op thuiswerken, waardoor dit geen extra inspanning heeft gekost, geen vertragingen in besluitvorming of extra veiligheidsrisico's heeft opgeleverd. De beheerste en integere bedrijfsvoering is niet onder druk komen te staan door de komst van het corona-virus.

Als gevolg van de pandemie heeft het bestuur beoordeeld of er extra maatregelen genomen moesten worden om de kritische (besluitvormings-)processen te waarborgen en is nagedacht over te nemen acties als bepaalde risico's zich voordoen. Dit heeft geleid tot de volgende uitkomsten:

- Vergaderingen zullen telefonisch plaatsvinden. Hiervoor zijn spelregels opgesteld;
- Er worden met grote frequentie extra overleggen met de externe dienstverleners en vermogensbeheerders gehouden, om te controleren of de processen die zij uitvoeren zijn gewaarborgd;
- Er zijn machtigingen opgesteld, zodat besluitvorming bij ziekte van een bestuurslid geborgd is;
- De mogelijkheden voor het autoriseren van betalingen zijn verbreed;
- Bepaalde kritische werkzaamheden zullen eerder worden afgerond (wat af is, is af);
- Er wordt regelmatig gerapporteerd worden over de status van de kritische processen aan het gehele bestuur;
- Er zijn afspraken gemaakt over het melden van ziekte;
- Er zijn extra overleggen gehouden met de beleggingsadviescommissie en met het dagelijks bestuur;
- De liquiditeit voor pensioenbetalingen is voor een langere periode geborgd (de premie-inkomsten zijn lager dan de pensioenbetalingen);
- Er zijn voorbereidingen getroffen voor het geval het pensioenfonds in een situatie van tekort geraakt;
- Er is geen enkel signaal ontvangen dat de kredietkwaliteit van de werkgever onder druk staat;
- Voor het geval de medewerkers van het pensioenbureau tegelijk ziek worden, zal het bestuur de kritische werkzaamheden voor een paar weken kunnen opvangen. Voor langduriger belet zal tot externe inhuur overgegaan worden.

Naast de organisatorische kant, hebben de maatregelen van de overheden geresulteerd in een forse teruggang van de wereldwijde economische activiteit, met grote bewegingen op de financiële markten als gevolg. De dalingen op de aandelenmarkten en de daling in de DNB-rentetermijnstructuur hebben ertoe geleid dat het pensioenfonds per 31 maart 2020 in een situatie van tekort, zij het zeer beperkt, is geraakt. Per die datum ligt de beleidsdekkingsgraad onder de dekkingsgraad behorende bij het vereist eigen vermogen. DNB en het VO zijn van deze situatie op de hoogte gesteld. Tevens is de sponsor geïnformeerd en is op de website informatie daarover verstrekt. DNB heeft aangegeven dat het pensioenfonds uiterlijk 30 juni 2020 een herstelplan moet indienen, tenzij het fonds per die datum niet meer in een situatie van tekort zit.

De dalingen op de aandelenmarkten hebben er toe geleid dat het pensioenfonds door de ondergrens van de strategische bandbreedte voor de omvang van de returnportefeuille is gezakt. Hierdoor zijn meerdere extra overleggen met de beleggingsadviescommissie gehouden. Op basis van de adviezen van de beleggingsadviescommissie heeft het bestuur op verschillende momenten besloten tot aankopen van relatief kleine plukjes aandelen (via beleggingsfondsen). Als gevolg van deze transacties is de omvang van de returnportefeuille, in het tweede kwartaal van 2020, weer binnen de strategische bandbreedte terecht gekomen.

Het is momenteel nog onzeker hoelang het corona-virus zich nog onder ons begeeft en wat de impact hiervan op langere termijn zal zijn op de financiële positie van het fonds en de organisatie. Het bestuur heeft op dit moment maatregelen genomen om de continuïteit van het pensioenfonds, waaronder de pensioenbetalingen, te waarborgen.

Stichting Pensioenfonds British American Tobacco

Amstelveen, 16 juni 2020

Het bestuur,

J. van Dulst
Voorzitter

J.E.P. Bollen
Plaatsvervangend Voorzitter

R.H. Pennings
Secretaris

W.C.M. Bénard
Plaatsvervangend Secretaris

R.J. Sommeling
Bestuurslid

J.R. Schepen
Bestuurslid

III Overige gegevens

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds British American Tobacco te Amstelveen is aan Ernst & Young Actuarissen B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2019.

Onafhankelijkheid

Als waarmederkend actuaaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds British American Tobacco, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 4.372.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 291.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruikgemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel bezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds British American Tobacco is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende.

Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Coronacrisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Amsterdam, 16 juni 2020

drs. C.D. Snoeks AAG
verbonden aan Ernst & Young Actuarissen B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds British American Tobacco

Verklaring over de jaarrekening 2019

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Stichting Pensioenfonds British American Tobacco ('de stichting') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de stichting op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018 van Stichting Pensioenfonds British American Tobacco te Amstelveen gecontroleerd. De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2019;
- de staat van baten en lasten over 2019; en
- de toelichting met de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds British American Tobacco zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (VtO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Benadrukking van de onzekerheid in verband met de effecten van het coronavirus (Covid-19)

Wij wijzen op de toelichting in punt 21 Gebeurtenissen na balansdatum van de jaarrekening waarin het bestuur de mogelijke invloed en gevolgen van het coronavirus (Covid-19) op de stichting en op de omgeving waarin de stichting opereert alsmede de genomen en geplande maatregelen om met deze gebeurtenissen en omstandigheden om te gaan heeft beschreven. In deze toelichting is ook beschreven dat er nog steeds onzekerheden bestaan en dat het daarom op dit moment redelijkerwijs niet goed mogelijk is om de toekomstige effecten in te schatten. Ons oordeel is niet aangepast met betrekking tot de aangelegenheid.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 16 juni 2020
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. H.C. van der Rijst RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2019 van Stichting Pensioenfonds British American Tobacco

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Appendix A: Afkortingen en begrippen

AFKORTINGEN:

ABTN	Actuariële Bedrijfstechnische Nota
AFM	Autoriteit Financiële Markten
ALM	Analyse van de onderlinge samenhang van de ontwikkeling van beleggingen en verplichtingen ter toetsing van het premie-, indexatie- en beleggingsbeleid
AO'ers	Arbeidsongeschikte deelnemers
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
BO	Belanghebbendenorgaan
BW	Burgerlijk Wetboek
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CPB	Centraal Plan Bureau
CPI	Consumenten Prijsindex
DNB	De Nederlandsche Bank N.V.
ECB	Europese Centrale Bank
FIRM	Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode
FTK	Financieel Toetsingskader
FTE	fulltime-equivalent
ISAE	International Standard On Assurance Engagements
NAV	Net Asset Value
PP	Partnerpensioen
PW	Pensioenwet
RTS	Rentetermijnstructuur
SLA	Service Level Agreement
SOC	Service Organisation Control
SER	Sociaal Economische Raad
StAr	Stichting van de Arbeid
UFR	Ultimate Forward Rate
UPO	Uniform Pensioenoverzicht
URM	Uniforme rekenmethodiek
VO	Verantwoordingsorgaan
WAO	Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering
WIA	Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen
WZP	Wezenpensioen

BEGRIPPEN:

Benchmark	Norm waarmee kosten en prestaties van instellingen uit dezelfde sector worden vergeleken
Compliance	Handelen in overeenstemming met (in- en externe) wet- en regelgeving en integriteitsbeleid
Dekkingsgraad	De mate waarin de toegezegde-pensioenverplichtingen zijn gedekt door aanwezig vermogen
Duration	Is de gewogen gemiddelde looptijd van cashflows van vastrentende waarden of verplichtingen.

Feitelijke premie	Is de daadwerkelijke premie die betaald wordt door de werkgever in de pensioenregeling
Financiële instrumenten	Omvatten 'primaire' financiële instrumenten zoals vorderingen en schulden, en afgeleide financiële instrumenten zoals opties, termijncontracten en swaps
Future	Op de beurs verhandeld termijncontract met verplichte levering van de onderliggende waarden in de toekomst tegen een vooraf vastgestelde prijs
Geamortiseerde kostprijs	Is het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten
Gedempte kostendekkende premie	Is de berekening van de jaarlijkse premie op basis van grondslagen anders dan de kostendekkende premie door rekening te houden met een gemiddelde rentevoet
Indexatie	Aanpassing van de toegezegde pensioenrechten en o.a. aanspraken van gewezen deelnemers aan de prijsontwikkeling in enig jaar; de indexatie is strikt voorwaardelijk
Inflatie	Geldontwaarding
Kostendekkende premie	Is de kostendekkende premie die gelijk is aan de actuarieel benodigde premie voor de inkoop van de onvoorwaardelijke onderdelen van de pensioentoezegging
Nominaal	Uitgedrukt in geldwaarde of procenten zonder rekening te houden met toekomstige loon- of prijsinflatie
Private Equity	Participatie in het risicodragend vermogen van niet-beursgenoteerde ondernemingen
Reële dekkingsgraad	Is de verhouding tussen het pensioenvermogen en de pensioenverplichtingen rekening houdend met het volledig indexeren daarvan conform artikel 7 Regeling Pensioenwet.
Reële rente	Bedraagt de nominale rente gecorrigeerd voor de mogelijke indexatie
Rentetermijnstructuur	Is het verband tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds
Repo	Overeenkomst (<i>repurchase agreement</i>) waarbij tegen een vooraf bepaalde aan- of verkoopprijs en vooraf bepaald tijdstip stukken worden uitgewisseld met behoud van economisch risico
Slapers	Deelnemers van een pensioenfonds die niet langer bij dit fonds pensioenrechten opbouwen
Swap	Is een overeenkomst tussen twee partijen waarbij wordt afgesproken om gedurende een bepaalde periode bepaalde betalingen met elkaar uit te wisselen, bijvoorbeeld het ruilen van vaste rentebetalingen en variabele rentebetalingen
Valutarisico	Is het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen in valutawisselkoersen
Vastrentende waarden	Beleggingen met een vaste looptijd en een overeengekomen plan van rente en aflossing, zoals onderhandse leningen, obligaties en hypothecaire leningen
Verantwoordingsorgaan	Is een orgaan waaraan het bestuur van het pensioenfonds verantwoording moet afleggen
Visitatiecommissie	Bestaat tenminste uit drie externe deskundigen; de visitatiecommissie beoordeelt jaarlijks het functioneren van het pensioenfonds
Zakelijke waarden	Aandelen, private equity, commodity's en onroerend goed